

Персонално банкиране

Ние знаем Вашето хоби,
защото ценим Вас и Вашето време

Ние Ви познаваме лично, защото сте важни за нас. На Ваше разположение в цялата страна са експерти Персонално банкиране, които Ви гарантират бързо индивидуално обслужване и професионални съвети, съобразени с Вашите конкретни финансови нужди и изисквания.

Персонално банкиране с персонално отношение

От услугата „Персонално банкиране“ може да се възползват всички български и чуждестранни граждани, които отговарят на съответните критерии.

www.postbank.bg | 0700 18 555

Икономика

www.economymagazine.bg

бр. 9 (29)

ГОДИНА III

www.economymagazine.bg

ИКОНОМИКА

брой 29 / септември 2013 г. / цена 5 лв.

БЪЛГАРИЯ
В ЛАБИРИНТА
НА ПРЕХОДА

ТЪРСИ СЕ
Сизиф за
РЕЦИКЛИРАНЕТО

БИТКАТА
ЗА СУПЕР
КОМПЮТРИТЕ

МИСИЯ
УМЕН ГРАД

Михаела
Лашова:

**Пазарът на имоти
пред ново начало**

КМЕТ НА ГОДИНАТА ОКТОМВРИ 2013

ВРЕМЕ Е ДА ОТКРИЕТЕ НАШИТЕ НОВИ ДЕСТИНАЦИИ!

МАРСИЛИЯ

САНТЯГО де КОМПОСТЕЛА

* Voted Europe's Best Airline 2013 at the Skytrax Passenger Choice Awards.

ЗАЛЦБУРГ

turkishairlines.com | +359 2 947 40 07

МАЛТА

ИКОНОМИКА

БРОЙ 29
СЕПТЕМВРИ 2013

Списание „Икономика“
София 1463
бул. „Витоша“ 72
Телефони: (02) 852 9696
(02) 852 9699
e-mail: office @ economymagazine.bg

ИЗДАТЕЛ

BRAND MEDIA
BULGARIA

Изпълнителен директор
ЮЛИЯНА ТОМОВА-ТОДОРОВА

Оперативен директор
ТАТЯНА ШУНЕВА

Главен редактор
НЕВЕНА МИРЧЕВА

Счетоводство
СОФИЯ СТРЕЛКОВА

Реклама и Маркетинг
ВЕСЕЛИНА КЪРТЕВА
ТЕОДОРА ЧАКЪРОВА
ЮЛИЯНА ВАСИЛЕВА

Редактор
ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Автори
АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ
АТАНАС ХРИСТОВ
БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА
ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ
СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Дизайн
АНТОН КОВАЧЕВ

Фото корица
МИНКО МИНЕВ

Печат
АЛИАНС ПРИНТ

Разпространение
„СТАНДАРТ НЮЗ“ АД

8 В лабиринта на прехода

Колкото по-дълбоко навлизаме в безнадеждността и бедността, толкова по-трудно ще намерим изхода

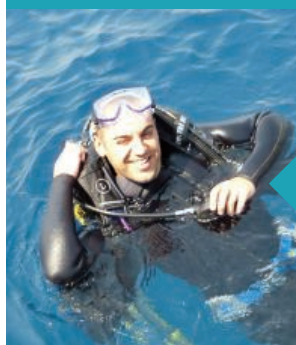
30 Здравни агонии

Без реформи здравето ще продължи да е като пробитото сито

42 Вкусът на българското

Правят се опити с изкуствено дишане селското стопанство най-сетне да се съживи

54 Човек без граници

Ангел Келчев е готов да работи навсякъде по света, но не и да загуби връзката с родния Пазарджик

60 Необикновената валдорфска педагогика

В 60 страни по света работят 1025 училища, 2000 детски градини и 950 лечебнопедагогически заведения

66 Мисия умен град

Концентрацията на хора в мегаполисите създава все повече проблеми и властите са принудени да намират решения

ТЕМАТА
8 - В лабиринта на прехода

ИНТЕРВЮ
24 - Михаела Лашова:
Пазарът на имоти
пред ново начало

АНАЛИЗ
30 - Здравни агонии

ПАРТНЬОРСТВО
34 - Ангел Марин:
По дървен мост
с танк не се минава

РЕГИОНИ
40 - Иван Портних:
Спираме
строителството в
Морската градина

АГРО
42 - Вкусът на
българското

ИНВЕСТИЦИИ
46 - Търси се
Сизиф за
рециклирането

НΟΥ-ХАУ
50 - Трудният
бизнес с
фирмени тренинги

ЗАВРЪЩАНЕ
54 - Човек без граници

ОБРАЗОВАНИЕ
60 - Необикновената
валдорфска
педагогика

ГУРБЕТ
63 - Училище за смелите

ЦИВИЛИЗАЦИЯ
66 - Мисия умен град

ТРАНСПОРТ
70 - Инж. Милчо Ламбрев:
Работим по проекти
за над 780 млн. лева

КОТВА
74 - Пристанцията ни
ще са модерни
логистични центрове

ТЕХНОЛОГИИ
76 - Магнитната
левитация –
транспортът
на бъдещето

80

В услуга на услугите

Новата платформа Tendle търси оферти вместо потребителя и избира оптимума между цена и качество

86

Комуникация през човешкото тяло

Следващата голяма стъпка при съобщителните технологии вероятно ще е превръщането на нашите собствени тела в част от глобалната мрежа

92

В царството на трюфелите

Най-добрият търсач има усет и познания - той не мисли за парите, но те не закъсняват, твърди Дилян Бориславов

100

Супермаркети за здраве

Веригата Whole Foods Market трансформира начина, по който се хранят американците

112

Цари Мали град край Белчин

Реставрираната крепост на хълма Свети Спас и възстановката на исторически битки привличат туристите

118

Спортната корона дотежа на Рио

Бразилия налива милиарди в подготовката на Световното по футбол и Олимпийските игри

РЕДАКЦИОННО

Има ли край преходът

Има ли край българският преход, който продължава вече 23 години? И ние ли като евреите и Мойсей ще чакаме 40 години, за да намерим своята Обетована земя? И дали действително не е нужно да мине още дълго време и да се родят няколко необременени поколения, докато пораснем за истинска демокрация и граждански отношения? Отговорът на тези фундаментални въпроси търсим в основната тема на септемврийския ни брой. Или поне правим опит да обясним защо промяната така и не се случува, както си я представяхме. И какво може да се направи, за да се измъкнем от лабиринта на безнадеждността.

Процесите, които движат пазара на имоти, разкрива Михаела Лашова, изп. директор на Forton, в специално интервю за „Икономика“.

Непрекъснатите опити за „парченца“ здравна реформа, предизвикателствата пред политиката към земеделските производители и настъплението на българския бизнес към Китай са сред другите четива в изданието.

Технологиите отново са на фокус – от ходовете на най-големите компании в бранша до последните проекти за влакове, движещи се чрез магнитна левитация; както и кой печели войната за най-мощните суперкомпютри.

Не може и без екзотични истории за търсачи на трюфели из българските гори, пътешествие до остров Тувалу и неволите на Бразилия покрай гомакинството на най-големите световни спортни форуми.

Приятно четене!

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор

80 - В услуга на услугите

82 - Китай оспорва лидерството на САЩ при суперкомпютрите

86 - Комуникация през човешкото тяло

88 - Nokia под крилото на Microsoft

89 - Айкан - спасителят на iPhone

АВТО

90 - Битката за лукса

ГУРМЕ БИЗНЕС

92 - В царството на трюфелите

ПРЕДПРИЕМАЧИ

96 - Емоцията „Кино и вино“

МАРКАТА

100 - Супермаркети за здраве

ГАЛЕРИЯ

104 - Палитрата, която не изсъхва

АСТРО

106 - Звездите вещаят икономически подем напролет

СТИЛ

108 - 10 вечни модни класики

ДЕЛОВО

111 - Апартамент Лъки Банско - работа и удоволствие в едно

МАРШРУТ

112 - Цари Мали град край Белчин

ПЪТЕШЕСТВИЕ

114 - Тувалу - рай в опасност

НАДПРЕВАРА

118 - Спортната корона дотежа на Рио

360 млн. гаранции по кредит и за малки фирми

Националният гаранционен фонд (НГФ), част от групата на Българска банка за развитие, стартира нова гаранционна програма, в рамките на която ще се покрива половината от риска по кредити, предоставени от търговските банки на малки и средни предприятия. Общият капацитет на новата инициатива е за 360 млн. лева. Целта на новата програма е да улесни достъпа на бизнеса до финансиране и да бъдат облекчени изискванията за обезпечения. Малките и средните предприятия ще могат да кандидатстват за финансиране пред търговските банки, а те от своя страна ще получават гаранции по кредитите от НГФ. Ще бъдат гарантирани както инвестиционни кредити, така и кредити за оборотни заеми.

Изборът на банки партньори по новата гаранционна схема вече е стартирал и те ще бъдат обявени през септември.

„Зелена звезда“ за заведения с биопродукти

Категория „Зелена звезда“ ще получават заведения, предлагащи

еко, био или натурални продукти. Това ще бъде вписано в съвместна стратегия на Министерството на земеделието и храните и Министерството на икономиката и енергетиката. Те ще съставят и критериите, по които ще бъдат включени продуктите в категорията. Целта е да бъдат стимулирани родните производители и ще се постави акцент върху българската продукция.

Биопродуктите и „свежите“ плодове и зеленчуци ще бъдат организирани на отделни щандове в търговските вериги, предвижда наредба. По този начин потребителите ще могат да правят информиран избор между три групи продукти в търговските вериги – био, „свежи“ и традиционни плодове и зеленчуци.

Виолина Маринова (в средата) с гостите си от ОТП и ДСК

Виолина Маринова отпразнува юбилей

На 6 август 2-жа Виолина Маринова, председател на Управителния съвет и главен изпълнителен директор на Банка ДСК, отпразнува своя 60-годишен юбилей. Професионалният ѝ живот е свързан изключително с Банка ДСК, която управлява от 2005 г. и

в която работи повече от 40 години.

На отбелязването на рождения ден на 2-жа Маринова присъстваха всички служители на Централно управление на Банка ДСК, нейният мениджмънт, както и гости от управлението на Банка ОТП.

ИНОВАЦИОННИ ГОРИВА

ecto

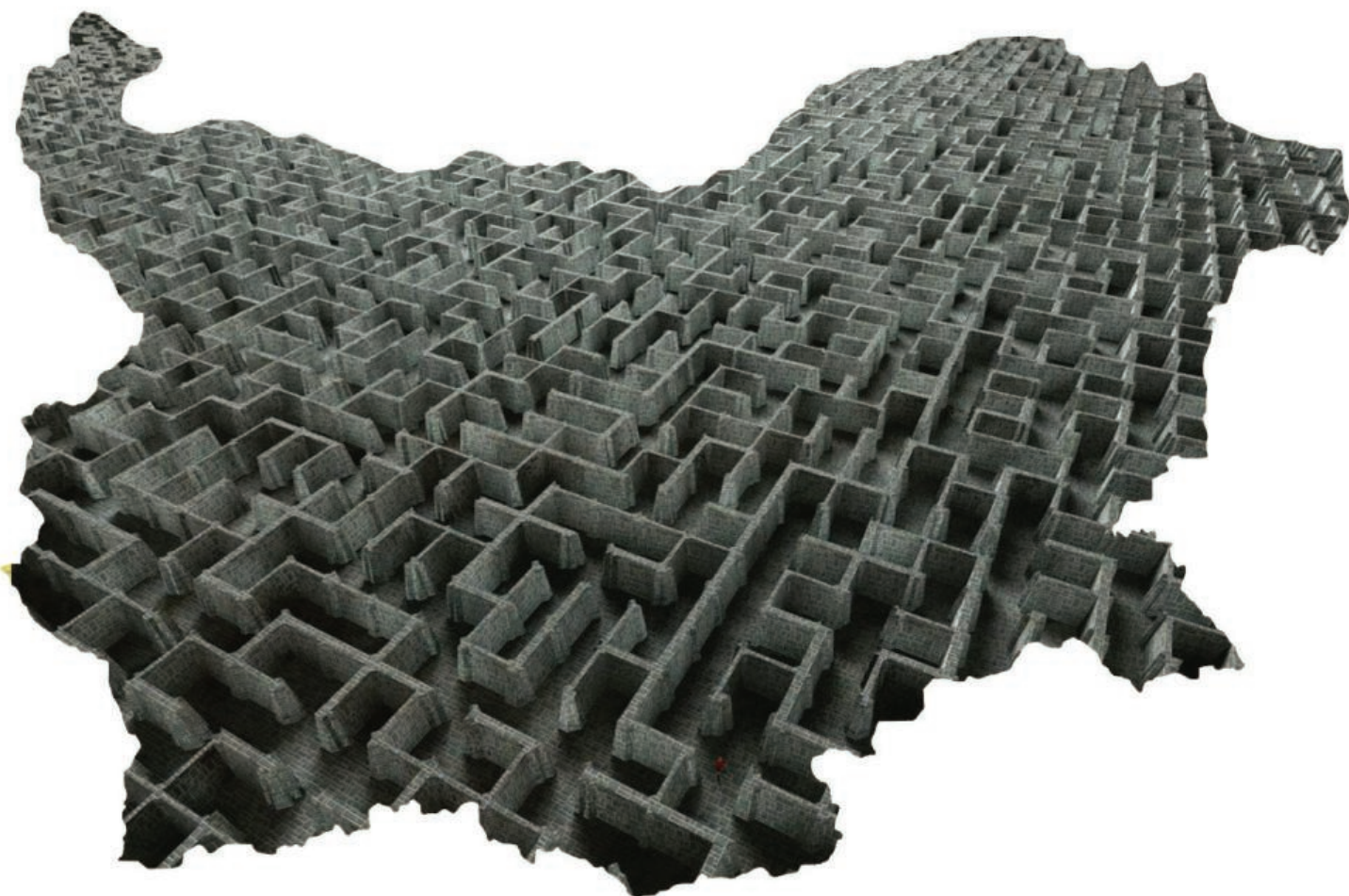
Безупречно качество
в съчетание с икономия и грижа за природата.

ЧИСТА ЕНЕРГИЯ

98

95

DIESEL

В лабиринта на прехода

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

В последните една-две години съм толкова разочарован от това, което се случва в България, че вече се замислям дали да не замина. Много ми е тежко да живея тук, защото това, което се случва, е обично. Политическата ни класа е безнадежно изостанала от реалностите. Недоумявам защо по този начин бе осъществен преходът”, коментира предприемач.

„Смятахме, че участвайки в прехода с онова, което най-добре можем да правим, прилагайки най-добрите световни практики при развитието на нашия бизнес, ще дадем своя принос за спазване на високи стандарти и правила. Познаваме много хора, които подхождаха точно като нас в

своята област. Правехме каквото трябва, но

крайният резултат не е такъв, какъвто очаквахме

Това показва, че усилията ни не са били достатъчни. Трябвало е с енергията, която вложихме в развитието на своя бизнес, да опитаме първо да формираме политическа класа, която да отговаря на високите очаквания. Не са малко предприемачите, които казват как в своя бизнес са били честни и коректни. Но какво от това?! Българският преход ще потвърди, че неслучайно Мойсей не въвел лесно евреите в Обетованата земя, а ги принудил да странстват около 40 години, защото родените в робство ум-

Колкото по-дълбоко навлизаме в безнадеждността и бедността, толкова по-трудно ще намерим изхода

рат като роби”, казва семейство, което от над 20 години развива собствен бизнес.

2013-а минава под знака на протестите и общественото недоволство. Политическата нестабилност има висока цена не само за българския бизнес, пог една или друга форма дава отражение върху живота и работата на всеки. Тя обаче се наслаждава върху аморалността на държавното бездействие. Властимащите обикновено вървят след проблемите и се стараят да погдържат максимална дистанция от тях.

Политиците, които гравитират около властта, а и монополите, които са заели удобни позиции, оказват съпротива срещу промяна на статуквото. За някои преходът е изгубено време, за други обаче това са златни години за натрупване на богатство, за едни то е свързано с включване в елита, за други означава социално изключване, за мнозина преходът е изпуснат, но не и според други. Има различия в гледните точки, както има разлика в коментара на фактите, а и на данните, които отчита статистиката.

Парадоксите са много

Имаме функционираща пазарна икономика, влязохме в клуба на богатите от ЕС и НАТО, а хората са недоволни. Уж имаме функ-

ционираща пазарна икономика, а (пре)разпределението не става по пазарни принципи. В същата тази пазарна икономика потребителят е принуден да води неравна битка, за да защити правата си, често умишлено оразяни от закони и разпоредби. По време на социализма сме изградили много повече от другите източноевропейски страни, като се отчита и ниският ни начален старт. Но в годините на прехода безжалостно разрушихме много повече от тях. Обществото все още не се е отказало да търси отговора на въпроса дали не можеше нещата да се случат по-справедливо и не така варварски. Липсва обаче достатъчно енергия за смяна на посоката и за поставяне на икономиката и обществения живот на нови релси, които водят към просперитет. Докато управляващите се перчеха какви отличници сме по формалните критерии, които трябва да спазваме като страна членка на ЕС, в страната пламнаха протести заради невъзможност с ниски доходи да се плащат високи сметки за ток през зимата. Но когато новите управляващи овладяха ръста на енергийното поскъпване и дори леко понижиха цените, недоволството не спря, защото има достатъчно други причини хората да са по площадите. Е, и самият факт, че могат да са по площадите, си е придобивка от прехода.

Имат право свободно да изразяват мнението си, макар често да няма кой да ги чуе, но имат и свобода на придвижването и могат да потърсят щастието си зад граница, както го направиха над 2 млн. българи. Въпросът обаче е как тук да намерим спасение, а не зад граница.

Според изследователите характерна черта на прехода е, че формирането на новите елити се съпровожда от тяхното деформиране. Така в България преходът започна с най-много шансове за плавна промяна, а достигна го

Най-тежки форми на разрушения

Този период се оказва съкрушителен за индустрията и за селското стопанство. Високият ръст на безработните и на социално слабите (често „маскирани” като инвалиди) при почти нулева безработица преди промените показва, че новата икономическа нормалност не е намерена. В този момент времената на икономически растеж изглеждат като недостижим хоризонт. Безработицата става все по-страшен социален бич, но да развържем торбата с парите и да раздаваме на нуждаещите се, не е решение. Без отговор остава въпросът как да се създаде трайна заетост, в която безработните да имат квалификацията да се включат, така че в един момент бюрата по труда да станат едва ли не излишни.

Свикнахме с това да сме изоставащите в Евросъюза и засега сякаш няма сила, способна да консолидира националния потенциал за преодоляване на негативите, които растат като лавина. Няма как обаче да върнем назад времето, в което само констатираме проблемите и не предприемаме радикални действия, за да ги решим. Колкото по-дълбоко навлизаме в лабиринта на безнадеждността, толкова по-трудно ще намерим изхода.

Сп. „Икономика” потърси мнения и оценки за прехода и опита да хвърли мост към бъдещето. >

Бедността и безработицата са основни проблеми, демографската криза също

Финансистът Андрей Пръмов:

Бедни сме в сравнение с богатите

итат ме по-богати или по-бедни сме днес в сравнение с началото на прехода.

За мен животът ни днес е закономерно следствие на онова, което сътворихме през изминалите 23 години преход и продължаваме да сътворяваме. И доброто, и лошото си го правихме сами. Винаги съм бил противник на теориите за световна антибългарска конспирация, за външна намеса, за това, че основна вина за нашите несгоди носят световният капитализъм, световният комунизъм, малцинствата, извънземните... Каквато е нашият манталитет и каквито са уменията ни, каквато е народопсихологията ни, такава е и обществото, в което живеем. За 23 години в нашия живот се случиха радикални промени. Макар обичайно да изтъкваме негативното, днес аз предпочитам позицията на оптимиста, за когото „чашата е наполовина пълна“. Да сравним сегашното състояние на икономиката с началото на прехода, когато се разпадна световната социалистическа система: След многобройни проби и грешки на

Българската икономика издържа на световната криза, устоява и на най-абсурдните промени на държавните регулации

държавното управление, след катастрофална аграрна реформа, след период на хиперинфлация и след силно противоречива приватизация на промишлени и банкови активи, днес ние въпреки всичко имаме действаща пазарна икономика, която устоя на глобалната криза от 2009-а, и постепенно преодолява последиците ѝ, както убедително сочат данните на статистиката. Платежният ни баланс е за пример в цяла Европа, банковият сектор е по-добре капитализиран и по-ефективен от средноевропейския, водещите компании – гръбнак на българската индустрия – работят при високо натоварване на мощностите и устояват на свирепа конкуренция, дори селското стопанство и хранително-вкусовата индустрия бележат ръст. Изграждането на функционираща пазарна икономика, съчетано с членството ни в организации като

СТО, МВФ и, разбира се, ЕС, позволи на България, след 20 години лутане, да влезе в „клуба на богатите“. Да, в собствените си очи изглеждаме бедни, но само в сравнение с най-богатите в клуба. Трябва да спрем непрестанно да се самосъжаляваме, че не сме станали „Швейцария на Балканите“. Ние никога няма да бъдем като Швейцария, Швейцария е уникална. Като държава и народ ние сме по-бедни от онова, което бихме искали да бъдем, но определено не сме по-бедни в сравнение с това, което беше в началото на прехода. И днес всички възможности да стопим разликата с водещите държави са в ръцете ни.

Споровете трябва ли да се актуализира бюджетът и да се поема допълнителен дълг за мен са несериозни. Няма държава, функционираща без дълг, и никога не е имало. Важно е дълговете да се обслужват >

България е най-бедната в ЕС, дори и вече с 28 страни-членки

TIGUAN. RELOADED.

ПРЕЗАРЕДЕН С НОВИ ЦЕНИ.

Цени с ДДС от:
46 140 лв.

Снимката е илюстрация

Любимият в цяла Европа, и не само, SUV на Volkswagen вече е с нови, по-ниски цени за България. Trend & Fun, Sport & Style, Track & Style, R-Line, Volkswagen Exclusive – всичко от Tiguan сега е несравнимо по-близо до вас, благодарение на новите ни цени и богатия избор от автомобили на склад с възможност за незабавна доставка. За повече информация за модела и за едно незабравимо тестово шофиране, моля обърнете се към вашия Volkswagen дилър.

Tiguan - по-достъпен от всякога.

Das Auto.

София, Порше София Изток, 02/ 80 73 400, Порше София Юг, 02/ 42 45 000, Пловдив, Хаас-60, 032/ 94 09 92, Варна, Автотрейд, 052/ 57 07 00, Бургас, Вестауто-М, 056/ 87 42 50, Русе, Хоби Кар, 082/ 50 04 94, Стара Загора, Автохит 2000, 042/ 61 60 46, Велико Търново, Автокойс, 062/ 61 57 77, Плевен, Автотехника, 064/ 88 87 98

Всички посочени цени са необвързващо препоръчителни, некартелни и ориентировъчни цени, включващи 20 % ДДС и транспортни разходи. Възможни са грешки и промени в цените. Показаните на изображението превозни средства могат да се различават в някои детайли от актуалните предназначени за България доставки. Част от показаното представлява опционално оборудване, което се доставя срещу доплащане. Разход на гориво комбинирано: 8,6 - 5,3 л/100 км. Емисии на CO₂ комбинирано: 199 - 139 г/км. Информация за пълните условия на гаранцията можете да намерите на официалния сайт на Volkswagen.

и на падежа да бъдат погасени. Правителството на Пламен Орешарски не беше особено убедително в аргументацията си и не съумя да защити по безспорен начин актуализацията пред обществото, но аргументите „против“ актуализацията на бюджет, конструиран от „експерти“ - финансови инвалиди, са откровено комични. Действащият бюджет е продукт на същите „експерти“, които в три последователни години не можаха да направят един бюджет, който да не претърпи

актуализация! Спомнете си колко актуализации имаше например бюджетът през 2010 г. Много бързо се забравя, че и Бюджет 2013 вече беше актуализиран още през януари, когато бе теглен извънреден заем за субсидиите на зърнопроизводителите. След падането на правителството на ГЕРБ, три месеца върху същия бюджет се упражнява служебен кабинет. И какво, днешният, редовно съставен кабинет да изпълнява програмите на предишните две правителства? Преценили

са, че имат приоритети, различни от тези на предшествениците си, и са решили да извършат промени в бюджета за периода до края на финансовата година, гарантиращи изпълнението на тези приоритети. Смятам, че това е право на управляващото мнозинство. Аргументите на оспорващите това тяхно право са нелепи и изцяло политически мотивирани. Любопитен детайл, оставащ встрани от вниманието на обществото, е, че някои от най-гласовитите критици на актуали-

Проф. Кръстьо Петков: Следкризисният прилив вече се задава

Проф. Петков, тази година е белязана с протести. През призмата на общественото недоволство как ви изглежда България след 23 години преход към демокрация и свободна пазарна икономика?

- Някои коментатори казват, че се връщаме на изходната точка. Не съм съгласен. В историята няма такива обрати. Това, което се случва, и то за първи път, е, че гражданите (обществото отгоду, както го определя проф. Урлих Бек) искат ревизия на прехода и публично оповестиха желанието си тази ревизия да се направи от нови политически агенти.

Което означава, че старите партии са загубили доверие и легитимност. Искане се и смяна на системата, което е индикатор, че сегашният модел на представителна демокрация също се отхвърля от общественото мнение, по-точно от новото поколение. И накрая, този модел на пазарна икономика, в който командните висоти са заети от олигархични и привилегирани корпоративни кръгове, също не се приема от гражданите. Следователно, извършва се революция

във възгледите, но и в публичното поведение. Защото недоволните членове на обществото за първи път се самоорганизират и оказват перманентен натиск за промени в заявената от тях посока. Друг е въпросът кога и как ще се случи Голямата промяна. И дали спонтанното недоволство няма да бъде изкористено и използвано от заинтересовани (и стреснати, уплашени за властта си) политици и олигарси.

Няма магически формули, но изход има, спасителните пояси ще стигнат за достатъчно хора

- Кои е българският препъникамък? Само световната криза ли ни препенна?

- Препъникамъкът на БГ икономиката е много едър, цяла огромна скала: това е непазарното преразпределение на собствеността. Погнупазарно разбираме гиржирано от властови кръгове и криминализирано от онези, които успяха да се вредят при приватизационните и концесионните сделки. Това в никакъв случай не са представители на малкия и средния бизнес, на бъдещата средна класа. Тя е големият губещ от икономическите реформи и не можа да преодолее този препенкамак, за който говорях. Нито имаше сили да се пребори и да наложи своите интереси, нито някой ѝ помогна. А общество и икономика без средна класа, без

мнозинство от собственици, не са ефективни и конкурентоспособни.

- Каква икономика и какво селско стопанство имаме днес - при не-малкото пари, налетели чрез евро-фондовете?

- Не само поради кризата, но и заради наследството от прехода, нашата икономика е със структура, характерна за изоставащите страни. Развитие на отрасли, свързани с износа, но това са добивни производства, работа на ишлема, износ на зърно и пр., при които няма технологични пробииви и висока добавена стойност. Ако видим структурата на отраслите и заетостта, лесно стигаме до заключение, че в България са най-развити услугите. Но не тези, които привличат чуждестранни партньори и клиенти тук, а нископлатени дейности, с минимални печалби и несигурни пазарни перспективи. Повтарям, не просто кризата, а моделът на икономика, който ни беше наложен - без индустрия и без приоритетно развитие на хай-тек отрасли - се оказа нискоефективен, коренно погрешен.

- Тази година една от най-споманаваните гуми е олигархия. Дори президентът Плевнелиев направи някои уточнения за нейното използване. Вие като професор какво ще кажете? Руската олигархия например е ясно идентифицирана, но

зацията на бюджета – и политици, и анализатори - противоречат на самите себе си. Те активно оспорваха макрорамката на Бюджет 2013 при Дянков, твърдейки, че малко повече дефицит и малко повече дълг ще са здравословни в условията на криза, защото щели да дадат „гълтка спасителен въздух“ на бизнеса. Сега, когато правителството обещава да направи именно това, те са против само защото са политически противници на властта. Това е несериозно

поведение. Има солидни лостове за контрол, парламентарни и извънпарламентарни, включително натискът на уличния протест, които са в състояние да пресекат всякакви правителствени действия против обществения интерес. След като гражданското недоволство създаде прецедент, като успя да осуети избора на един политик със съмнителен морал на влиятелен държавен пост, то определено няма да допусне подобни грешки на правителството с бюджета.

”

Всички възможности да стопим разликата с водещите държави са в ръцете ни

“

българската?

- Това, че БГ олигархията не е идентифицирана, е пропаганден мит. Вярно е, че нашите олигарси не може да се мерят с руските по мащаби, но по всичко останало - агресивност и наглост, алчност и парвенющина, не отстъпват нито на руските, нито на световните образци. А що се отнася до персонификацията, до имената, нали всеки шо-годе информиран българин знае кой кой е в олигархичната върхушка. Известни са имената от двете издания от Г-13 (част от тях преминаха в небитието); всяка година се публикува списък на най-богатите българи; разполагаме и със списъка на офшорците - 68 хиляди фирми са доста за една малка и бедна държава; и накрая, но не по значение, има каталог на кредитните милионери. Всичко това, събрано и подредено, структурирано и стратифицирано, би ни показало какъв е националният профил и международният имидж на олигархичната прослойка у нас - рожба на криминалния преход и на предпреходното дирижирано разпределение на националното богатство.

- Вие с какво сте несъгласен през тези 23 години преход?

- Аз присъствах на близо една трета от протестите - през февруари и сега. Но без да викам срещу едни за сметка на други. Защото властима-

щите само привидно се различават по партийен цвят. Иначе имам своите несъгласия и ги изразявам гласно пред медиите и в мои публикации. Най-важните са:

Олигархичният модел на обще-

ството, който генерира устойчива и алчна мрежа от плутократи;

Криминалната детерминираност на икономиката - зависимост от мафия, която контролира най-печелившите дейности: от контрабанда до зелена енергия и преработка на отпадъци;

Практиката за съзнателно поддържане на ниски заплати и изобщо доходи, за да привлечем инвестиции и да борим конкурентите (няма по-назадничава и несправедлива икономическа концепция от тази).

- Управлението през тези 23 години ли ни е виновно, или ние сме си виновни за управлението?

- Няма как суверенът – граждани, народ, гласоподаватели, да бъде освободен от отговорност. Вярно е, че управлението на държавата през прехода беше не само некомпетентно, но и вредно за нацията. Но къде е българската нация - като интегрирана общност, с потенциал за колективно действие, когато се налага? Тези качества се проявяват веднъж на 10-15 години. През останалото време колективното национално поведение се доминира от месиански очаквания или чист nihilism. Решението за масов бойкот на изборите например е такава проява - визирам това, което се случи на 12 май т. г. Следователно, няма кому да се сърдим. Без граждански активизъм и неотслабващ натиск отдолу върху властта, демокрация и икономически просперитет трудно се постигат!

- Моделът на трансформациите ли беше сбъркан, или просто моделът беше такъв? Дали световната криза и световната конспирация не

”

Имаме потенциал, време е да стегнем своята флотилия

“

ни скроуха лош номер?

- Нито кризата, а още по-малко световната конспирация, са главните виновници. Вярно е, на нас ни беше наложен икономическият модел на прехода. Как? Чрез МВФ и Световната банка, както и техните неолиберални лобита в страната. ЕС също не помогна кой знае колко на България. Но други страни от бившата съветска зона като Полша и Чехия гържах на своя икономически суверенитет и днес, независимо от кризата, са къде-къде по-напред от нас. А една Хърватия преживя война, забавиха ѝ членството в ЕС, но е в пъти по-напред от България по показателите за жизненото равнище.

- Вие внимателно следите процесите в целия Евросъюз. Къде реално е България сред страните в ЕС-28? Кабинетът „Борисов“ винаги намираще основания да ни нарежда сред отличниците...

- Отличници сме само по една дисциплина: спазване на формалните критерии за фискална консолидация. Образно казано, това означава в моя студентски поток да има 4-5 души, които да постигат отлични резултати по един предмет и заради това да се тупат в гърдите и да бъдат обявявани за най-успешни. Но оценката - в училището и в икономиката, се дава комплексно. По този показател, и особено по доходи, неравенство, социално изключване, бедност, безработица, ние сме опашкари. Не временни, а трайни слабаци. За такива резултати изключват в училище и университета...

- Българите са бедни, все победни. На какво се дължи това безпрецедентно обедняване на населението?

- На два фактора: първо, тотално подценяване на този проблем от пет поредни правителства. Второ, на съзнателно прокарана политика на всички равнища и всички сфери за поддържане на нискодоходни и

”

Отличници сме само по една дисциплина: спазване на формалните критерии за фискална консолидация

“

маргинални слоеве. Беден и зависим народ се управлява по-лесно. Мистър „Страх“ действа безотказно. Така че проблемът е политически и властови, а после идват икономическите измерения на бедността. Именно бедността е българската стигма - за това съм писал преди години. Но почти нищо не се е променило от тогава.

- Все повече хора разчитат на социални плащания, каквито гържавният бюджет все по-трудно ще е в състояние да си позволи. Има ли „рецепта“ как в настоящия момент да се създаде реална, а не субсигурна заетост с европейски пари по различни програми?

- Има и тази рецепта трябва да е вносна - от страни, които от десетилетие успешно прилагат форми на несубсигурирана заетост - Германия, Холандия и др. Правил съм опити за трансфер на техни практики, но българската администрация е мързелива и бюрократично устроена. По-лесно ѝ е да раздава пари, по малко и на калпак, отколкото да мисли за устойчива заетост. А и бизнесът ни е ленив и с нисък иновативен потенциал. Съжалявам, че го казвам, но такава е реалната картина.

- Драматичната ситуация, в която е България в момента, е съчетана със световната икономическа

криза, кризи в Евросъюза, имитация на реформи, липса на политическа воля за промени. Има ли спасителен пояс за българите в логката?

- В чужди логки не може да се качим. Следкризисният прилив вече се задава, но ние трябва да стегнем своята флотилия. Няма магически формули, но изход има, спасителни пояси ще стигнат за достатъчно хора. Как да стане това, е тема за дълъг разговор. Но готовност за смяна на антикризисната парадигма у нас, основана на догмата „Остерити“ (затягане на коланите). Има и колеги икономисти и финансисти, които са готови да предложат нова формула.

- Един наш политик констатира, че в момента липсва парад на идеите. Можете ли да оборите това негово твърдение, или ще се присъедините към него?

- Идеите не се излагат на тезях, нито се строят за парад. Те се произвеждат на конвейера на знанието и иновациите. Тук няма липса на български новатори и на потенциал. Но реализацията им като правило става извън България. Това е националната ни грама.

- Изгубено ли е това време на прехода? Очаквате ли скоро да видим светлина в тунела?

- Ако ме питате за изхода от тунела на кризата, в периода 2016-18 г. ще започне трайното оживление. От нас зависи дали България ще се пребори с рецесията дотогогава. А изгубеното време в прехода няма кой да ни го върне. За 24 години ние изостанаме с едно десетилетие спрямо средноразвитите европейски страни. Затова - връщам се към началото на разговора - виновниците за пропияването на най-ценния ресурс - ВРЕМЕТО, трябва да бъдат отстранени от авансцената. Време е за смяна на поколенията - в политиката, експертните среди, образованието, медиите.

ФOTO: БГНЕС

Без гражданска активност демокрация и просперитет трудно се постигат

”

Препъникамъкът на българската икономика е непазарното преразпределение на собствеността

“

FALL-WINTER'2013/14
PARADISE CENTER
бул. "Черни връх" 100, София
www.cacharel.bg

cacharel

Финансистът Кольо Парамов:

Матрицата е деформирана

Всичко в управлението на икономиката е с главата надолу

Фундаментални грешки бяха допуснати по време на прехода. Убийството на Андрей Луканов доведе до смяна на цялата концепция и до старт на възстановяването на реживковизирания елит. Така се стигна до изкривяване на самата матрица и на подхода към пазарното стопанство. Луканов беше програмирал контролираното утвърждаване на пазарните механизми, което трябваше да става бавно и под надзор. Постепенно бе приложена пословичната гива приватизация. Иван Костов беше добър ученик на Луканов, но по негово време не смееше нищо да предприеме. После обаче осигури на изкривената БСП това грубо и пословично богатство, така днес имаме деформирана матрица на псевдоолигархия. Когато е налице класическа олигархия, дори когато е от латинотип, олигархът знае своето място в държавата и той спазва условията на общата пазарна идеология и дисциплината. У нас олигарсите са рамо за политиците, а те са тяхна ръка. Олигарсите не изпълняват държавните ангажменти и така се изражда т. нар. система на базовия капитализъм. Създадена беше покварена държава и за това са виновни шепа хора, не повече.

Всичко в управлението на икономиката е с главата надолу. Картината на икономическото надмощие на едни или други сили в прехода е възможно най-изкривена. Между 11 и 17% от поетите ангажменти в приватизационните договори са изпълнени от новите собственици, но следприватизационният контрол не санкционира нарушителите, което показва, че умишлено бяха подарени 30 млрд.

лв. държавни пари. Да погледнем и здравеопазването - за пет години бяха открити близо 200 частни болници, а в същото време държавните и общинските здравни заведения загиват.

За много малко хора в България преходът не е загубено време. За държавата то е свързано с много сериозни загуби във финансов и в технологичен план. Имаме свръхтежки условия по установяване на този преход. Политиците не се съобразиха с поемането на ангажиментите и следенето за тяхното изпълнение. Възможно беше преходът да се направи по друг модел, при коренно различна намеса на съдебните органи, при регулация на пазара по точен и прецизен начин, а не по бандитски. Позитивен завой е възможен, но само при едно условие: активно включване на държавата в регулацията на основните компоненти и баланс на икономиката. Трябва да се постави коренно различна икономическа база, върху която съдебната власт да играе различна роля. В противен случай ще продължим с латиноамериканизацията на България, и то в най-грубия вариант. Прекалената зависимост от либертарианците, които настояват държавата да се избута в ъгъла и накрая да няма абсолютно никаква държава, означава търсенето на условия, които не дават защита на хората и на територията, нито пък гарантират социална правда, нито ангажментни, които да осигурят по-добър хал на държавата и на преразпределението на фондовете, които се формират. Либертарианците се натъкнаха на опасно разминаване: очакваха, че всеки ще започне да става капиталист, да проявява

предприемаческа инициатива и да натрупва някаква частна собственост. Но това не може да се случи поради ниско ниво на обща култура, много висок процент ромско население, което не създава блага, а само граби, налице е и изкривена матрица на възрастовите характеристики и на работната ръка. Държавата вече е на ниво, на което се нуждае от специални планове за овладяване на този хаос. Щом България започва да внася 63% от пряското си мляко, да внася гъби от Полша, както и най-елементарни неща, значи ситуацията е катастрофална. Как е възможно през пет държави да докараш тир с гъби, вместо безработното население да бъде организирано да ги произвежда. Матрицата е деформирана и големите агросубсидии отиват в ръцете на малко на брой зърнопроизводители. Има начини да излезем на магистралата на растежа, но някой трябва да се заеме с това.

Проф. Симеон Хаджикосев: Преживяваме цивилизационна криза

България днес е много победна, нещастна и безперспективна държава. Когато преди близо 24 години започнаха промените, имаше натрупани големи социални фондове по време на дълголетния социалистически режим. Но преминахме към нова цивилизационна форма от гържавен социализъм към капитализъм и голяма част от тези средства бяха редуцирани, пропилени, попаднаха в частни ръце. Така днес имаме една ошушкана България, което е твърде печално. Свикнахме с констатацията, че страната ни е с най-нисък доход и с най-нисък брутен вътрешен продукт на глава от населението във вече ЕС-28. Този печален резултат е плод на различни фактори, не само икономически. В това число отражение има и световната финансово-икономическа

криза. Има загубени планове и прицели, в които определено не може да вникнем.

Както ние сме си виновни за управниците, които сме избирали, така и управляващите носят вината за хала, на който в момента е държавата. В развитите страни се наблюдават сходни явления, на каквито сме свидетели и у нас, но в развитите демокрации има съществена разлика. Там в управлението влизат състоятелни и богати хора. Онези, които са били политически лидери на най-високи гържавни позиции, след като излязат от властта, ако още не са милионери, стават впоследствие, тъй като големите издателски къщи им предлагат апетитни хонорари, за да публикуват техните мемоари. А на Балканите сценарият е друг. Както се изразяваше безсмъртният Бай Ганьо „у нас политиката е гечинмек“, т. е. поминък. В политиката се влиза с цел натрупване на лично богатство. Опитват оттук-оттам да преджобят по нещо и общо взето успяват.

За голямо съжаление не се оправдаха прогнозите от началото на демократичните промени за възникването на значима прослойка от средна класа. Голяма част от населението на България живее под границата на бедността и немотията. Колко процента обхваща средната класа е много трудно да се каже. Особено в

последните години фалираха редица фирми и затова не бива да се учудваме, че значителна част от населението се е придвижило към класата, която едва се задържа над повърхността на живота. „Големите надежди“, ако ползваме това великолепно заглавие на Чарлз Дикенс, не се оправдаха.

В момента преживяваме дълбока криза, която не е само икономическа, не е само финансова, не е само духовна. Ние преживяваме цивилизационна криза. В случая

Големите надежди за създаване на средна класа не се оправдаха

щото се бихме могли да привидим Апокалипсиса, за който още преди 2 хил. години ни предупреждава евангелист Йоан. Звучи страшно, но няма защо да се приспиваме с благи гуми пред опасността. За най-различни опасности се

бие тревога – изтъняването на озоновия слой, глобалното затопляне, глобалната икономическа криза. Всичко това поставя пред сериозно изпитание разволя на човешката цивилизация.

Има протести и несъгласия, има много оплаквания, но липсват нови идеи за икономическо възраждане. Магически начин за подем и за излаз от кризата няма. В България тя има и още едно изменение - демографска криза, която в последните години е преминала в демографска катастрофа. Ще припомним прогнозата на демографите, според която в средата на века България ще е с 5,5 млн. население, но само около 800 хил. от тях ще са етнически българи. Ако тези цифри се окажат верни, то България с течение на времето ще се превърне само в географско понятие в цивилизационната карта на Европа.

В никакъв случай не бива да определяме годините на прехода като изгубено време. Те имат и положителна страна и не са само с отрицателен знак. Не бива да си затваряме очите пред достиженията като свобода на словото и на сдруженията, лична свобода на

”

Вярвам, че ще се намерят водачи, които да ни изведат към по-светли бъднини

“

индивида, свобода на придвижване, свобода на избор. Макар всички тези свободи да са свързани с плюс и с минус. През тези години на прехода нямаме точна представа колко българи напуснаха България. В световен мащаб има изтичане на мозъци и немалка част от българите, които заминаха зад граница, са хора с добро образование и повечето от тях са завършили у нас. Друг факт е, че сред емигрантите има много жени във фертилна възраст, както се изразяват специалистите. Поколенията, родени зад граница, вече нямат българско гражданство, често те не познават езика на своите родители.

Имали сме подобен граматичен момент в историята. През XV-XVI в. българският генофонд е достигнал критичната маса от 800 хил. души. По онова време османските войски са стигнали до сърцето на Европа и са заплашвали да превземат Виена. Въпреки всичко българинът е оцелял. Характерна българска черта е устойчивостта на всякакви трудности. Не съм особено щастлив да виждам какво се случва напоследък в страната, но въпреки това не губя вяра в силата да устояваме на изпитанията. В един момент масата ще излъчи своите лидери, достойни за добрите български традиции - държавно-политически и културни, и страната ще съумее да излезе от дупката, в която сме попаднали. Вярвам, че ще се намерят водачи, които да ни изведат към по-светли бъднини, както се пее в химна на Стоян Михайловски.

Социалните проблеми на българския преход

ПРОФ. ДСН НАЧКО РАДЕВ

Върху обстановката в България съществено влияние оказват международните фактори, но значителна е и отговорността на националните институции. В края на 80-те години международните финансови институции, сред които Световната банка, МВФ и Федералният резерв на САЩ, формират възглед за глобалната икономика, наречен Вашингтонски консенсус. Негови характеристики са: либерализация на цените, максимална приватизация, строга финансова и бюджетна политика. Той е определящ и за процесите в България. Политиката на доходите се използва като антиинфлационна котва в макроикономическата политика. Парадоксален факт е, че през прехода управляваха може би десетина правителства от различни политически цветове, но всички те провеждаха една и съща силно рестриктивна политика по отношение на доходите от труд. В резултат социалната цена на прехода не беше справедливо разпределена, най-ниските доходи не бяха защитени. Налице са голям спад на реалните доходи и интензивна социална диференциация. Брутният

вътрешен продукт (БВП) на глава от населението едва преди две-три години достигна своята стойност от 1990 г., т. е. през това време ние сме

бягали на едно място

А размерът на реалните доходи на българите е около 50 на сто от този през 1990 г. Възниква въпрос какъв е социалният смисъл на прехода, ако народът днес живее по-зле, дали времето на прехода не е изгубено време? Съотношението между промените в реалната средна работна заплата (СРЗ) и реалния БВП на глава от населението през периода 1990-2010 г. са представени в Таблица 1. От данните се вижда, че към 1997 г. реалната СРЗ намалява 2,2 пъти повече от реалния БВП на глава от населението, а минималната – 3,4 пъти. През следващите години размерът на средната и на минималната работна заплата нараства, но натрупаното около 2 пъти изоставане от реалния БВП се запазва. Следователно политиката на работните заплати през прехода е довела до около 2,0 до 2,4 пъти изоставане на реалната СРЗ и 2,3 до 3,4 пъти изоставане на реалната минимална работна заплата (МРЗ) от реалния БВП на глава от населението. Поради тази рестриктивна политика равнището на доходите от труд в България е

последна в ЕС-28

Икономическата активност на населението в България е на критично ниско ниво: равнището на заетост е с 16 пункта по-ниско от това в ЕС, а равнището на безработица остана с високи стойности. През 2011 г. икономически активните лица на възраст 15-64 години са 3 279,1 хил., или 66% от населението. Спрямо 2008 г. коефициентът на икономическа активност намалява с 1,8%. Броят на заетите лица достига 2 949,6 хил., или 45,6% от населението на 15+ години, в сравнение с 2008 г. нама-

ФОТО: БГНЕС

Протестите са израз не само на политическа и икономическа, но и на цивилизационна криза

Таблица 1

ИНДЕКСИ НА РЕАЛНИЯ БВП НА ГЛАВА ОТ НАСЕЛЕНИЕТО (БАЗА 1990 Г. = 100 %)								
ПОКАЗАТЕЛИ / ГОДИНИ	1990	1997	2000	2005	2007	2008	2009	2010
1. Индекс на реалния БВП на глава от нас.	100,0	71,43	81,49	111,01	126,50	135,35	144,83	154,92
2. Индекс на средната реална заплата	100,0	32,41	40,34	45,51	52,89	58,48	61,67	65,56
3. Индекс на реалната минимална заплата	100,0	21,11	32,60	48,44	50,59	48,65	51,62	50,99
4. Съотношение (в единици) между:								
- индекси на реалния БВП на глава от населението и средната реална заплата	1,0	2,2	2,0	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4
- индекси на реалния БВП на глава и минималната реална заплата	1,0	3,4	2,5	2,3	2,5	2,8	2,8	3,0

Източник: НСИ

ляват с 397,9 хил. души. Коефициентът на заетост за населението на 15-64 г. е 58,5%, с 5,5% по-нисък в сравнение с 2008 г. Безработните лица са 372,3 хил., спрямо 2008 г. са нараснали със 172,6 хил. души. Коефициентът на безработица се увеличава с 5,6 % в сравнение с 2008 г. и достига 11,2 %. Коефициентът на младежка безработица е 26,6%. Спрямо 2008 г. той нараства с 13,9%. Продължително безработните са 209,4 хил., или 56,2 % от безработните лица.

Коефициентът на трайна безработица е 6,3%. Спрямо 2008 г. той е нараснал с 3,4%. Броят на обезкуражените лица е 235,2 хил. Спрямо 2008 г. той е нараснал с 85,1 хил. души.

Пазарът на труда е неравновесен

Предлагането на работна сила е високо, а търсенето е свито. Делът на сивия трудов пазар е висок. ЕК в Препоръката на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2012 г. и относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2015 г. от 30 май 2012 г. даде незадоволителна оценка на програмата за реформи на правителството. Комисията констатира липса на резултати в пазара на труда, образованието и енергетиката. Създаването на работни места е основно предизвикателство пред страната. През 1980 г. България е на 51-

място в света по БВП на глава от населението - 2261 долара, през 1989 г. - на 57-о място с 2449 долара, а през 2007 г. е на 77-о място - 5118 долара. Случиха се две девалвации на лева.

Стандартът на живот се понижава

България е най-бедната държава в ЕС със средна работна заплата от около 300 евро.

Преходът е противоречив в

заинтересовани страни за тяхното изпълнение.

Социално-икономическото развитие на България през периода се характеризира предимно с

Отрицателни стойности

Данни на Евростат са представени в Таблица 2. От анализа на данните се вижда, че докато през отделни години СРЗ в стандарта на покупателната способност (СПС) у нас е изоставала от 5,9

до 7,7 пъти от тази в ЕС. СПС е съотношение на равенство между националните валути, изчислено в зависимост от покупателната им сила на вътрешния пазар, като за изчисляването му се взема определено количество

Таблица 2

ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА БЕДНИТЕ ПО ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ				
Година на провеждане на изследването	2008	2009	2010	2011
Година, за която се отнасят данните	2007	2008	2009	2010
Икономическа активност				
Заети	7.5	7.4	7.7	7.7
Безработни	55.0	52.2	48.3	51.4
Пенсионери	31.7	36.5	30.0	30.7
Други неактивни	24.0	24.0	24.4	27.9

Източник: НСИ

икономически и особено в социален план. Според Петър-Емил Митев за прехода оценките са парадоксални. От политическа гледна точка той е успешен: функционира демократична система, пазарна икономика, членство в ЕС, в НАТО, а от социална гледна точка хората са недоволни. Над 80% от българите живеят с усещане за несправедлив преход. Затова аз съм умерен оптимист по отношение на „светлината в тунела”. Нужна е много политическа и гражданска мъдрост и активен социален диалог за преодоляване разделението в обществото, за дефиниране на националните цели и за обединяване усилията на всички

стоки и се пресмята колко национални парични единици струва това количество в съответните страни. Изоставането по отношение на БВП в СПС на глава от населението и БВП в СПС средно на заето лице се движи между 2,7 и 3,4 пъти.

Съществуването на бедни слоеве от населението е остър социално-политически проблем на нашата държава. Наблюдава се намаляване на жизненото равнище, изостриха се социалните проблеми. Обществото е изправено пред редица предизвикателства: икономически растеж, който не води до намаляване на бедността; ниски трудови възнаграждения като дял

от брутния вътрешен продукт; покачване издръжката на живот - особено за храна и енергия, която не се компенсира с ръста на доходите; влошени качествени и количествени параметри на трудовите ресурси; съчетание на разнороден и

Устойчив профил на бедност

Наблюдават се грастични различия на бедността в териториален план; натуралното потребление формира значителна част от потреблението; неефикасно използване на публичните ресурси - ниска адекватност на социалните трансфери и др. Според изследване, проведено през 2011 г., линията на бедност е 273 лв. средномесечно на лице от домакинство. Под прага на бедност са 1 682,5 хил. лица, или 22,4% от населението (вж. Таблица 3). Социалната защита има съществено значение за редуциране на бедността. Ако в доходите на домакинствата се включат доходи от пенсии (без останалите социални трансфери), равнището на бедност се повишава от 22,4 до 27,3 %, или с 5%. Ако от доходите на домакинствата се изключат всички социални трансфери, равнището на бедност е 40,7 %, т.е. нараства с 18,3 %. Основният фактор, намаляващ риска за бедност, е икономическата активност. Делът на бедните е най-висок сред безработните и пенсионерите, съответно 51,4% и 30,7% (вж. Таблица 4). Делът на бедните сред заетите лица е 7,7%. Образованието пряко корелира с бедността на заетите. Над половината от работещите с начално и незавършено начално образование са бедни, сред работещите с основно образование делът на бедните е 27,8 %. Разликата между дела на работещите бедни с висше и с начално или незавършено начално образование е повече от 45 пъти (1,2% срещу 56,9%). Оценките на бедността според размера на дома-

Таблица 3

ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ				
Година на провеждане на изследването	2008	2009	2010	2011
Година, за която се отнасят данните	2007	2008	2009	2010
Линия на бедност - средномесечен размер в левове	212.3	276.5	295.0	273.3
Брой лица под линията на бедност - в хиляди	1632	1657	1565	1683
Дял на бедните - в % от населението	21.4	21.8	20.7	22.4
Дял на бедните преди получаване на социални трансфери - в %	40	38.8	40.8	40.7
Дял на бедните преди получаване на социални трансфери, с включени пенсии - в % от населението	27.1	26.4	27.1	27.3
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20 % от населението (S 80/20)	6.5	5.9	5.9	6.1
Коефициент на Джини *	35.9	33.5	33.2	33.5

* Коефициентът на Джини се използва за статистическа характеристика на разпределението на богатата и показва разликата между благосъстоянието на бедните и богатите в едно общество

Източник: НСИ

кинството показват, че бедността е концентрирана сред домакинства с едно лице на възраст над 65 г., самотни родители с деца, както и домакинства с три и повече деца. Динамиката на бедността се определя от разнообразни фактори: безработицата - тя рязко намалява жизненото равнище, което е пряк път към бедността; гистанциране на държава от социалната сфера - съкращаването на социални програми, свиването на социални разходи влияе предимно върху възрастните хора, многодетните семейства и инвалидите; нараства делът на „работещите бедни“, които получават работна заплата по-ниска от линията на бедност; развитието на демографските процеси като увеличаване на многодетните семейства, нарастване на самотните майки, на разводите; инфлационните процеси - в резултат доходите загубиха част от покупателната способност; развитие на „сенчестата“ икономика.

Ключът към по-висок жизнен стандарт са икономическият растеж и повишаване на производителността на труда. Само човешкият

труд създава добавена стойност. Колкото повече е количеството и качеството на труда, вложен в общественото производство, толкова, при равни групи условия, е по-висок и жизненият стандарт на българското население.

Начинът на осъществяване на прехода предизвиква висока инфлация, намаляване на доходите, обезценяване на спестяванията, масово обедняване на населението. Формиран е един биполярен модел на обществото от твърде малко богати и много бедни. Широко се прилага пасивна стратегия за оцеляване на населението чрез разширяване на натуралното потребление. Това, което не се случва, е средната класа в България като социален фактор за развитие на процеса на демократизация. Промяната на характера на прехода - социален, с европейска траектория, ще върне България към икономическия растеж и социалната нормалност.

Таблица 4

ИЗОСТАВАНЕ									
Колко пъти изостава БВП в стандарта на покупателната способност (СПС) на глава в България в сравнение с ЕС-27 през 2001-2008 г.									
Показатели/ Години	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
1. БВП в СПС на глава - ЕС : България	3,4	3,2	3,1	3,0	2,9	2,7	2,7	2,4	
2. БВП в СПС на зает - ЕС : България	3,2	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	2,8	2,7	
3. Средна РЗ в СПС - ЕС : България	7,5	7,7	7,4	6,6	6,4	6,4	5,9	-	

Източник: Евростат

Лиляна Павлова, депутат и ексминистър на регионалното развитие в кабинета на ГЕРБ:

Идеи не липсват, куца ни приложението им

Оспожо Павлова, в кабинета „Борисов“ бяхте министър на регионалното развитие и благоустройството и получихте номинация за вицепремиер, сега сте депутат. Затова предлагаме да разширим кръга от въпроси. Тази година е белязана с протести. Погледната през призмата на общественото недоволство, как ви изглежда България след 23 години преход към демокрация и свободна пазарна икономика?

- За съжаление не е там, където съм си я представяла преди 23 г. Някога, гледайки отстрана, си представях, че лесно могат да бъдат обърнати процесите. Сега, когато излязох от властта, разбрах, че не е точно така. Нужни са много политическа воля, национално обединение по ключови теми, и не на последно място, разумно разпределение на финансовия ресурс. След 23 г. е ясно, че демокрацията е необратима. Но в същото време все още стои въпросът с ниския социален статус на цели групи от населението, ниския стандарт на живот като цяло и не на последно място – все още има какво да се желае и по отношение на икономическото развитие. Необходимо е единение на нацията, много усилия и много работа, защото на всички ни е ясно, че няма как да стане с магическа пръчица.

- В какво е отличник България сред страните в ЕС-28?

- Още в първия си финансов и планов период на членство в клуба на държавите от ЕС България беше една от малцината държави, които нямат спрени фондове и замразени програми. Това е потвърдено и от европейски одитори, които постановиха наличие на много добре изградени и функциониращи системи за управление и контрол на европейските фондове. Това се постига много трудно, но лесно се губи. Именно затова е важна приемствеността, особено по теми като тази.

Нямаме национална кауза, която да обедини хората, и да се борим заедно, без значение кой какъв е

А в тази посока имам сериозни съмнения и притеснения от действията на сегашните управляващи.

Независимо от опитите за омаловажаване на успеха в еврофондовете имаше и друг положителен нюанс - в пика на финансовата криза, когато в другите държави масово се намаляваха заплатите, знаеете масово се намаляваха гори и пенсиите, имаше масови съкращения на работниците – това не се случи в България. Да, критиките, че доходите и пенсиите са много ниски у нас са факт и са основателни, но важното е, че в най-тежкия момент удържахме и не допуснахме голямата вълна на тотални намаления у нас.

- Нашата страна има все по-неработеща икономика и все повече хора разчитат на социални плащания, каквито държавният бюджет все по-

трудно ще е в състояние да си позволи. Имате ли виждане как българската икономика да ускори темп и да се създаде реална, а не субсидирана заетост с европейски пари по различни програми?

- Напълно съм съгласна с това заключение. Трябва да отбележим, че вече се забелязва макар и минимално оживление в европейските икономики, което се нагявам да се отрази положително и при нас. Субсидираната заетост е временна, палеативна мярка, важна е и е полезна, но със сигурност не може да реши проблема с неработещата икономика и устойчивите работни места. Най-притеснителна обаче е тенденцията, която се наблюдава напоследък – много млади хора не искат да работят, а предпочитат да живеят само на помощи. Това е много страшно, даже пагубно, така младежите губят трудови навици, а тези, които никога не са ги имали, никога няма да са пригодни за работа. Често явление е току-що завършили младежи да искат веднага да са на високи позиции и с големи заплати. Ако не го получат, отказват работата и са готови да живеят само на помощи. От друга страна, като отидат в чужбина, са готови да работят и на 2-3 места едновременно и то „черна“ работа.

Проблемът с младежката безработица не е само при нас, в ЕС тя достига над 50% (например във Франция). Именно затова този проблем трябва да е и един от основните ни приоритети и цели, за да може да просперираме >

като държава, предвид застаряващото население в страната ни.

- Драматичната ситуация, в която е България в момента, е съчетана със световната икономическа криза, кризи в Евросъюза, липса на работещи идеи за стабилност и просперитет. Какво е вашето обяснение за проблемите в България?

- Да, за съжаление такава е ситуацията, тези проблеми са функция от случващото се в Европа и света, няма как да не се отрази и при нас – все пак не сме изолиран остров. Проблемът е да се намери какъв е изходът. Няма рецепта, която някой да ни изпише. Всяка държава и ситуация е различна и специфична. За съжаление страдаме от липса на цялостна визия и условия, в които да се реализират конкретни мерки. Забелязала съм един специфичен парадокс у нас – има добри намерения, множество стратегии, ама никакво или лошо изпълнение на тези планове. Ето това винаги ни е „куцало“ - добър план – лошо изпълнение.

- Един политик констатира, че в момента липсва парад на идеите. Наемате ли се да обогатите това негово твърдение?

- Включете който и да е сутрешен ТВ блок, и ще чуем 100 идеи за 3 минути! Каквото и да значи парад на идеите – малко ми звучи като „парад на суетата“. Както вече казах, според мен идеи не липсват, приложението им на практика липсва или не сработва. Също така и диалог липсва, всеки гледа „за себе си“. При нас е малко на принципа 5-има доктори – 5 идеи за подобряване на здравеопазването, 10 юристи – 20 мнения, 10 икономисти – 15 мнения и все противоречащи си.

Най-големият ни проблем е, че ни липсва национална кауза, която да обедини хората и да се борим заедно, без значение кой какъв е ...

- Години наред не се решават наболели проблеми, които са като бомба с часовников механизъм – броят на социално

Политиците трябва да провеждат целенасочена работа в приоритетни сектори

слабите и хората с инвалидни пенсии лавинообразно расте, с подобно темпо расте и броят на фалиралите компании, хора в трудоспособна възраст масово напускат страната заради невъзможност тук да намерят достойно препитание, проблемът с ромите ескалира, макар и той да се negliжира. Имате ли виждане как да се решават точно тези проблеми?

- Социално уязвими групи винаги е имало и ще има. Натрупаните толкова много години нерешени проблеми в сектора и страх от реформи доведе до лошо функционираща система и задълбочаване на проблемите. Това е и съчетание на демографски фактори, голям процент все по-необразовано население, неефективна здравна система, на която 23 г. не се намери лекарят, който да ѝ постави диагнозата и да я излекува. Проблемът с ромите не е само у нас, той е и европейски.

За да се решат тези проблеми, ни е необходим национален дебат, ясни мерки и действия. Решенията не могат да дойдат само от един човек. А ако не можем да намерим решение, не е необходимо да откриваме топлата вода. Да проучим чуждия опит, който е сполучлив в съответния сектор, и да го адаптираме към нашите

потребности. Не е срамно да си признаем, че сами не можем да се справим. Срамно е да се правим, че не забелязваме тези проблеми и да ги оставим да се задълбочават.

- Вие отговаряйте за ВиК сектора. Защо не бяха предприети реформи? Имате ли препоръки за стабилизиране на сектора?

- Отново невярно твърдение – именно след 23 години отлагане започнахме първите стъпки на реформата във ВиК сектора. Това, разбира се, доведе до горещи дебати, дали и как да стане окрупняването на ВиК дружествата, от 52 на 28. Това е тежко решение и всички бягат от него, особено сегашните управляващи. Вероятно сте пропуснали „кървавите дебати“ за намаляване броя на ВиК дружествата! Също така рестартирахме изграждането на язовири за питейна вода – както нееднократно съм казвала, недопустимо е в XXI век да имаме 20 области с режим на водата. Така че основата е положена, важно е да се надгражда, да не се спира, а да се продължава с реформата, да се привличат инвестиции за публично-частно партньорство. Както и преди съм казвала, за да подобрим целия ВиК сектор у нас, са необходими около 18 млрд. лв.!

Ресурс, който държавата не може да осигури. Затова трябва да се усвояват европейските пари, договорени за изграждането на пречиствателни станции, да се строят язовири, да се подменят и изградят нови водопроводи и канализации.

- **Пътувате госта и сигурно сте срещали хора (особено в малките населени места, където няма поминък), загубили вяра във възможностите на българската държава да се справи с кризата, която не е само икономическа и финансова, тя е и социална, и политическа, това е дълбока криза на идеи, която намира реално отражение в изключително ниския стандарт на живот на голяма част от населението. Какво бихте им казали?**

- Срещнах много такива хора и искам да ви призная, че имаше моменти, в които наистина не знам кой е правилният отговор. Това са хора, които не искат

много. И въпреки голямото нямане, са по хора от много групи. Ясно осъзнавам, че отговорността е на нас, политиците – хората очакват нашите решения и действия, затова трябва да се мобилизираме и да работим. Но, за да се получи, както казах и преди малко, ни трябва обединение около национална кауза, приоритет и целенасочена политика в няколко конкретно определени сектора – производство, земеделие, туризъм. Само така може да се преодолее кризата, да има икономическо развитие и увеличение на доходите.

- **Имате ли оптимистична теория за ново Българско възраждане?**

- Като наблюдавам какво се случва последните няколко месеца, съм притеснена, че правителството явно живее в паралелна реалност. Те като че ли живеят сами за себе си, а не чуват и не работят за хората. Какво предлагат – емитуране на нов гълг,

за да разгадат пари по странни критерии, замразяване цените на тока, топлата вода, остава и парното. Ами какво ще стане като трябва да се размразят? Просто няма да е в техния мандат. Това, което правят, е политика назаем. Друг после ще им плаща сметките. Но този филм сме го гледали вече. Ами хората, които нямат топла вода, как ще ги „докоснат” правителствените мерки? Може би правят политика за големите градове, малките и селата да оцеляват на принципа на естествения подбор. Това не е национално отговорно поведение.

По принцип съм оптимист. Вярвам в себе си, че мога да работя много, за да имаме добри решения. Мога да мина през много битки, ако трябва да отстоя кауза, в която вярвам с цялото си съществуване. Историята на България е доказвала, че държавата ни винаги е възкръсвала след тежки периоди. Нямам съмнение, че и ще имаме ново Възраждане.

БЪРЗО ОДОБРЕНИЕ • ДЪЛЪГ СРОК НА ПОГАСЯВАНЕ • ДО 2 ГОДИНИ ГРАТИСЕН ПЕРИОД

Инвестиционен кредит **ЗА РАЗВИТИЕ** е финансов продукт на Българска банка за развитие. Създадена с единствената цел да насърчава и подпомага развитието на малкия и среден бизнес и експортно ориентирани компании от всички отрасли в България, Българска банка за развитие предлага инвестиционни кредити, кредити за оборотни средства, рефинансиране, овърдрафт и преференциални

условия за членовете на браншови организации, с които банката има сключени партньорски споразумения. Повече за кредит **ЗА РАЗВИТИЕ** и другите продукти на ББР на:

© 0700 11 227
WWW.BBR.BG

БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ

България се конкурира за всеки проект и трябва да наддава с конкретни бонуси за инвеститорите, които иска да привлече

Михаела Лашова: Пазарът на имоти пред ново начало

Михаела Лашова е изпълнителен директор на консултантската компания за недвижими имоти, партньор на международната фирма **Cushman & Wakefield** за България и Македония – **Forton**.

Тя се присъединява към компанията през 2008 г. като мениджър на отдел „Капиталови пазари“ с отговорности към привличането на клиенти за продажби и придобивания на инвестиционни имоти. Тя е бакалавър по финанси от Илинойския университет в Чикаго (**University of Illinois at Chicago**) и магистър по финансов мениджмънт от Сити Юнивърсити, Сиатъл (**City University – Seattle, Washington**).

От 2010 г. е член на **Royal Institution of Chartered Surveyors** (Кралски институт на лицензираните експерти по недвижими имоти). В момента е първият и единствен лицензиран от организацията оценител в България.

”

Очакваме до 10% ръст
в усвоените площи
в сравнение с
97 хил. кв.м през 2012 г.

“

НИЯ ИЛИЕВА

— жо Лашова, как се движи пазарът на офис и бизнес площи у нас от началото на годината?

— Според статистиката за завършените обекти новото строителство на офиси затихва. Във второто тримесечие бяха въведени в експлоатация едва 10 хил. кв.м нови офис площи в София, с 47% по-малко от първото и с 58% пог обема от второто тримесечие на 2012 г.

В същото време активността на компаниите, които са наематели или собственици, остана стабилна – като резултат общият коефициент на незаемост намалява в две последователни тримесечия.

На обратния полюс е пазарът на търговски площи, на който от началото на годината бяха завършени два значителни проекта – **Paradise Center**, по който **Forton** работи като консултант по отдаването по наем, и **Strand** в Бургас. Първият показва, че интересът на търговците към големите и качествени проекти не е поставен под съмнение от все още слабото възстановяване на потреблението и наличието на няколко конкурентни обекта. Вторият въведе немало нови марки на пазара както в България, така и в Бургас. Неговото представяне ще зависи от това колко успешно те ще се приспособят и заработят бързо на пълни обороти, особено в конкуренцията с вече познати имена в съществуващите групи два мола в града, заел първо място по търговски площи на хиляда

жители в България.

Пазарът на индустриални и логистични площи е доминиран преди всичко от производителите, които строят за собствена сметка новите си сгради. Все още очакваме активизирането на строителните предприемачи, при положение че незаемите площи са 3.24% от наличностите в средата на годината.

Виждаме и известно оживление при инвестициите, до момента движено от местни купувачи, които придобиха и водещи проекти като хотел „Хилтън“.

— В последните месеци се сключиха две сериозни сделки за големи столични хотели. Търсят се купувачи и за още подобни обекти. Ще постави ли това началото на нов бум в този сегмент от пазара?

— Ние отчитаме сделките едва когато имаме достатъчно достоверна информация, че са приключили с прехвърляне на собствеността или че има договор за прехвърлянето и в обозрими срокове и при изпълнени условия. От началото на годината регистрираме само една подобна продажба на хотел – тази на „Хилтън“, както и една през 2012 г. – на хотел „Радисън“.

Но хотелите от висок клас в София са малко, а сравнително новите или наскоро обновени обекти са единици, което е една основателна причина да сменят собствениците си рядко. Всъщност инвеститорите биха се разделили с водещи и печеливши хотели или когато те (вече) не са стратегически за бизнеса им актив, или ако България (вече) не им предлага достатъчно висока >

норма на печалба, или ако приходите от обекта не достигат за обслужването на задълженията, натрупани в годините на бум на цените и инвестициите в имоти, било на ниво отделен актив или портфейл от активи. Разбира се, от отсрещната страна трябва да има желаещи и можещи купувачи, които разбират добре местния пазар и са готови да поемат риск. Последните няколко сделки и някои от предстоящите продажби повече или по-малко се подчиняват на тези мотиви.

Но продажбите до момента по-скоро показват оживление на купувачи и пазара, което не бих определила като бум.

- Достигна ли пазарът равновесна точка след затишието в кризата?

- Всяко обобщение би било по-веждащо, особено на този етап, когато нито европейската, нито българската икономика вървят убедително в правилната посока. Но в някои части от пазара равновесието е постигнато. В град София, например, на практика няма завършен склад, който да отговори на търсене от 2000 кв.м нагоре. Коефициентът на незаемост за целия пазар е 3.24%. Освободените площи от компании, които свиват бизнеса си, се заемат в рамките на тримесечните периоди, на които отчитаме развитието на пазара.

Компаниите, на които ще се наложи да наемат нов офис с високо качество в следващите 12 месеца, ще бъдат изправени пред чувствително по-ограничен избор, особено по бул. „Цариградско шосе“. При положение, че незаемите площи гравитират около 30%, не може да се каже, че пазарът като цяло е постигнал равновесие. Но определено сме близо до него на пазара на клас А сгради, на които участват професионалните предприемачи и големите международни компании. Десетте сгради, в които най-често успешно приключваше търсенето на наемателите в последните три години, имат 13.7% незаемост в края на второто

тримесечие. Свободните площи в тях продължиха да намаляват и в последните два месеца, така че с голяма степен на сигурност можем да очакваме допълнителен спад в третото тримесечие.

Но пазарът като цяло има нужда от по-силен и по-продължителен икономически растеж, нови работни места и увеличение на потреблението, преди да се промени общата картина.

- Как очаквате да се развива пазарът до края на тази и следващата година?

- Вече наблюдавахме съществени сделки с хотели, като ни е известно, че постоянно се водят разговори и за други обекти. Друг пример са единични търговски центрове, които стоят добре на пазара, но приходите трудно покриват задълженията им. Наличието на тези два типа проекти е предпоставка да продължат досегашните тенденции при инвестициите – придобиване на подбрани имоти, които имат качествата да се превърнат във водещи, но изпитват недостиг от капитал или имат нужда от средства за строителство. Но не бива и да подхранваме илюзии. Все пак това са малък и краен брой активи. Дали ще станат една, две, три или нито една сделка ще зависи от това доколко е възможно да се намерят работещи решения за всеки отделен бизнес казус.

Вече две тримесечия виждаме

”

Компаниите, които ще наемат нов офис с високо качество в следващите 12 месеца, ще бъдат изправени пред чувствително по-ограничен избор

“

по-добри условия за стартиране на проекти за отдаване под наем в логистичния и индустриалния сектор. Но дали и кога те ще станат реалност, зависи от решенията на сравнително малък брой инвеститори.

В първите шест месеца на годината са усвоени 51 хил. кв.м офиси, почти колкото 53-те хил. кв.м в същия период на 2012 г. Надяваме се на силно четвърто тримесечие, в което да се сключат поне част от подготвяните няколко инвестиции в изнасянето на бизнес процеси и офис работни места в София. Това ни дава основание да очакваме до 10% ръст в усвоените за цялата година площи в сравнение с 97 хил. кв.м през 2012 г. Подобен ръст би подготвил почвата за стартирането на нови проекти. В последните месеци наблюдаваме първите подобни примери от години насам.

- Като че ли интересът за сделки е по-голям от страна на български инвеститори. Защо се получава това?

- От една страна, България като пазар едва отсега нататък ще успява да предложи на чуждестранните инвеститори мащаба, от който имат нужда, за да инвестират успешно. В топ 10 на сградите вече имаме пет обекта с под 10 на сто незаети площи, сравнително скоро сключени договори на актуалните и съответно устойчиви наемни нива. Преди пет години чуждите инвеститори купуваха само обещания, че това ще се случи, при това при очаквания за значително по-високи наеми, и съответно плащаха много по-високи цени.

В момента в София се строят три нови мола. Има нужда от още малко време, за да отпадат съмненията кои ще бъдат водещите и успешни проекти. Но след това инвеститорите ще могат да избират от поне по един водещ проект с висока заетост, стабилни наеми и нарастваща посещаемост във всеки от най-големите седем или осем града и три или четири подобни обекта >

”

България като пазар едва отсега нататък ще успява да предложи на чуждестранните инвеститори мащаба, от който имат нужда, за да инвестират успешно

“

В столицата. Това, което също може да им повлияе да се върнат, е по-високият ръст на икономиката, който се очаква през следващата година, съпроводен с нови работни места и възстановяване на потреблението.

Чуждестранните инвеститори, които доминираха пазара в периода до края на 2008 г., купуваха на пиковите цени, и то не само в България, което им донесе проблеми: впоследствие те трябваше да ограничат дейността си в региона до няколко ключови пазара и потърсиха изход от страната.

От друга страна, българските инвеститори са тези, които освен с капитал, разполагат и с познанията за местния пазар и с опита да се справят с рисковете на него. Присъствието им на място позволява да видят в по-голям детайл състоянието и перспективите пред отделните активи, да добавят стойност чрез довършването им или капитализирането им. „Панорама мол“, както ще е името на новия плевенски мол, е типичен пример.

- Обикновено при офис и търговските площи основните акценти са София и останалите големи областни градове. Имате ли наблюдения как се развива пазарът в по-малки градове в страната?

- Интересът на компаниите, които наемат офис или търговски площи, е съсредоточен първо върху най-големите пазари, където инвестициите биха им осигурили достъп до критична маса от клиентите. По-малките градове винаги идват във втората или третата фаза на експанзия в страната и за търговските вериги, и за финансовия сектор, и за телекомите. Мнозинството от офис наемателите дори нямат нужда да отворят офиси в тях. Но от друга страна, те са интересни дотолкова, доколкото могат да осигурят ресурс за ефективно производство при пониски разходи за труд или първоначални инвестиции в недвижими имоти. Някои от най-съществе-

МИНКО МИНЕВ

”
Някои от най-съществените инвестиции в промишлеността в последните месеци са в по-малки градове
 “

ните инвестиции в промишлеността, които наблюдаваме не само в последните години, а и в последните месеци, са именно в такива градове – придобиването на фабрика в Първомай от турски производител на какаови продукти или инвестициите в производство на автомобилни компоненти.

- Нагледяват ли моловете над търговските улици, и ако да, защо?

- Със сигурност влияят. Моловете увеличават предлагането

*Българските
инвеститори са
тези, които освен с
капитал, разполагат и с
познанията за местния
пазар и с опита да се
справят с рисковете
на него*

на търговски площи, както и възможностите потребителите да избират. В последните три години потреблението не расте, докато интернет търговията е увеличила стойността си с една трета. Приходите в сектора се разпределят върху по-голям брой обекти, което оказва натиск върху магазините на главните търговски улици, както и върху тези в по-рано отворилите търговски центрове. Някои търговци не успяват да се конкурират успешно и им се налага да затварят магазини или да преговарят наеми. На пръв поглед търговските улици губят от тези тенденции, особено видимо в София. Но в интерес на истината затварят магазини на компании, които не успяват да се наложат на пазара или за които главната улица не е подходящата локация.

От друга страна, има силен интерес към техните площи, когато те предлагат подходящите квадратури и когато наемодателите подхождат професионално, като покриват част от нужните инвестиции и са достатъчно гъвкави при договарянето на цените. H&M е на път да отвори на бул. „Витоша“, независимо че вече има магазини във всеки съществен търговски център в столицата. Forton отгава още едно помещение, подходящо за голям международен търговец, към което има много силен интерес, и смятам, че до края на годината ще успеем да осигурим още един ключов наемател, от който главната улица има нужда.

- Как очаквате да се движат цените на наемите на търговски и офис площи и остават ли те основен акцентфактор при избора, или вече надделяват и други фактори?

- Във всички пазарни сегменти има стабилизиране на наемните нива в последните няколко тримесечия. Договорите за офис площи се сключват при нива от 9 до 12 евро на кв.м месечно за клас А офис площи извън центъра на София. В сградите с ниски нива на незаети офиси очаквам

следващите наематели да влизат при цени, които ще клонят към горната граница на този диапазон. Обратното ще важи за няколкото обекта, които все още имат по един-два наемателя.

На пазара на търговски площи ценообразуването е доста по-гъвкаво. Там изобщо не можем да говорим за среден наем, поради големите различия в характеристиките на отделните помещения. Тъй като в София предстои отварянето на още три проекта, смятам, че ще са необходими 18 до 24 месеца, за да заработят всички на пълни обороти и да се разбере къде нивата са били твърде високи и къде може да са били подценени. Все пак смятам, че сегашното средно ниво от 27 евро на кв.м месечно за магазини от 100-150 кв.м ще бъде устойчиво в дългосрочен план за водещите молове.

Ако не видим нови логистични и индустриални проекти за отдаване под наем, не можем да очакваме съществени промени в наемните нива. Но дори проектите, по които инвеститорите биха могли да започнат строителство тази година, на първо време ще предложат относително малко площи за размера на целия пазар. В следващите 12 месеца не очаквам съществени промени на наемите на индустриални площи.

Бизнесът винаги се е съобразявал с цената при избора на местоположение, но също така трябва да имаме предвид, че качеството задължително трябва

да бъде на приемливо международно ниво. Поради предлагането на значителен обем офис площи в последните няколко години, наемателите получиха по-голям избор и се възползваха от него. Голяма част от преместванията на офис пазара не бяха водени от по-ниската цена, а от възможността за подобряване на средата на работа на компаниите при наличието на съвременни площи на разумни цени.

- Как оценявате средата за бизнес в България и как се отразява тя на пазара на имоти?

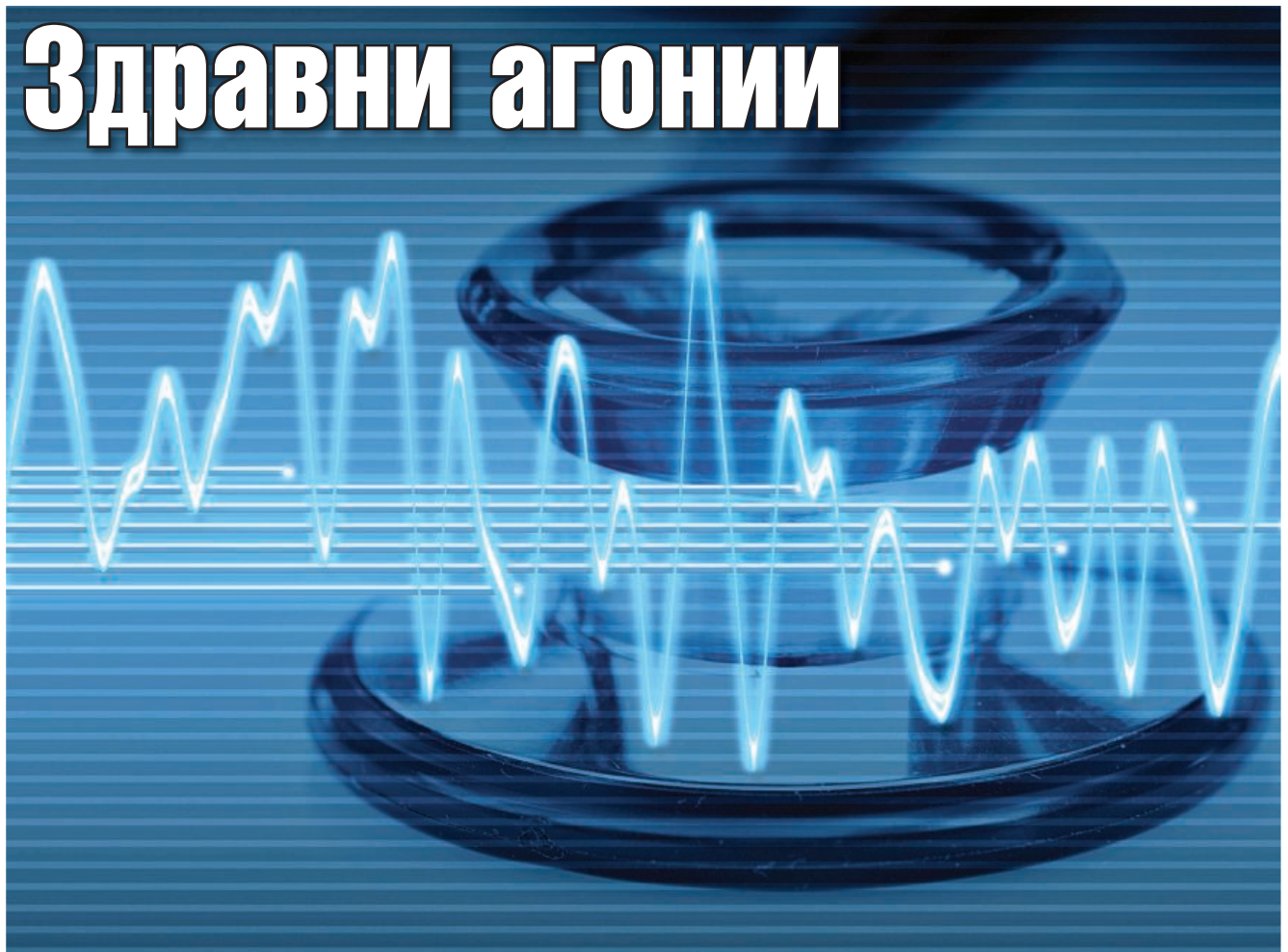
- Пазарите на недвижими имоти зависят преди всичко от състоянието на икономиката, инвестициите и потреблението. Когато икономическият ръст е нисък, няма как те да са в цветущо състояние.

С това уточнение България предлага разумни условия за бизнес, поради което продължава да привлича чуждестранни инвеститори. Техните средства и ноу-хау движат напред икономиката, а нейният ръст влияе положително на пазарите на имоти. Ако има нещо, което трябва да се разбере, то е, че страната се конкурира с много други на световната карта за всяка чуждестранна инвестиция. Това означава, че освен да поддържа добри условия за бизнес чрез ниски данъци и макроикономическа стабилност, ще бъде необходимо да „наддаваме“ със съвсем конкретни стимули за всеки проект за изнесено производство или услуги, които искаме да привлечем.

- Нужна ли е специална политика, за да стане по-атрактивен българският имотен пазар?

- В контекста на казаното по-горе, по-скоро икономиката има нужда от по-проактивна политика, което ще повлияе и на пазара на имоти. Иначе имотите са един от отраслите на икономиката, в които в най-голяма степен са навлезли свободните пазарни отношения, и регулаторните рискове са сравнително ниски.

Без реформи здравеопазването ще продължи да е като пробито сито. Стъпки в правилната посока може да са конкуренция в сектора, преференции за медицинска апаратура и за частни практики, както и адекватно заплащане на лекарския труд

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

Реформите в здравната система напомнят на една от най-знаменитите драматургични творби на всички времена - „В очакване на Гого“. Всеки говори за тях от години, но в крайна сметка те просто не се случват. Разбира се, няма ясна визия и от страна на политическите формации, как точно трябва да изглежда една тежка реформа в здравния сектор. Вместо това темата „здравна реформа“ се превърна в политическо и медийно понятие, което няма нито точни характеристики и параметри, нито дори посока. За това говори не само фактът, че в периода 2009-2013 година на поста министър на здравеопазването се смениха пе-

тима души. Страхът на политиките от сериозни промени обобщава цялата тема единствено с фразата, че е нужна реформа заради практически нефункциониращата здравна система.

В последния месец за пореден път се заговори за увеличаване на здравната вноска. В процеса на обсъждане на здравна стратегия ресорното министерство предложи да се въведе втори стълб в здравното осигуряване. Идеята е касата да плаща за основен пакет, а вторият стълб да покрива допълнителни услуги. „Дали от вноската, която в момента е 8%, да започнем да отделяме по процент и реално касата да работи със 7%, или да се направи увеличение с 1%, който да започва да се натрупва, или този процент плюс още един

от сегашната вноска, т.е. два, да се натрупват, за да може такъв ресурс да се събере, са обсъждани варианти“, каза тогава ресорният министър. Тази идея обаче бе бързо опровергана. По традиция управляващите избягаха от бъркане надълбоко в раната.

Когато се говори за увеличаване и натрупване на ресурс обаче, по-важно и разумно би било да се съберат тези вноски, които към този момент са несъбрани от здравно неосигурени лица. А такива са близо 1 800 000 българи. Здравното ведомство не може да задължи хората да внасят здравните си осигуровки, но може да ги мотивира чрез предлагане на качествена медицинска услуга, адекватно лечение и диагностика. В противен случай ще се продължи

с наливането на пари в безгънна яма, понижаване на качеството на здравеопазването и още по-силно потъване в спиралата.

Всеизвестен е фактът, че здравеопазването е недофинансирано. За последните четири години три пъти са нараснали дълговете на лечебните заведения. Сега те са над 340 милиона лева, а с най-големи задължения се оказват най-високотехнологичните болници с най-много пациенти.

Общите разходи за здравеопазване в страните членки на ЕС коренно се различават и България отново е в долната част на класацията. Така например бюджетът на страни като Германия, Франция, Холандия и Дания надхвърля 11% от техния БВП за 2009 г., а за периода 2009-2012 г. средната цифра надминава 10 на сто. За България тези показатели са по 5% от БВП. През 2012 г. заложените разходи за здраве бяха общо 3,2 млрд. лв., а за 2013 г. разходите в

сектор „Здравеопазване“ ще бъдат в размер на 3,3 млрд. лв., или 4,1% от БВП. Така България има най-ниския процент от БВП, отделен за здравеопазване, в сравнение с останалите страни в ЕС – едва 4 на сто. От друга страна, лекарското съсловие и организациите на пациентите настояват да се увеличи финансирането на здравеопазването до 5% от БВП - дял, постиган последно през 2005 г.

Мащабното (и правилно разпределено и контролирано) финансиране дава резултат. Средната продължителност на живот в Германия, Франция, Холандия и Дания надхвърля 80,3 години през 2012 г., докато в България изчислената средна продължителност на живота е 73,84 години, с което се нареждаме на 83-то място в света.

Още по-лошото обаче е, че това, което е финансирано, изтича като вода през сито. Редица фактори спомагат за подобно „разви-

Държавата може да подпомага покупката на медицинска апаратура за болници и частни практики

тие”. У нас всяка година реалните разходи за здравеопазване растат, без реално да се отчита положителен ефект за здравния статус на населението. Лоялните пациенти остават в ситуацията да се осигуряват, след което при прием в лечебно заведение заплащат. Което ги поставя на равна нога с неосигурените и поставя системата под въпрос – защо да внасям осигуровки, ако след това отново ще платя, и то без да получа допълнителни или по-висококачествени услуги от всеки друг, пита се, и то логично, всеки осигурен гражданин. Така например неформалните плащания (погразбирай подкупи) възлизат на около 3.6% от общите публични разходи за здравеопазване и представляват голямо предизвикателство за политиците. Това показва проектът за национална здравна стратегия 2014-2020 г., публикуван на сайта на Министерството на здравеопазването. Докладът допълва, че имаме твърде скъпа и крайно неефективна система от здравни заведения, която се нуждае от редица реформи. Засега мерките са само на хартия, а действията – на парче.

Между 500 и 600 лекари напускат страната всяка година, заминавайки за страни като Германия, Франция, Англия и Ирландия, показват изчисления на хората от бранша. Същото важи и за медицинските сестри.

Друг фактор са регионалните диспропорции, които поражда неравенства в достъпа до медицинска помощ. Като сериозна пречка за дългосрочните перспективи може да се отчете и липсата на

Увеличаването на вноската за здраве дори неколккратно не би решило проблемите в системата без реформи

млади кадри в редица медицински специалности, както и масовият износ на човешки капитал от тази сфера към Европа. Картината се допълва от повишената средна възраст на работещите лекари, от липсата на гвижещата сила във всеки сектор, включително и в здравеопазването - иновациите, от ниската ефективност на първата помощ, както и от замъглената публичност на болничната икономика.

Очевидно всичките тези фактори няма да затворят пробойните и има нужда от различен подход. Липсата на перспектива за докторите, непечелившият сектор на здравеопазването, корупцията на всяко ниво в него и непрозрачността при финансиране могат да бъдат заменени с частично финансиране или стимулиране на частните медицински практики и засилване на конкуренцията в сектора - единствената възможност за повишаване на качеството и намаляване на разходите за пациентите.

Големите загуби на големите болници не са изненада. И комуналните, и медицинските разходи са по-големи в тях. В такива лечебни заведения отиват по-тежки случаи и следователно разходите нарастват. За сметка на това, държавата плаща една и съща сума, например за сканер, както на голямата, така и на по-малката болница. Подкрепата на честната

конкуренция между лечебните заведения би бил един от ключовете за стабилизирането на системата.

Апаратурата в цял свят има една и съща цена. Медицинският труд обаче има разлика от небето до земята. Един преглед тук струва приблизително 8 евро, докато в развитите държави той е с минимум една нула повече. Крепенето на здравната система се базира изцяло на евтиния труд на докторите, което неминуемо ще доведе до още по-мощен отлив на лекари в страната, спад на качеството на прегледи и лечение и съответно - по-неефективно разпределяне на и без това ниските средства от бюджета. Освобождването на медицинска техника от ДДС също би било стъпка напред. Държавата може да повлияе и върху кредитите за апаратура, които

в България са рекордно високи.

С този брутен вътрешен продукт и дял към здравеопазването подобна система няма как да се осигури. Спешните грижи трябва да са задължителни, но специализираните лечения изискват както повече финансиране от държавата, така и от пациента. Останалото е политическо говорене, което изправя един срещу друг лекарско съсловие и пациенти.

Неефективността на системата избива и в груга посока. Всеки знае от личен опит, че ако се разболееш на 20-о число от месеца, опасността да се наложи да си плати, независимо как се осигурява, е повече от голяма. Държавата твърди, че на човек му се полага дадено лечение, но талоните на джипитата за целия месец масово са разходвани само седмица след началото на периода заради ограничениния бюджет.

Резултатът е чист популизъм, който казва, че „ти се полага“, но на практика пациентът не може да оползотвори това свое право. Социалната демагогия може да води и до по-високи рейтинги, но със сигурност не води до решението на проблема. **И**

Над 600 лекари и медицински сестри напускат страната всяка година

МЕЧТАНИЯТ КОЛЕДЕН ПАКЕТ ФИРМЕНО ПАРТИ 2013

Насладете се на едно запомнящо се Коледно празненство, за което Вашите колеги ще говорят дълго време.

Мечтаният Коледен пакет включва:

- ✓ Четири степенно Коледно меню или разнообразен бюфет – кулинарните изкушения са подбрани от главния ни готвач Андре Токев: изберете сами!
 - ✓ Коледна украса
- ✓ Празнични напитки: напитка за „Добре дошли“ на Зимната тераса на бар „Артистс“, ½ бутилка вино (червено или бяло), минерална вода, кафе и чай
- ✓ Една награда, предоставена от Хилтън София за томболата с Коледни изненади – ако искате да организирате такава!

Цена на човек: 57.00 лв.

Направете своята резервация преди 25 октомври 2013 г. и се възползвайте от 5 % отстъпка от цената на пакета.

Специални цени за всички напитки, поръчани преди пристигането на гостите Ви.

За повече информация и резервации, моля свържете се с нас на

тел.: +359 2 933 5024/25

Хилтън София
София, бул. България 1
тел.: +359 (0)2 933 5000

Hilton
SOFIA

Ангел Марин:

По дървен мост с танк не се минава

Ангел Марин е председател на Форум „България - Китай“. Преди да оглави тази неправителствена организация той е два мандата вицепрезидент на България от 22 януари 2002 г. до 22 януари 2012 г. Бил е командващ Ракетни войски и артилерията на Българската армия. През 1991 г. му е присвоено званието генерал-майор. През 1998 г. е уволнен от Българската армия поради несъгласие с начина на провеждане на реформата във войската. Автор е на книгите „Последната война“ (1998 г.) и „Репорт“ (2013 г.)

Форум „България - Китай“ е създаден през април 2011 г. по инициатива на вицепрезидента Марин с цел подобряване на взаимноизгодното сътрудничество между двете страни.

ТАНЯ ЯВАШЕВА

Много се коментира с какви темпове ще продължи да се развива Китай. Тяхната икономика постигна годишен растеж от над 10%. Сега има леко охлаждане, което е обяснимо. Няма как световната икономическа и финансова криза да не им влияе. Освен това колкото по-развита става една икономика, толкова всеки процент ръст е с друго съдържание. Презряването също е опасно, затова там смятат, че 7-7,5% растеж е здравословен. Същевременно усилията се съсредоточават не само в икономиката, а и в решаването на редица проблеми, като

екологията и намаляването на въглеродните емисии, образованието, набелязана е задача за увеличаване продължителността на живота от 74 години на 78. Китай си поставя значими цели, които ако се постигнат, лекото снижаване на икономическото темпо не е проблем.

Със Си Дзинпин, който през

Форум „България - Китай“ създава контакти и подпомага бизнеса и културните връзки между двете страни

”

Китай се стреми да използва възможностите на света, като е готов да предостави на света и своите възможности

“

тази пролет стана президент на Китай, съм се срещал два пъти. През 2009 г. той гостува в България по моя покана като вице-президент. По време на неговото посещение бяха подписани шест споразумения, които дадоха тласък на икономическото сътрудничество, а и в други области. През 2010 г. бях поканен да участвам във форуми за сътрудничество, организирани от ООН и от китайската страна. Тогава отново имахме среща с него и с груги държавни ръководители на местно, регионално и централно ниво, с хора от бизнеса. Реших, че моите добри отношения с представителите на тази велика страна може да са от полза за България. Когато приключи мандатът ми като вице-президент, реших да се посветя на тази кауза. Тогава бях избран от Общото събрание на Форум „България – Китай“ за председател на организацията. И в това мое качество в края на юли 2013 г. бях поканен от Китайската асоциация за международно разбирателство (CAFIU) за участие в провежания от нея Международен форум за разбирателство и сътрудничество „Диалог 2013“, на която имаше представители от цял свят. Дискусиите бяха свързани с международното сътрудничество, високите технологии, урбанизацията, съхранението на културното наследство. В специалната заключителна среща на нашата делегация с ръководството на Китайската асоциация за международно сътрудничество обсъдохме как да се създават контакти и връзки между бизнеса, културните и образователните среди от България и Китай. Радвахме се на особено внимание от страна на китайските приятели и създадохме атмосфера на близост, която благоприятства взаимното сътрудничество.

В рамките на форума посетихме третия по големина в Китай

ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧЕН ПАРК

в град Нанчан, централен град в провинция Дзянси. В тази провин-

ция живеят 45 млн. души на площ от 160 хил. кв. км. Паркът е разположен върху 231 кв. км площ. В него работят около 500 хил. души, от които 35 хил. в селскостопанската сфера. Наг 2500 фирми имат свой офис там, като 230 са чуждестранни – основно американски, френски, германски, но има и от много груги страни. На тази територия има 7 университета и груги висши учебни заведения. Цялата територия на парка е богато озеленена и добре организирана, въздухът е много чист, макар зоната да е на 5 км от града. Има всички видове инфраструктурни елементи: жп линия и на 25 км от зоната е между-

народното летище. Развиват се високи технологии в областта на земеделието и животновъдството, електрониката, информационните технологии, фармакологията, медицинското оборудване. Има развита дори авиопрмишленост – засега се произвеждат вертолетите, предстои и производство на самолети. Една трета от продукцията на зоната отива за износ. Сега се строят болници, училища, финансови центрове, които да обслужват работещите, повечето от които живеят със семействата си в този парк. Възникна въпросът за възнагражденията. Компаниите са частни и те сами определят размера на заплатите, но държавата гарантира правата на всички, които работят на тази територия. Китайските домакини споделиха, че този високотехнологичен парк е реализация на стремежа на Китай към мир и хармония, към

ОТВАРЯНЕ ЗА СВЕТА

На това са посветени и усилията на китайската дипломация, за да се превърнат възможностите на света във възможности на Китай и възможностите на Китай във възможности на света. >

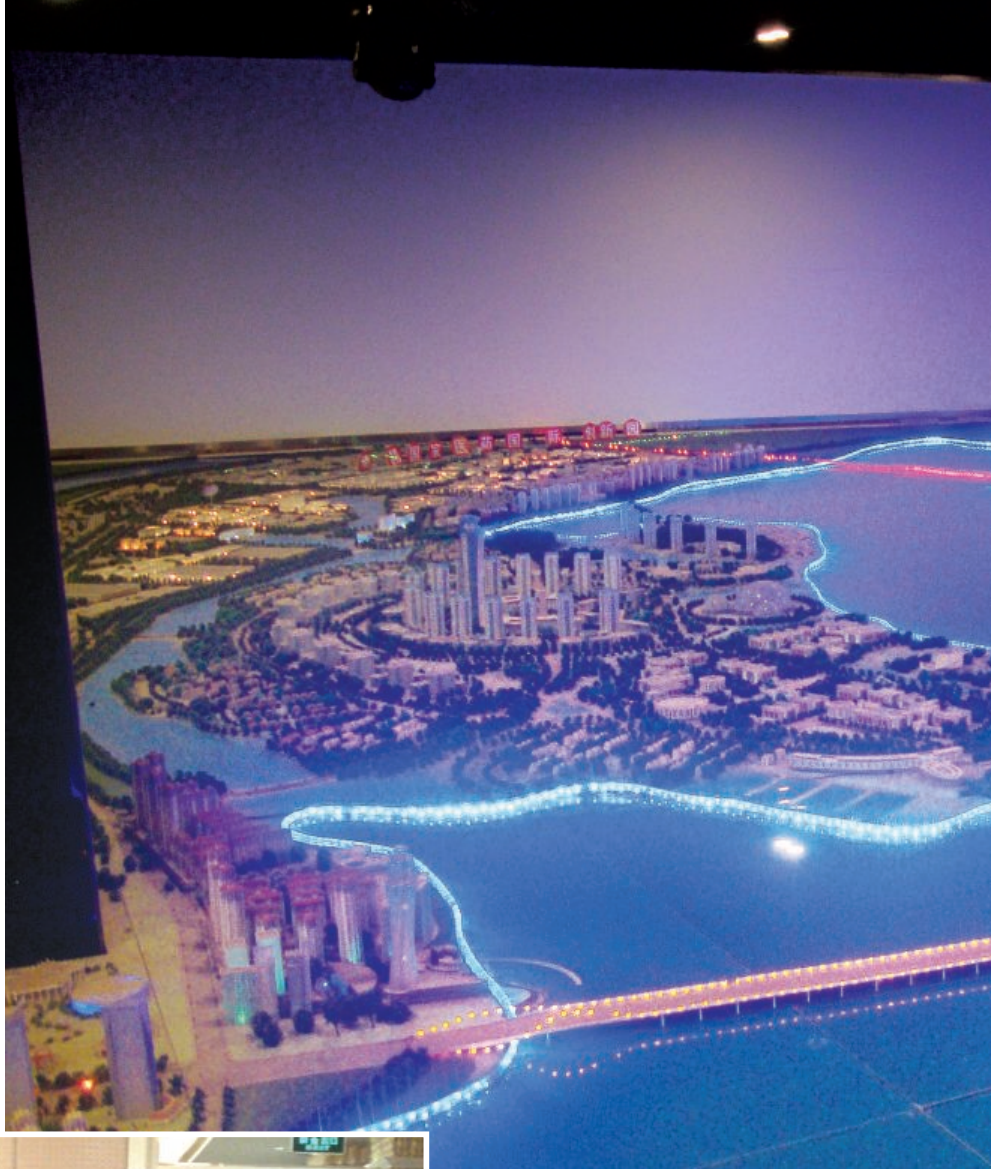

Ген. Ангел Марин на среща с вицепрезидента на КНР Ли Юенчао през юли 2013 г.

В България отдавна се говори за създаването на високотехнологични паркове и индустриални зони, през последните години още по-усилено. Засега сме на етапа повече говорене. След като се обяви такава идея, има нещо много просто, но важно – да започне усилено да се прави.

С някои малки изключения ресурсът на нашите големи компании е все пак ограничен и повечето не се решават да излязат на този огромен пазар. Те имат и оправдания, че Китай е далече, нямат контакти там, не познават средата... Ако искат нови ниши, трябва да се ориентират към Азия. Форум „България – Китай“ е готов да им съдейства. Те биха могли да посетят и този високотехнологичен парк например. С нашите партньори от Асоциацията за международно разбирателство се стремим да създадем условия представителите на бизнеса от двете страни да осъществят контакти и да реализират своите планове.

В Китай има българско при-

Вицепрезидентът на КНР Си Дзинпин посреща вицепрезидента Ангел Марин в Китай, септември 2010 г.

съствие, което обаче е далеч от онова, което ни се иска. Изпреварени сме от Чехия, Полша, Унгария. У нас има някаква

предубеденост към Изтока

и мнозина не гледат с разбиране към възможностите на сътрудничеството с Китай. Направено беше немалко за увеличаване на стокообмена, но той остава далеч от своя потенциал.

Данните за туризма сочат, че през 2011 г. 77 млн. китайци са пътували в чужбина с туристическа цел. Прогнозите са през 2013 г. Китай да измести Япония от второто място след САЩ по пътувания зад граница. Добре е да се влеземе в числата, според които през 2002 г. България е посетена от 3481 китайски туристи. През 2011 г. – от 6251 души, а през 2012 г. туристите са вече 8208. Българските туристи в Китай през 2002 г. са 1968 души,

Макет на бизнес парка в Нанчан

през 2011 – 621, а през 2012 – 822. В нашата страна пребивават около 3 хил. китайски граждани. Към 2020 г. се очаква 100 млн. китайски туристи да пътуват годишно зад граница. Защо да не привличаме повече техни граждани да ни посетят? Китай се отваря не само към високите технологии, но хората вече искат максимално да се възползват и от

нарасналите възможности

да живеят по-добре с парите, които печелят. Йоанът в годините на кризата повиши стойността си и дори при непроменен размер на заплатата, трудът им е по-къпнал.

Областите на икономическото сътрудничество между България и Китай е най-добре да ги определи бизнесът. Ролята на организации като нашата е „да отварят врати“.

Контактите с Китай не са

проблем. Нашата организация се води от правилото, че ние не иземаме работата на правителствените институции, а опитваме да създадем подходящи условия за подпомагане на икономическо и културно сътрудничество.

Преди да замина в Китай, изпратих писма до различни министри от сегашното правителство с молба да изложат своите виждания за двустранното сътрудничество с Китай - какво очакват, какво е нивото на взаимодействие

*Разстоянията
не са пречка за
сътрудничество и
бизнес връзки*

*Ако българският бизнес
търси нови ниши, може
да опита в Китай*

до момента. Удовлетворен съм, че всички министерства, към които се обърнах, в срок от една седмица ми изпратиха необходимите справки, за което съм благодарен. В наше лице

ИНСТИТУЦИТЕ ВИЖДАТ ПАРТНЬОР

и затова се отзоваха. Ние можем да допълваме техните усилия. Нашият форум винаги ще е на разположение на правителствените и държавните институции, на неправителствените организации. Не всичко се прави само с пари, когато има приятелство и доверие.

С риск да разсъдзя авторите на изявленията как България може да е врата за Китай към Европейския съюз, ще призная, че се чувствам доста неловко, когато чуя нещо такова. То е все едно по дървен мост да мине танк. Китай има за свой основен партньор Европейския съюз. Другите страни от ЕС нямат нужда от посредничеството на България, за да отиде Китай в тях.

Преди две години министър-председателят на Китай беше на посещение в Полша и там покани на среща държавни и правителствени глави от Централна и Източна Европа. От всички държави откликнаха президентите или премиерите, от България беше изпратен един известен с не толкова добрите си постижения министър на финансите. Там са се решавали въпроси, свързани с инвестициите на Китай в този регион.

България не се възползва от предоставената възможност.

Някои съперници на Китай проявяват ревност, че страната стъпва в Централна и Източна Европа. Прави го, защото добре знае своя

интерес. През месец май т. г. в Китай се проведе среща на министрите на културата от Китай и страните от Централна и Източна Европа. Там присъства нашият министър на културата от служебното правителство. Беше подписан документ за насоките на културното сътрудничество. За радост нашият представител е предложил следващата среща на министрите на културата от подобен формат да се проведе в София, а освен това, на реципрочна основа в двете страни да се открият културни центрове. Би било чудесно, ако идеята се осъществи, защото това са отлични стъпки.

Познавам хора от България, които

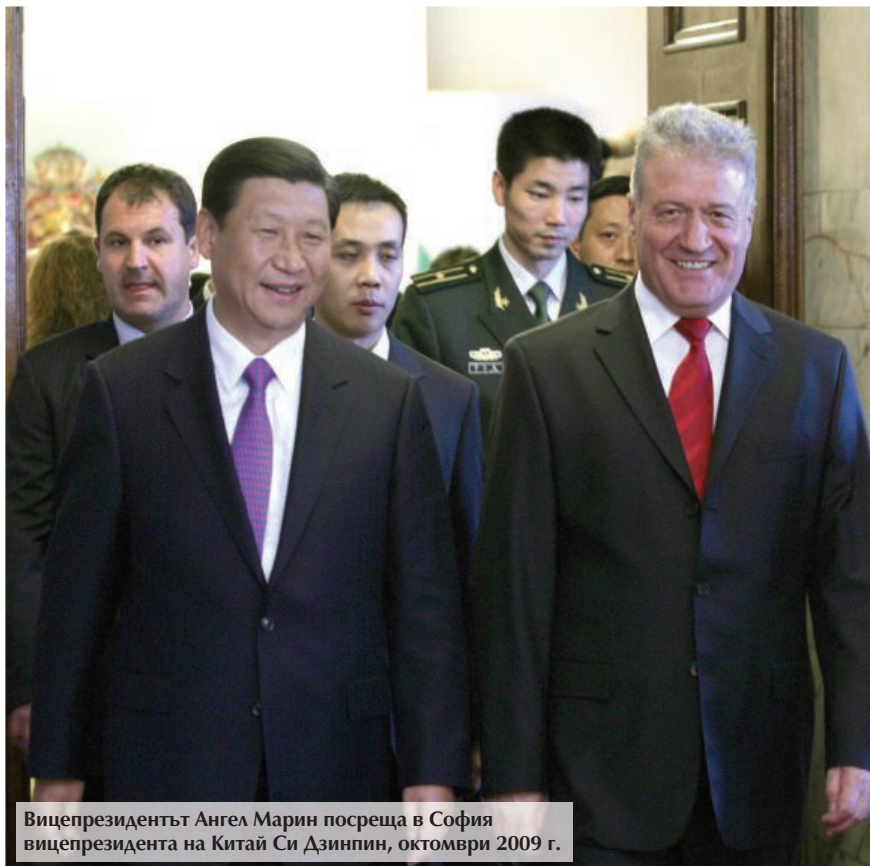
развиват успешен бизнес в Китай

Има и някои трудности – езиковата бариера например, но и това е преодолимо. В две български средни училища и в два университета се изучава китайски език, а има и редица други центрове и школи, където се преподава китайски. Във Форум „България – Китай“ членуват изтъкнати специалисти китаисти като проф. Александър Феготов, проф. Александър Алексиев, Евелина Хайн – преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“. Езикът не е препятствие, защото в Китай, както и у нас, масово се изучава английски език. Някои казват, че разстоянията са пречка. Каква пречка? Около десет часа е пътят със самолет, но в България има пътища, по които, ако минеш, не може да прекосиш страната за същото това време.

Пътувахме между два града с автобус по магистрала, по която няма нито една кръпка и нито една микроскопична дупчица. Усещането е като че автобусът стои, не се движи. Говорим за глобализация и за

глобално село

Но защо само го говорим? Трябва да осъзнаем, че никакво разстояние на нашата планета вече

Вицепрезидентът Ангел Марин посреща в София вицепрезидента на Китай Си Дзинпин, октомври 2009 г.

не е пречка за сътрудничество.

В Китай много се говори за постигането на китайската мечта. Началото е поставено от Дън Сяопин през 1978 г., когато той започва отварянето на Китай към света. Прави множество срещи из цялата страна. Тогава той изрича пророчески слова, които впоследствие горазвива. Казва, че „да забогатееш е славно и похвално“. По някои данни от чуждестранни медии в Китай има над 2,7 млн. доларови милионери и над 251 доларови милиардери. „Не само трябва икономиката да се издига, а и да се подобри социалният климат, да се оздравят обществените нрави“, казва още Дън Сяопин. (Ах, колко това се отнася и за нас!) И продължава, че „трябва да се създава материална, но и духовна култура“. Мечта-

”

Всеки народ може да постигне нещо значимо само когато мечтае

“

та на китайските реформатори е държавата да е богата и силна, като се запазят традиционните ценности и величие. В срещите чухме различни трактовки на китайската мечта днес. В разговора с вицепрезидента на КНР Ли Юенчао той сподели, че

Китайската мечта

означава засилване на държавата и по-добър живот, а в международен план – мир и сигурност, като Китай е поел своите отговорности за опазването на мира и сигурността в света. Бившият президент на Нигерия – участник във форума, каза, че всеки народ може да постигне нещо значимо, само когато мечтае. А китайският народ ще постига своята мечта начело със своите ръководители от новото поколение. Ние също трябва да отворим очите си и бихме могли да имаме наша българска мечта.

Формулирал съм своята мечта за България, но нали знаете, че в реката, когато водата тече, ръбовете се изглаждат, докато се получи гладко камъче. Искам моята редакция на българската мечта да се поошлайфа от течението на времето и на събитията.

*** Той е богат**

**Бул Тренд Брокеридж ООД е инвестиционен посредник,
чрез който ще ОВЛАДЕЕТЕ нови финансови ресурси.**

Доверително управление / Електронна търговия / Финансови консултации /
Управление на активи / Акции / ДЗР/ Валута / Петрол / Злато /
Компенсаторни инструменти / Структурирани продукти

*** Пристрастен към печалба**

Адрес: София 1000, ул. "Златен рог" N12, офис 2 / E-mail: bulltrend@bulltrend-bg.com / www.bulltrend-bg.com

Спираме строителството

Още през октомври започва реконструкция на центъра, казва кметът на Варна Иван Портних

СИАНА СЕВОВА

-н кмете, успяхте ли да изпълните точка „първа“ от програмата си?

- С моя екип работим паралелно по много задачи, тъй като проблемите са различни и хората очакват бързи и реални резултати. От първия ден - 15 юли, когато положих клетва като кмет на Варна, започнахме анализ на ситуацията в общината. Очакваме резултати от ревизията на Агенцията за тържествена финансова инспекция. Въпреки това промяната започна - например по отношение на липсата на места в детските градини - проблем, който обещах на варненци да реша за 6 месеца. След оптимизация в системата осигурихме 280 места, направихме първа копка на пристройка на ОДЗ 11 във Владиславово. В ход е проектиране на нова детска градина в район „Приморски“ за 150 места, започваме преустройство на „Малкият принц“, където ще бъдат открити 100 места. Така ангажиментът, който поех пред моите съграждани, всяко дете да бъде прието в детска градина, ще бъде изпълнен. По отношение на яслите също върви активна работа. До края на годината трябва да приключи строителството на нова сграда със 100 места в район „Владислав Варненчик“, върви процедура по избор на изпълнител за изграждане на пристройка в детска ясла „Изглица“. Предстои и разширение на „Звънче“, „Чуден свят“ и „Роза“. Варна е град с положителен прираст, затова ние трябва да имаме готовност да осигуряваме съвременни условия за отглеждане на децата, за да могат родителите им да работят

Списание „Икономика“ подготвя съвместна рубрика с портала на българските общини www.kmeta.bg. В нея представяме успешните примери за развитие на регионите у нас, за решаването на градски проблеми, за облагородяването на жизнената среда на българите, която започва от всеки град и село. Гост в поредното издание на рубриката е Иван Портних, кмет на община Варна.

спокойно. Друг важен приоритет в моята програма е екологията. Вече е задвижено изработването на зелен регистър на общината, в ход е процедура по въвеждане в сила на заповед за забрана на гостъпа на автомобили в Морската градина, стартираме въвеждането на подробен устройствен план за парка, който окончателно ще спре строежите там. Успоредно с това работим и по обновяване на инфраструктурата

в града. Проектираме ремонти на някои от основните булеварди, на паркинги, пред старт е мащабното обновяване на градската пешеходна зона. Рестартираме европейските проекти, които бяха на точката на замръзване. Пуснахме първите 8 електронни услуги, тъй като създаването на прозрачна и ефективна работа на администрацията също е важна цел в програмата ми. Подготвяме цялостна стратегия

В Морската градина

за енергийна ефективност, защото община Варна има огромни резерви в тази насока.

- Как смятате да върнете блясъка на Варна като морска столица на България?

- Варна няма нужда от блясък, тя има свой неповторим чар. За съжаление той наистина повехна през последните години и сме изправени пред голямото предизвикателство да възродим красотата и духа на града като важен морски, курортен и културно-исторически център. В тази връзка работим в две насоки - инфраструктурно обновяване и духовно развитие. Уверен съм, че изграждането и ремонта на улици, площади, озеленяването, осветлението, санирането трябва да вървят успоредно със създаване на условия за поощряване на образованието и културния живот в града. Имаме добра основа, трябва да надграждаме. Неслучайно сме със самочувствие да бъдем кандидати за Европейска столица на културата през 2019 г. С огромни шансове сме да спечелим и приза Младежка столица на Европа през 2016 г. Амбициозни сме по отношение развитие на града ни.

- Ще правите ли промени в администрацията на кметството?

- Структурната реформа върви поетапно, има хора, които бяха помолени да напуснат. Провеждат се конкурси, обновяването ще става постепенно, ще се опитаме да приключи до края на годината.

- Общият устройствен план на града възбуди много въпроси, а и критики. Какво е бъдещето на Морската градина?

- Морската градина и Аспаруховият парк са зеленото сърце на Варна. Категорично строителство там няма да има, достатъчно е тежкото наследство, което получихме по отношение на застрояването. Моя е заслугата Морската градина да бъде включена в Интегрирания план за градско развитие, който маркира зоните, които в бъдеще ще подлежат на европейско финансиране. Така осигурихме възможност за

привличане на средства отвън за облагородяване и развитие на парка. Вече е в ход процедурата за забрана на достъпа на автомобили в градината, ангажимент, който бях поел в предизборната си програма, както казах, възложили сме и изработване на подробен устройствен план. Смятам, че е недопустимо коли да се движат по алеите. Градината е място за отгих, разходки, спортуване.

- Планирате ли големи инфраструктурни проекти?

- Предстои мащабен ремонт на централната градска част по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Зелена и достъпна градска среда” на Оперативна програма „Регионално развитие”. Пешеходният ринг ще бъде разделен на 11 отделни строителни обекта – градската градина зад операта, площад „Независимост”, бул. „Княз Борис I” до хотел „Черно море”, градинката „Севастопол” и бул. „Сливница”, площад „Митрополит Симеон”, част от ул. „Преслав” през Римските терми до пристанището. Тези зони ще бъдат обновени със зелени площи, нови павета, плочки и асфалтова настилка, ще бъдат изградени детски площадки, места за отгих и развлечения, ще бъде подменена подземната инфраструктура, ще има ново осветление. Общата стойност на инвестицията е над 7 млн. лв. Започваме през октомври. Специално внимание отделяме на т.нар. Дупка, която от десетилетия грози центъра на града. Огромната яма може да бъде превърната в привлекателен античен културно-исторически комплекс, тъй като там има открити археологически находки от древния Огесос, които са със статут на паметници на културата. Имаме проект, но тъй като теренът е частен, разчитаме на помощ от държавата за реализацията му. По време на предходното управление бяха направени постъпки за откупуване на земята и предоставянето на обекта за управление на община Варна. Вярвам,

че правителството ще помогне да решим този проблем, за да може облагороденото пространство във и около Дупката да бъде превърнато в модерен музей на открито, който да се впише адекватно към обновения градски център.

- Ще бъде ли осъществен и амбициозният проект за реконструкция на част от Варненското пристанище?

- Важната роля в отварянето на пристанището от първо до трето кейово място е поверена на държавата. Ние имаме готовност за превръщането му в съвременна зона за отгих и провеждане на културни събития. По време на предизборната кампания лансирах идеята за изграждане на интермодален терминал в района под Максуда. Вярвам, че правителството ще приеме при сърце тези проекти, които могат да бъдат осъществени в тясно взаимодействие между местната и държавната власт.

- Появиха се прогнози, че работата на Общинския съвет може да се блокира заради разположението на политическите сили в него. Притеснява ли ви това?

- Уверен съм, че когато администрацията предлага добри решения за развитието на града, общинските съветници ще гласуват отговорно, разбира се, всеки от висотата на гражданската си позиция и съвест. Знаете, че т. г. местният парламент на Варна работи в изключително трудни условия - при временни кметове, в условията на протести. В резултат бяха проведени много консултации с граждански организации, благодарение на които бе променен правилникът за работа на общинския съвет - хората получиха възможност да се изказват на сесии, да поставят въпроси, заседанията на постоянните комисиони също са отворени за тях. Ние като администрация също сме диалогични и работим в тясно сътрудничество с неправителствени организации и сдружения. Амбицията ни е да обединяваме, да търсим и реализираме добри идеи за Варна.

Правят се опити с изкуствено дишане селското стопанство най-сетне да се съживи

Вкусът на българското

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Едва 20% от плодовете и зеленчуците, които купуваме в България, са родно производство, констатира новият министър на земеделието и храните проф. Димитър Греков. Нищо ново под слънцето, ще кажат онези, които търсят по-евтиното, а не родното. Може обаче да се окаже, че и тази цифра е завишена. Досега ту пазарната икономика ни бе крива, ту ангажиментите към Евросъюза, ту ниските субсидии

бяха причина българското постепенно да бъде изтласкано от пазара. Не е чак толкова далеч времето, когато като производител на земеделска продукция България беше име. В Русия и до днес „български перец“ е символ на най-хубав пипер. Но времената вече са други и „черната река“ мина през нашето селско стопанство.

Жега за вносителите

Министър Греков влезе в правомощията си на „главнокомандващ“ българското земеделие и изведнъж

настъпи жега за вносителите и прекупвачите на плодове и зеленчуци за граница. „Това, което трябва да направим, е да дадем възможност на нашите земеделски производители да се явят на пазара“, заяви той. Още не могъл да почувства удобно ли е министерското кресло, се зае с масирани проверки по големите тържища и вериги магазини, като бяха сформирани съвместни екипи от Българската агенция по безопасност на храните, НАП, Агенция „Митници“ и МВР, които да проверяват и какво влиза по границата. Причината: От всички посоки на света се внасят плодове и зеленчуци със съмнително качество, които се продават на по-ниски цени от произведените у нас. В същото време българските земеделци се оплакват как ниските изкупни цени ги убиват и в знак на

Зеленчукопроизводители в Русенско изхвърлят продукцията си като протест срещу ниските изкупни цени

Силата на парите

протест дори започнаха демонстративно да унищожават реколтата си. Първоначално се предвиждаше проверките да продължат до края на септември, когато приключва активният сезон за българските чушки, домати и грозде. Но после от министерството обещаха срокът да се удължи до трайно разрешаване на проблема.

Плюс едни 20% ДДС

Отвъд чистия сантимент, че слагаме все по-малко българско на българската трапеза, има и друга причина, заради която властите взеха под око нерегламентиран внос на стоки в България и нерегламентираните вътрешнообщностни доставки. Това, разбира се, не е с едничката цел да си припомним вкуса на българските домати. Тази акция е като да удариш два заека с един куршум. Хем хазната ще се пълни повече, хем ще се създаде по-нормална конкурентна среда. Защото, когато един продукт от съседна държава влезе в България и не се плати ДДС, заради тези 20% на практика цените на българските продукти стават непривлекателни и съответно по-трудно се продават. В земеделското министерство вярват, че когато нелегалният внос се прекрати, ще се отвори по-голям пазар за нашите производители. Иначе те не могат да издържат на ценовата разлика спрямо продукцията с неплатен налог, която често е и по-добре субсидирана.

През иглени уши

„Трябва да имаме статистика какво влиза в страната и това не е само за хранителните продукти, а за всяка една рискова стока. Всеки от камионите, без значение от ЕС или извън ЕС, се спира на границата и се прави документна проверка какъв е произходът на стоката, каква е фактурата. Практиката не противоречи на ЕС, защото ние не налагаме вторичен митнически контрол, а проверява-

Министерството на земеделието и храните разработва схема, която ще даде възможност на производителите на плодове да бъдат възстановявани разходите за превенцията на болести по растенията. Ако тя бъде приложена с по-широк обхват, болестите по овошките може да намалят с 30-40%. В агроминистерството са наясно, че ако се инвестира в по-мощна кампания, ще имаме доста по-занижена популация на вредителите, а оттам и по-добра реколта.

Най-силният инструмент да се решават специфичните проблеми на сектора е чрез Програмата за раз-

витие на селските райони (ПРСР). Този финансов ресурс трябва да стигне до земеделските производители, а те, от своя страна, да го използват така, че да добавят стойност към продукцията си. В новата ПРСР ще има диференциране на мерките и на бюджетите. Например, ще има 20% гарантирани бюджети за биопроизводство, което е и европейски приоритет. В случай, че тези пари не бъдат усвоени изцяло, те ще се прехвърлят към конвенционалното земеделие. Ще се прави такава рамка на програмата, че едни отрасли да имат приоритет пред други.

Министър Греков на жътва в с. Хърсово

ме параметрите на стоката. За да бъде пуснат камионът по-навътре на територията на страната, складът, в който отива стоката, трябва да е дал предварителна информация”, посочва зам.-министърът на земеделието Явор Гечев. Ако искат трайно да решат проблема, за няколко месеца ще създадат информационна база, в която да постъпват всички данни за движението на вносните агростоки.

Разпределяй правилно

Ако се наливат много пари, земеделие не е трудно да се прави. Зърнопроизводители в предгответно количество се появиха, когато започнаха да им се дават

големи субсидии. И затова ядем хляб от българско зърно, олиото също е от български слънчоглед. Животновъдството и производството на плодове и зеленчуци обаче тръгна към залез. Сега пари се намират трудно и гобрата новина е, че около 1 млрд. лв. ще бъдат изплатени на земеделските производители през следващата година. Въпросът е да се намери границата на справедливото разпределение за всички, а не парите да се концентрират в малко ръце, главно на мастодонтите в зърнопроизводството.

Пътят към търговските вериги

Зам.-министър Явор Гечев си е набелязал амбициозната цел българските агростоки да намерят достойно място на българския пазар. Предстоят срещи с представители на всички търговски вериги, за да се обсъди възможността в тях да се предлагат повече плодове и зеленчуци родно производство. Предложението към хипермаркетите е отрано да подават в агроминистерството информация за количествата стоки, които ще им бъдат необходими за следващата година. Тя ще бъде предавана на браншовите организации, за да може да организират производителите и те да отговорят на изискванията на пазара

като количество и качество на продукцията. Опитът показва, че в отношенията с търговските вериги у нас, които са като гържава в гържавата, трябва да се прилага и дипломация на силата. Иначе те няма да постелят червен килим за родните стоки.

За акциза ще почакате

Министерството на земеделието и храните планира да въведе мярката за частично възстановяване на акциза за горивата, платен от земеделските производители. За целта обаче следва да бъдат направени някои законови промени - на нормативни документи за данъците и за подпомагането на земеделските производители. Промяната обаче може да бъде направена най-рано през 2014 г. Тогава ще бъдат планирани и необходимите за целта средства в бюджета, обеща зам.-министърът на земеделието Бюрхан Абазов. Схемата обаче може да влезе в сила едва от 2015 г. През 2011-а България получи нотификация от Европейската комисия за период от три години, с която се даде зелена светлина на Държавен фонд „Земеделие“ да раздаде гържавна помощ на земеделските производители под формата на ваучери за възстановяване на част от акциза на вече платеното гориво. През 2012 г. внесено е за гласуване в парламента предложение на „Коалиция за България“ беше отхвърлено.

Голямото разграбване

Още през тази година МЗХ ще се опита да намали риска от загуба на средства по Програмата за развитие на селските райони чрез изготвяне на шест-седем национални проекта за магистрални съоръжения за напояване. Те ще са в различни части на България, за да може в следващия програмен период да се продължи с останалите елементи на поливната инфраструктура.

Още през тази година МЗХ ще се опита да намали риска от загуба на средства по Програмата за развитие на селските райони чрез изготвяне на шест-седем национални проекта за магистрални съоръжения за напояване

„Държавата ще положи усилия да осигури поливна вода без надценка и с минимални разходи за експлоатация“, обещава зам.-министър Явор Гечев. Водят се преговори със Световната банка, която трябва да ни помогне със съставянето на национална водна стратегия.

Как обаче се стигна готам да

дините на прехода бяха варварски разграбени. „Загубите не може да се изчислят, защото инсталациите са изтърбушени. Само стотина метра да махнеш от един участък и се прекъсва връзката между водоизточника и нивите. Една помпена станция да ликвидираш, лишаваш стотици хиляди декари от вода“, обяснява Бюрхан Абазов. Напоителните системи според него са опоскани като от скакалци. Въпросът дори не е в милиардите, които повторно трябва да се наляят. Тръбопроводът вече минава през земята на множество собственици и за да се възстанови, ще са необходими сложни отчуждителни процедури.

Земеделските производители на тютюн, рози, лавандула няма да получат директно финансиране от Европа през следващия програмен период

молим за помощ в напояването, когато имаме образцова напоителна система, и учехме арабските страни на тези тънкости, а Израел даваше мило и граго за ноу-хау във висшия пилотаж – капковото напояване. Напоителните системи в го-

телни процедури.

Без илюзии

Нека не си мислим, че „скакалците“ в земеделието вече са останали в миналото, както и „калинките“. Оттук насетне

управляващите, които и да са те, трябва непрестанно да доказват, че имат грижата на добри стопани. И докато правят проверки за вноса по границите, да не си затварят очите каква безогледна сеч върви из горите. И докато с едната ръка опитват да намерят пари за нови хидромелиоративни съоръжения, да внимават дали другата ръка не чака нещо под масата. Досега всички идваха във властта с големи амбиции, но ги изпращахме с големи разочарования.

Хубаво е да има стандарти за храните, но преди да записваме в закона, че суровината трябва да е българска, е добре да направим така, че да има кой да я произведе. Иначе пак ще впрегнем каруцата пред коня. Защото, оказа се, дали ще ядем български хляб, може да не зависи от произхода на зърното, а от румънското ДДС върху насъщия.

Каквото и да си говорим за земеделието, в крайна сметка всички добре знаем, че лозето не ще молитва, иска мотика. И още: По делата им ще ги познаем. И то най-добре - след като излязат от коридорите на властта. **И**

МЗХ планира да въведе мярката за частично възстановяване на акциза за горивата, платен от земеделските производители

Ах тези субсидии

Българските земеделски производители се оплакват, че субсидиите им са твърде ниски не само в сравнение с колегите им от старите страни членки, но даже и в сравнение с комшиите от Гърция и Турция. Как да осигурим повече средства, за да станем и ние субсидирано конкурентоспособни? „Въпросът за изготвянето на списък със земеделски култури, които да бъдат финансирани приоритетно от европейските фондове, ще бъде поставен отново през септември в Европарламента“, обеща зам.-министърът на земеделието и храните Бюрхан Абазов. Той обясни, че идеята среща сериозна съпротива от старите страни членки. Причината е, че до преди 10-15 години е имало списък, според който се изпълняват т. нар. обвързани плащания. Тази схема обаче е довела до излишъци и свръхпроизводство на храни, тъй като много земеделци произвеждат култури заради самото субсидиране. За да се избегне подобна аномалия, Брюксел въведе т.нар. необвързано плащане и подпомагане на единица площ. България обаче

настоява всяка страна членка да изготви списък с приоритетни за нея култури, които да получат средства от еврофондовете. Засега обаче идеята се подкрепя от по-скоро присъединилите се, като Словения и Чехия. Силна съпротива при обсъждането на директното плащане за отглеждането на специфични култури оказват Германия, Швеция и Холандия. Затова и земеделските производители на тютюн, рози, лавандула няма да получат директно финансиране от Европа през следващия програмен период. За тях остава вариантът за национални доплащания от бюджета. Взета е предвид и декларацията на пчеларите, че за тях няма как да важи принципът за плащане на единица площ за отпускане на средства от еврофондовете. Декларациите на протестиращите земеделци ще бъдат прилагани, когато се защитава българската позиция в Брюксел. Ще се търси решение за част от недофинансираните в предходния програмен период сектори, като производството на зеленчуци и плодове, на мляко и месо, напояването.

Цели осем години отиват за изграждането на предприятие за преработка на отпадъци, ако общините не създават спънки

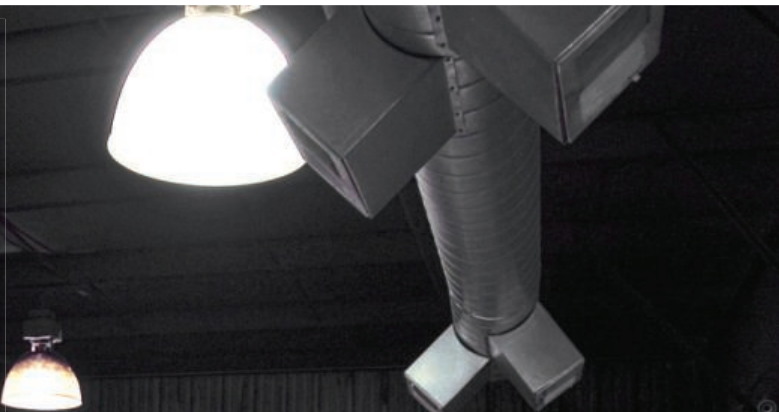
ЯНА КОЛЕВА

Рециклирането не е само спасяване на ценни ресурси, то е начин да опазим земята чиста за следващите поколения. Освен всичко, носи и сериозни печалби. През 2008 г. отраслите, свързани с управлението и рециклирането на отпадъци в ЕС, са имали 145 млрд. евро оборот. Те са осигурили заетост за 2 млн. души.

Целта, поставена от ЕС, е до 2020 г. страните членки да преработват 50% от генерирания боклук. Средното ниво на рециклирани материали и компостирани органични отпадъци в общност-

та за 2010 г. е 39% спрямо едва 13% през 2001 г. Европейските отличници по оползотворяване са Австрия (63%), Германия (62%), Белгия (58%) и Холандия (51%). Те са постигнали и поставената цел за преработка на поне половината от своя боклук. За периода 2001-2010 г. България обаче няма никакъв напредък в рециклирането, показва доклад на Европейската агенция за околна среда. През 2010 г. домакинствата у нас са предали за преработване точно толкова, колкото и през 2001 г. - почти 0% от боклука. За жалост, покрай приемането на новия Закон за управление на отпадъците инвестиционният процес в рецикли-

Търси се Сизиф за

Изграждането на завод за боклук може да отнеме 8 години, а през това време технологията да остарее

рециклирането

рането съвсем замря.

Между 83 и 96% от битовите отпадъци в България се изхвърлят в депа. Статистиката сочи, че през 2010 г. са били генерирани общо почти 3,1 млн. т смет, докато през 2009 г. събраният боклук е бил над 3,5 млн. т, а през 2008 г. - повече от 3,6 млн. т. В началото на века всеки българин е изхвърлял половин тон смет годишно. Но вероятно вследствие на загълбочаващата се криза, битовите отпадъци на глава от населението са намалели до 410 кг през 2010 г., при 470 кг през 2009 г.

И докато у нас рециклирането е практика, която трудно си пробива път, европейските лидери по оползотворяване депонират по-малко от 3% от сметта. Те превръщат отпадъците от проблем в ресурс. Комбинация от данъци, забрани и правила по отношение на депонирането и изгарянето, схеми за отговорност на производителите и такси, основани на принципа „платаш повече, ако изхвърляш повече“, се оказват най-ефективните инструменти в целия ЕС за пренасочване на потоците отпадъци към по-масова преработка и оползотворяване. Общините в

България ще бъдат освободени от таксата, която плащат за депониране, ако изпълнят целите за рециклиране и оползотворяване на боклука, заложен в Закона за управление на отпадъците. Таксата „депониране“ беше въведена с цел местните власти да бъдат принудени да изграждат сметища, които да отговарят на нормативните изисквания, да инвестират в

сепариращи инсталации

за боклук, както и да засилят процеса по рециклиране на отпадъците. В закона, приет по време на управлението на ГЕРБ, е предвидено до 2014 г. общините да имат работещи системи за рециклиране, които да преработват 25% от сметта. До 2018 г. трябва да се рециклират 40% от отпадъците, а до 2020 г. се предвижда половината от боклука да се оползотворява и използва повторно. През 2014 г. се очаква общините да плащат по 25 лв. за тон депонирани отпадъци на регламентираните за целта депа. Ако обаче боклукът се изхвърля на места, които не отговарят на нормативните изисквания, еко-таксата за тон боклук ще е над два пъти по-висока.

Лесно се приемат закони и трудно се изпълняват, когато

липсва воля

рециклирането да се превърне в начин на живот. Дори угрозата от санкции не стряска местните власти, докато няма реални финансови наказания. На Запад се печели от рециклиране, на Изток – от сметоизвозване. Съдейки по броя на предприятията за боклук, може само да правим заключение колко силно е лобито, което се възползва от тяхната липса. Преработката на отпадъците може да носи добри пари, но у нас тя или се избягва, или се поставят такива прегради, че онзи, който иска да се заеме с това, сам да се откаже.

Допускаме, че сте изключително добронамерен инвеститор, който е осигурил необходимия капитал, за да изгради завод за преработка на битови отпадъци. Няма как да не сте наясно, че пътят на отпадъка е дълъг и рециклиращото предприятие е в края на веригата. За да се строи предприятие обаче, първото условие е да има

гарантирани

количества смет

Трябва да е ясен какъв ще е притокът на боклук, за да се проектира предприятието със съответен капацитет. Общината гържи ключа към отпадъка и ако тя не

У нас преработката на боклука клони към нула, сочи доклад на Европейската агенция по околна среда

ителството, ако междуременно не са осигурени кадри, които да са преминали през специално обучение. Дори след това е необходимо време, за да се запознаят с реалния цикъл на производство и да навлязат в работата. Накрая е нужно и комплексно разрешително, за което практиката показва, че обикновено се издава за година и половина. Като се тегли чертата, излиза, че ако искате да изградите предприятия за преработка на битови отпадъци на зелено, трябва

да се въоръжите с търпение

го предостави, няма смисъл да се влиза в омагьосан кръг. От нея зависи разрешението за инвестиционното намерение, а също и регулацията на земята, тя дава разрешението за строителство. Инвеститорът търси гаранции. Не ги ли получи, той се оттегля. Но боклукът е пари и у нас някои успяха да го „осребрят“, след като си позволихме скъпо балиране на отпадъци, които бяха извозвани на стотици километри от мястото, където са „произведени“.

Специалисти от бранша изчисляват, че около осем години са нужни за създаването на рециклиращо предприятие в България, при положение, че общината съдейства на инвеститора. Има документи, които се издават в етапа на строителството, и проблемите трябва

да са решени предварително. За да се изгради съоръжение за рециклиране, е нужно да се направи промяна в предназначението на земята.

Срокът за това е около една година, като няма гаранция, че теренът ще получи нов статут. Нужно е и разрешително за строеж, в което се оценява технологията на строителството. То отнема половин година. Има процедура по оценка на въздействието върху околната среда. Докато се чака този лист хартия, може да минат от една до три години. Самото строителство на предприятието обикновено продължава две години. Има пускови монтажни дейности, при които се оценява как технологичните работят. Това трае около година. Предприятието не тръгва веднага след завършване на стро-

за поне осем години. Но проблемът в „цялата тази схема“ е, че за осем години технологията остарява и вече не е актуална. Появили са се по-модерни възможности, но за инвеститора това вече не е толкова добра новина. През това време може и законодателните изисквания към оползотворяването на отпадъците да са се променили.

Инвеститори с интереси в рециклирането не липсваха в България. Те обаче един по един се отказваха след срещите с рогните бюрократи. При сегашното състояние на закони и администрация, която разиграва топката на къси пасове, скоро не се очаква да се появи сериозен инвеститорски интерес в оползотворяването на отпадъците. Едва ли някой иска да е в ролята на Сизиф... **И**

ENJOY THE BEAUTY!

www.royalcastle-bg.net
royalcastle@vghotel.net

Tel. +359(0)554 69 500
Fax +359(0)554 68 450

Трудният бизнес с

**Българският пазар
е тесен за
обучителните
организации и
някои
вече намират
ниши навън**

фирмени тренинги

ЯНА КОЛЕВА

Концепцията за „учене през целия живот“ не е само популярна фраза, а осъзната необходимост, за която обаче не всеки е готов да плаща.

Затова компаниите, които разчитат да продават компетентност, да правят бизнес тренинги и да дават консултации, са в ситуация на свят пазар и слабо търсене на обучителни услуги.

„Ние сме като скачени съдове - когато бизнесът върви нагоре, нашата дейност расте, когато икономиката е в застои, популярността на нашите услуги намалява“, коментира Слави Славов, собственик на компанията за тренинги и обучения „Дитерамб консулт“. Когато дойде кризата, фирмите започнаха да освобождават персонал и спряха да мислят за повишаване квалификацията на служителите, като тази

тенденция продължава и до днес. Но пък именно трудните времена

отсяха най-добрите фирми

за обучения, които са гъвкави и имат работещо ноу-хау. Ако не знаеха как да преминат през бурята, защо изобщо да ги търсят.

„Много от обучителните организации затвориха. До 2008-а имаше повече търсене, отколкото предлагане. След това се получи свръхпредлагане. През тази година се наблюдава лек растеж, но тенденцията за понижено търсене остава“, твърди Виктор Врански, управител на фирмата за бизнес тренинги и консултации „Вижън Т“. Той не е сигурен дали позитивният ефект се наблюдава и при техните конкуренти, тъй като никога отблизо не следи развитието на целия този пазар. Отдава го на факта, че някои от българските компании явно се отърсват от притесненията да инвестират в развитието на персонала.

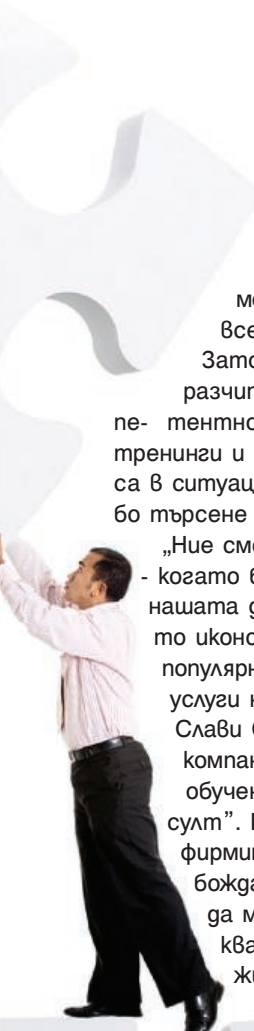
През последните години компаниите имат нужда от активни търговци – хора, които да намират нови клиенти, да създават контакти, да развиват продажбите на нови територии. Този тип кадри винаги

са били необходими за бизнеса, но потребността от тях се засили именно през последните години. Откъде да се намерят такива хора? Не една компания предлага подобни обучения. Но днес

малцина са готови да платят

за своята индивидуална подготовка. Остава тази инвестиция за своите работодатели. Затова по признания на обучителни компании почти 100% от клиентите им са фирми. Те правят тренингите по мярка на клиента, в зависимост от проблемите, които се стремят да преодолеят.

„Не може да се очаква добрите търговци изненадващо да дойдат от училищната скамейка, или да са изчаквали, спотаени в резерв. Изводът е, че нови квалифицирани кадри няма да се появят изведнъж, а фирмите трябва да се ориентират към обучение и развитие

на собствения трудов ресурс”, твърди Явор Янкулов от E-training.bg. Той съветва мениджърите по-често да си задават въпроса: „Какво губи компанията ми, като не провежда фирмени обучения?” В ситуацията на силна конкуренция оцеляват най-адаптивните. Добрите бизнес обучения се явяват част от

Горивото, което движи бизнеса

Само така хората развиват и запазват своите професионални умения и компетенции. Без тях компанията със сигурност губи продажби и нови клиенти, губи възможности да излезе на нови пазари. Тя обаче може да загуби и своите най-добри специалисти мениджъри, търговци или друг персонал, защото активните и успешни хора задължително търсят подходяща среда, в която да се развиват.

В криза резултатите на повечето фирми се влошават и вървят надолу. За да устоят на стресенията, трябва да повишават компетентността на персонала. Във времена на икономически растеж, когато пазарът гърпа развитието, тези умения не са така решаващи. В криза обаче колкото персоналът е по-знаещ, по-можещ и по-мотивиран, толкова резултатите са по-добри. А това става с обученията. Затова нашата дейност е по-нужна в криза, отколкото в цветущ пазар, уверява Виктор Врански. Но в растящ пазар фирмите имат пари, а

В трудните времена

орязват разходите, в това число и перата за обучения. И сега те се правят съобразно необходимостта на всяка компания и ситуацията, в която се намира. В добри или лоши години задачата на подобни компании е да помогнат на фирмите да намерят решение на трудни за тях казуси. Но трябва да се знае, че работната среда в компанията е грижа на мениджмънта, а не на външната обучителна организация. Отвън може да получите ноу-хау как да се справите с проблемите,

но не и самото решение. Професионалното обучение повишава здравословната конкуренция в компанията, помага на мениджмънта да намери верния път, но не е панацея, която да се справи с всяка организационна болестка.

Бъдещето пред бизнес обученията е точно такава, каквото и пред всеки друг бизнес. Ако една компания съумее да отговори конкретно на нуждите на своите клиенти, те ще я търсят отново и отново, ще я препоръчват. Българският пазар е малък, покупателната способност е твърде ограничена, моралът на плащанията не е висок. Затова

Шансът за развитие

е навън. Обучителните компании се борят за оцеляване и затова

ограничени възможности. Другите сами си разработват ноу-хау, което продължават да развиват. Българските им колеги най-често ги копират, а нямат собствена концепция и значими разработки. Това ограничава възможностите им за по-добра реализация. Освен всичко Западът има прегубеност към подобни услуги от България, тъй като липсва доверие, имиджът на страната не е добър и затова има съмнения в качеството.

„Българските компании биха могли да се вместят

В определени ниши

зад граница, но трябва да са много активни. По-скоро може да разчитат на парченце от „тортата”, отколкото на голям проект, в който да имат водеща роля.

Обучителните компании търсят нови ниши

някои от тях стават партньори по международни проекти. Дори зад граница големите пари отиват в компании, които често нямат компетентност или капацитет да го изпълнят, и наемат подизпълнители. Така лъвският пай остава за тях, а на подизпълнителите се дават трошите. Обученията обикновено стават дистанционно по интернет. Разликата между българските фирми и големите западни компании е, че те предлагат пълен пакет от продукти и услуги, а нашите са с твърде

Недостатък, който западните компании отчитат, е, че след като възложат работа на такива малки партньори, се налага да доработват проекта, което оскъпява. Това е възпиращ фактор”, коментира Орлин Митушев от „Дитерамб консулт”.

От водещите обучителни компании у нас отчитат като претъникамък в дейността си именно факта, че българският пазар е малък. „Когато няма пазар и конюнктурата не е подходяща, става много трудно да разшириш

продажбите”, уточнява Слави Славов. Затова „Дитерамб консулт” активно търси партньори за граница, с които да прави онлайн обучения в цял свят. Интернет базираната платформа на компанията ще е активна през септември. Обученията ще се водят основно на английски. Развитието в тази насока е съвсем логично, като се има предвид, че все повече набират популярност онлайн обученията в различни формати за повишаване на професионалната компетентност - не само на езиковата, както досега. Много компании търсят намаляване на разходите, така дистанционното преподаване на професионално ноу-хау и консултациите започва по-засилено да се търси. За набирането на клиенти „Дитерамб консулт” ще ползва всички съвременни методи – от социалните мрежи до рекламата в интернет. Засега компанията на Слави Славов е сред пионерите в този

онлайн износ

на обучителни услуги. Българският пазар за тях вече е безинте-

ресен, тъй като усилията, които влагат, не дават нужния резултат.

Технологичната ножица между компанията все повече се разтваря. Все още има компании, които предпочитат да наемат нискоквалифицирани кадри и да разделят сложния процес на повече на брой елементарни операции, вместо по-малко на брой хора, но с умения и квалификация, констатира Орлин Митушев. По негови наблюдения голямата трудност на екипите е, че те стигат гонякъде в процесите и губят ориентир за посоката. В момента се търси подкрепа именно в овладяването на процесите на производство, продажби и услуги. Мултинационалните компании, които оперират със свои офиси в България, предпочитат за повечето обучения да наемат български консултанти, тъй като те по-добре познават реалностите на този пазар и могат да предложат работещи решения. **И**

Повечето компании са се настроили към реалностите и живеят с нагласата, че сме в криза, че една криза поражда друга криза. Успяват само онези, които имат нагласата да живеят в добри времена с много пари, но и в лоши години, когато средствата са оскъдни. И в този бранш вече са приели факта, че работим в нова среда и при нови условия, а онази славна „петилетка” от 2003 до 2008 г. едва ли ще се повтори скоро.

Хоби: туризъм.

Със сестра му Николета, която също е ангажирана с Pathways - след тимбилдинг с ученици за направата на снежни човеци

Завършване на Harvard John F. Kennedy School of Government през май 2011 г.

Ангел Келчев е готов да работи навсякъде по света, но не и да загуби връзката с родния Пазарджик

Човек без граници

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Съдбата води желаещите – тази максима в пълна сила важи за Ангел Келчев. Животът му е низ от странни обстоятелства и щастливи случайности, от предизвикателства и динамика. Преждевременно завършва математическата гимназия в Пазарджик, решен да замине да учи в САЩ. Докато изчаква това да се случи, се записва в колеж в Бургас. В началото на лятото, преди учебната година да започне, вижда обява за крупниста и се включва в курса. Дори не знаел какво е крупие. Родителите му не го спрели, те винаги са били на принципа „Каквото ти решиш за себе си“. Нямал квартира и спал две вечери в Морската градина в Бургас, докато намери подходящо жилище.

Ангел силно искал да

следва в Америка и постоянно давал родителите му да подписват различни документи на английски. Така без да разберат, той подал форма за кандидатстване за

зелена карта

от името на майка си Вяра Келчева, която е адвокат по наказателно право. Девет месеца по-късно получават писмо, че тя печели правото да работи в САЩ. Цялото семейство заминава зад океана, но не след дълго родителите му се

С Джонатан Пауърс, който години наред беше номер едно в играта скуош. Ангел играе скуош от 2005 г.

Хоби: гмуркане.
В Никити, Гърция

върщат обратно.

В САЩ Анжел става морски пехотинец, след като в американско списание попада на реклама „The Few and the Proud“ (Малкото и гордите). Бил привлечен от възможността да финансира образованието му, както обещавала рекламата. Попаднал в съвсем различен свят. Морските пехотинци са специална част и те първи отиват на места, където има конфликти. Дали е имал страх? Страх от какво – недоумява той. Първите два месеца не разбираше какво си говорят, тъй като

морските вълци

имат свой сленг. Изкарал година и половина, после се записал в

резерва. Когато започнал да учи в Bellevue College, получавал по едва 286 долара месечна стипендия заради този си ангажимент.

В колежа е избран за президент на студентското правителство и застава начело на екип от 9 души, представляващ интересите на повече от 22 000 студенти. На този пост менажира разпределението на над 1.2 млн. долара към различни академични и административни отдели, лаборатории и дейности. Координира и успешно завършва множество проекти, включително създаването на бизнес център в колежа, откриването на нов многоетажен паркинг и създаването на Институт за млади лидери. Тази

длъжност е платена и това му позволява да се издържа от заплатата.

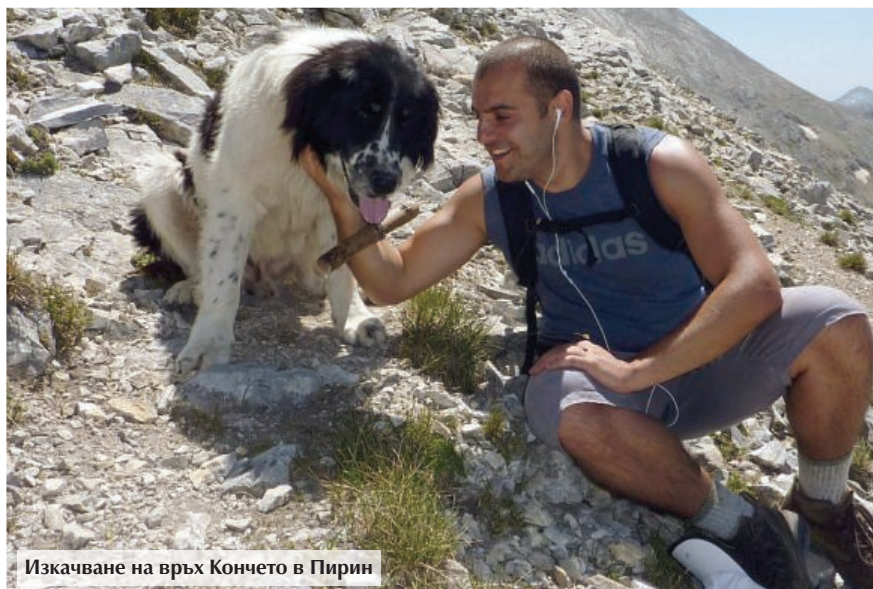
След колежа в Белвю е приет в Stanford University с пълна стипендия от американска фондация. В началото било много трудно - като

да смениш ладата с ферари

Адаптирал се бързо. През последната година от обучението в Stanford University кара стаж по инвестиционен мениджмънт в Morgan Stanley, след което получава оферта да работи за Lehman Brothers в Силициевата долина в Калифорния. Заради напредъка си през първите два месеца е избран да се присъедини към екипа за сливания и придобивания на технологични компании, където работи по множество сделки в продължение на година. Всичко върви добре, докато не решава да кандидатства за МРА програма по публична администрация в Harvard University. Оказва се много сложно да вземе дори един почивен ден от банката. След дълги преговори му дават отпущк в петък, преди изпита в събота. Но още сутринта го натоварват така, че на практика е ангажиран през целия ден. Това се оказало

капката, която преляла чашата

и той не работил повече и ген за Lehman Brothers. Премества се в Сан Франциско, където отново е

Изкачване на връх Кончето в Пирин

анализатор по технологични сливания и придобивания, но вече в Union Square Advisors.

През цялото време на пребиваването си в САЩ Ангел не спира да работи. Чувства се особено удовлетворен от участието си в различни проекти. Така например с негово съдействие през 2006 г. Професионалната гимназия по механоелектротехника в Пазарджик е оборудвана с компютри по проект на стойност 30 хил. долара. С друг проект помага и гетската библиотека в родния му град да получи компютри. Включва се в Информационната кампания за хора с увреждания в Непал на стойност 400 хил. долара. Тя е организирана от Ротари клуб, чийто активен член става още в началото на следването си в САЩ. Считало се, че тези хора са обидили Бог в предишния си живот и сега изтърпяват наказание. Те били лишени от шанс за реализация, което ги обрча на бавна смърт. В Катманду например работят с верига ресторанти, в които целият персонал е от хора с увреждания. Заради високото ниво на обслужване това става едно от най-популярните заведения в столицата на Непал. Работи и по проекта „Дај зрение“ в Бангалор, с който се извършват процедури срещу предотвратимата слепота на най-бедните. Тогава разбира, че

разликата между живота и смъртта

може да е само 20 долара.

Безспорно един от най-значимите проекти, които е ръководил, е свързан със създаването през

Благотворително коледно шоу на талантите, организирано в Пазарджик от екипа на Pathways – Ангел Келчев е Дядо Коледа

лялото на 2009 г. на училището по английски език и информационни технологии Pathways, което е отново в родния Пазарджик. Мислел, че ще стане лесно и бързо и за три седмици ще уреди всички формалности. Но... блажени са вярващите. Останал няколко месеца в България, а двумесечното му пътуване в Южна Америка, което предварително бил организирал, така и не се състояло. Върнал се в университета в Харвард чак в края на октомври, като междуременно си предавал курсовете работи онлайн. Но фондацията, която му дава стипендия,

поставила ултиматум

да седне на студентската скамейка. Селектирал екип и замислил, като провъзгласил за менажир на дейността на Pathways но имейл. Минал през много трудности заради това училище и сега обобщава, че един от огромните проблеми в

България е да сформираш качествен екип.

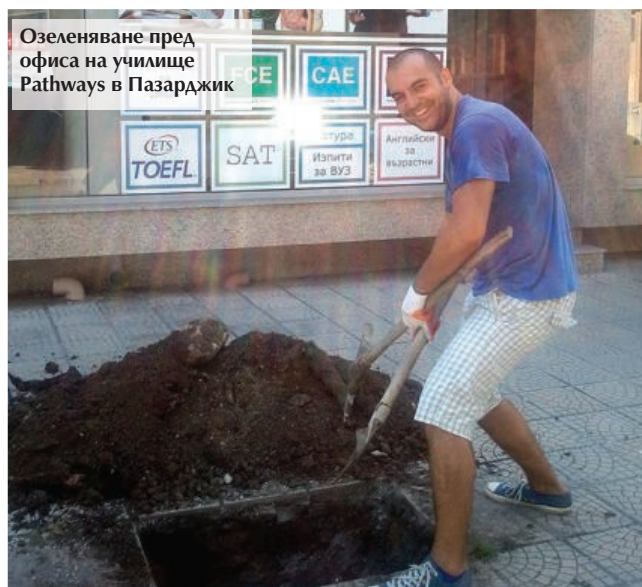
През октомври 2011 г. се завърнал в България и отново се заел с училището. В началото предлагали различни курсове по информационни технологии, но поради липса на интерес се фокусирали изцяло върху обученията по английски език. После осем месеца бил асоцииран директор в компанията за сливания и придобивания „Ентреа Кепитъл“. Сега предстои да започне работа в друга компания в сферата на финансите.

В момента е ангажиран с проекта MyWay.BG

свързан с академично и професионално ориентиране. Дават практически съвети как бъдещите студенти да се подготвят за кандидатстване в чуждестранен университет и да изберат подходяща кариера. Смята, че опитът зад граница винаги е много полезен. Нещо повече, убеден е, че отливът на студенти от българските висши

Кулинарни умения, или как се организира вечеря за ентузиаста от „Тук-Там“ в София

Озеленяване пред офиса на училище Pathways в Пазарджик

Ученици в Pathways при завършване на техния курс

училища ще ги принуди да повишат качеството на преподаване. В рамките на MyWay.BG представят успешни хора от различни сфери. „Не е необходимо да си в една от петте топпрофесии, за да си ценен и уважаван“, уверява Анжел Келчев. В срещите с младите хора са канили ветеринар, пекар, готвач, които са стигнали връх в своята кариера: „За да си удовлетворен, не е необходимо да станеш такъв, какъвто другите очакват от теб. Важно е да се чувстваш

на място в професията

която сам си избрал.“

Каквото и да прави в сферата на финансите, Анжел Келчев ще остава верен на високите цели, които си поставя за образованието в България. Убеден е, че именно образованието трябва най-сетне да стане приоритет за управляващите в страната. Крайно време е да се помисли как професионалното и академичното образование да

се използват за по-ефективната интеграция на ромите – проблем, който ще се задълбочава в контекста на общество, все по-зависимо от информационните технологии. България винаги е раждала таланти, но има огромна пропаст, която малцина успяват да прескочат поради липса на мотивация и навременна помощ от хора с опит, оставайки сред масата с най-ниска квалификация. Трябва да има мотивация най-способните студенти да стават преподаватели, иначе няма как България да има високо ниво на образование. Затова възходът в тази сфера зависи не само от това да се осигурят сериозни инвестиции, но и от промяна в ценностната система на българите. Моделът на „Заедно в час“ може да се използва, тъй като в този проект са ангажирани силно мотивирани хора.

Младите, особено в малките населени места, имат нужда от това да бъдат стимулирани да учат и да

получават подкрепа от вдъхновяващи хора – ментори, които да им помогнат да открият своя хоризонт. Преподавателите също трябва да са на такова ниво, че всички да искат да им подражават.

Финанси, фармация, комуникации, туризъм и биоземеделие са все сфери, в които България има перспективи за развитие. При

аграрните традиции, които сме имали, не бива да се превръщаме в пазар за претокачествената стока от съседни страни. По-добре да консумираме най-доброто, което сами можем да произведем, и да правим уникални продукти, които да изнасяме по цял свят, смята 31-годишният Анжел Келчев.

Не се чувства свързан с географията

на едно или друго място. Може да работи навсякъде по света. Единственото му условие е да е в екип от хора, които го мотивират и го карат да се чувства на място. До момента винаги е бил в среда на ентузиастични, които са ерудирани и добре образовани, способни да се справят навсякъде по света. Оставането му тук зависи от това да усеща, че се развива. Бавното темпо за него е убийствено. Но повече от година чувства как вече тъпче на едно и също място...

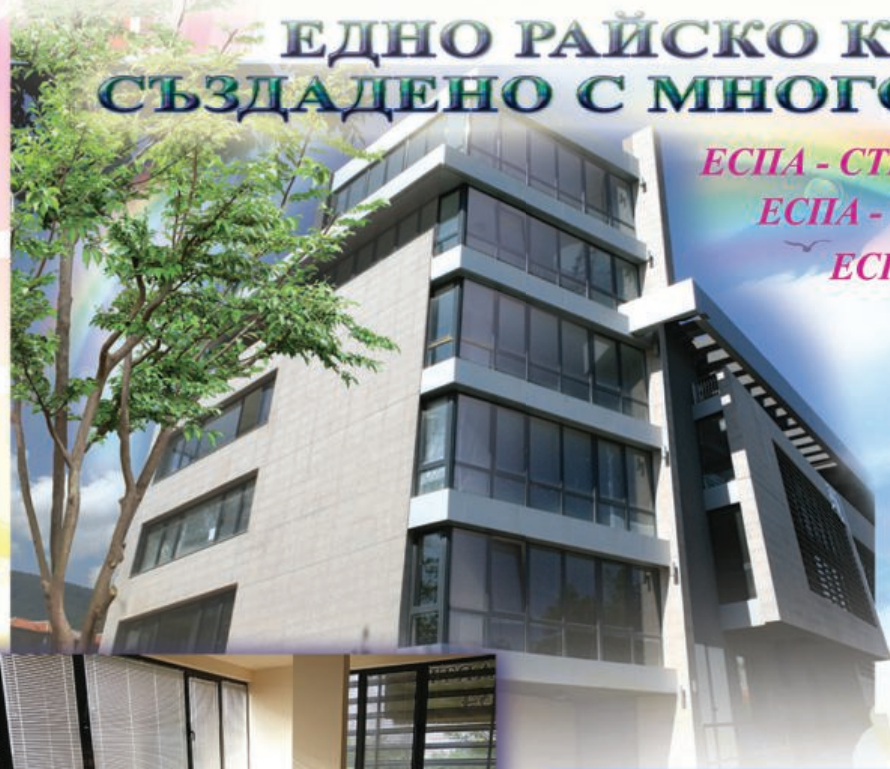

Откриване на проекта MyWay.BG на 1 ноември 2012 г. в София

УЧИЛИЩЕ ЕСПА В ТОП 10 НА БЪЛГАРСКИТЕ УЧИЛИЩА — ЕДНО РАЙСКО КЪТЧЕ, СЪЗДАДЕНО С МНОГО ЛЮБОВ!

ЕСПА - СТИЛ НА ЖИВОТ
ЕСПА - СВЯТ ОТ ВЪЗМОЖНОСТИ
ЕСПА - УЧИЛИЩЕ ЗА ЛИДЕРИ

Учениците от частно училище ЕСПА ще открият учебната 2013/2014 година в нова, модерна и отговаряща на изискванията на новото време сграда в кв. Бояна, до Ботаническата градина. Мястото съчетава тишината и спокойствието на заобикалящата природа и близостта на силно развиващият се метрополис, с лесен достъп до основните пътни артерии на София.

Учебната сграда предлага на своите възпитаници комфорт, качество и неповторимост на средата. Просторните и слънчеви класни стаи, специализираните кабинети за индивидуални занимания, обособените интерактивни и компютърни кабинети, библиотека и кабинети по инструмент създават комфортна академична среда, където под ръководството на най-елитните преподаватели в София, децата на ЕСПА ще продължат да реализират

високите академични стандарти на училището и да заемат първите места в национални и международни състезания и конкурси.

Непосредствената близост на новата сграда до Ботаническата градина дава уникална възможност на децата на ЕСПА освен да ползват парка за ежедневни спортни дейности и междучасия, но и да разработят свой собствен ЕКО проект и учебен център, включващ: кътове за децата от детската градина, английски двор с неповторимата английска атмосфера, индианско селище, облагородяване на терен за тренировките по ориентиране, изграждане на селище Коколандия, опитно поле и лехи с декоративни растения.

**WWW. ESPA-BG.COM, 0899 161734,
КВ. БОЯНА, УЛ. ГРАДИНА 23**

20 ГОДИНИ УЧИЛИЩЕ ЕСПА - ОБРАЗОВАТЕЛНА И КУЛТУРНА ИНСТИТУЦИЯ

АВТОРСКА ОБРАЗОВАТЕЛНА КОНЦЕПЦИЯ

Всяко дете в ЕСПА получава индивидуално внимание и подкрепа, за да успее да развие максимално своя потенциал и природни заложби.

Авторската образователна концепция и множеството уникални образователни инициативи, реализирани от децата, имат за цел да изградят възпитаниците на ЕСПА като енциклопедични личности и да формират у тях такава палитра от умения и качества, която да ги подпомогне за тяхната най-добра реализация в бъдеще.

20 ГОДИНИ УЧИЛИЩЕ ЕСПА 20 ГОДИНИ НА УПОРИТ ТРУД, ВСЕОТДАЙНОСТ И МНОГО ЛЮБОВ!

Какво постигнахме....

Децата сами нарекоха училището си „УЧИЛИЩЕ НА РАДОСТТА” и „ОСМОТО ЧУДО НА СВЕТА”
Децата на ЕСПА учат интензивно 2 чужди езика още от детската градина и са единствените в България, които покриват ниво C1 в 6 клас и международния изпит FCE на Cambridge в 7 клас.

Децата от математическата паралелка на 5 клас са втори отборно в страната за учебната 2012-2013 година.

Ивайло Стоянов от 5 клас за втора поредна година е първи по резултати в страната по математика в своята възрастова група.

ЕСПА е на шесто място в страната по резултати от матурите в 7 клас за учебната 2012/2013 г. по данни на МОМН.

Децата завършили седми клас се класират по първо желание и заемат първите места в най-елитните гимназии и колежи в България и по света.

Много възпитаници на ЕСПА завършват Oxford university, Cambridge university и London School of Economic и се реализират в най-престижните компании в света.

В своята 20-годишна история училището е удостоено с:

- Награда “Златно перо” на Министерството на културата и Столична община;
- Награда от Министерството на образованието в Португалия за най-добър училищен проект;
- Грамота за международна дейност, подписана лично от председателя на ЕК - Романо Проди;
- Почитен диплом на ЕСПА за принос към развитието на Българското образование.
- “Златен печат за висок престиж и обществено признание в областта на образованието”, присъден на ЕСПА от Съвета на Европейската научна и културна общност.

Необикновената

Деян Димитров е българското лице на най-разпространената недържавна образователна система, която отскоро набира популярност и у нас. В 60 страни по света работят 1025 училища, 2000 детски градини и 950 лечебнопедагогически заведения

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Валдорфска педагогика е гума, която често се чува в последните 1-2 години у нас. И няма как да е другояче, след като вече в София има 2 детски валдорфски градини - „Златно зрънце” и „Слънчова премяна”, и едно начално училище - „Проф. Николай Райнов”. Догодина е на път да се случат нещата и в Стара Загора. Инициативи за създаване на валдорфски градини и училища работят още във Варна и Пловдив, а обученията за учители вървят целогодишно.

Деян Димитров е на 37 г. и преподава едновременно в 3 валдорфски училища в Германия, едното

Деца се занимават с ръкоделия, месят хляб, развиват сръчност

Няма учебници и не се пишат оценки

- Деян, защо трябва да се развива валдорфската педагогика?

- Тя не бива да се налага на хората, където и да е било по света - хората или искат да я развият, или не. Валдорфската педагогика дава на децата възможности. На първо място, цялостно развитие, а не едностранчиво. Развива по-голяма вяра в собствените възможности и по-малко страх от провали в живота. Учи хората да станат по-инициативни и да поемат повече отговорности в живота. Те намират сами своето призвание, а не чакат някой друг да им го посочи. Валдорфската педагогика не ограбва детството. Тя не се опитва да направи децата преждевременно пораснали, а им предлага време, в което техните

таланти и самите те вътрешно да узреят. Валдорфската педагогика не претоварва децата.

- Къде сме ние по този показател - развитие на валдорфски училища?

- Изоставаме много в сравнение с повечето източноевропейски страни. Ще трябва да минат 5 години, за да се види дали този валдорфски импулс в момента е бил истински или интересът към новата педагогика е бил само чисто лобопитство. Би било добре да се открият повече валдорфски градини в по-големите градове, да се разрасне стабилно валдорфското училище в София.

- Какво още трябва да се направи у нас?

- За да се развие валдорфска-

та педагогика, е необходимо да се намерят достатъчно хора, които да я разбират, да я искат и да я упражняват. Когато тези условия са изпълнени, всичко останало се нарежда от само себе си. В България много хора са запалени по нея, искат я, но не се стремят да я опознаят задълбочено. Има хора, които са запознати с валдорфската педагогика, но не са готови да се съюзят, да има синергия, обединение на силите. За да тръгне тази педагогика, знаещите и действащите хора е необходимо да работят заедно, за да има здрава основа. Всяка инициатива се нуждае от хора, които проправят пътя на импулса в обществото. Има една опасност и тя е, че те могат да изкривят този импулс, ако нямат

валдорфска педагогика

от които е за деца със специални потребности. Семейството на Деян живее вече шеста година в малко градче в Южна Германия. Животът му е низ от срещи, пътувания и щастливи предопределености. През август той се върна в Стара Загора, където участва в Дните на валдорфската педагогика, които се провеждат тук за първи път.

КОСМОПОЛИТНО

Баща му е българин, майка му е рускиня, съпругата му – германка. Деян е израснал в Стара Загора. Като ученик рисува и мечтае да стане художник или архитект. След 9-и клас родителите му решават да живеят в Англия, където майка

му започва работа като валдорфски учител. Самият той посещава валдорфско училище в Глостър. Днес и децата му също посещават валдорфски училища и обратното би учудило всички, които го познават.

По време на четирите години, в които живеят на Острова, Деян буквално попива от това сравнително ново за нас, но не и за Европа обучение. На Стария континент валдорфското обучение е познато още от 1919 г.

Съдбовни срещи

Деян решава да учи евримиа в САЩ, където е приет, но отказват да му издадат виза. Една година по-

късно съдбата се намесва и той се оказва в Германия – в прочутия антропософски колеж „Аланус хошшуле“ в Алфтер, близо до Бон. Там следва една година архитектура и четири години евримиа. Евримиата го вдъхновява и той изцяло се посвещава и на това изкуство.

„Няколко месеца преди дипломирането ми се ожених. Съпругата ми е актриса, която се занимава и с говорно формиране“. Отново сродни души се срещат и продължават заедно.

През следващите 12 години, търсейки изкуството и себе си, двойката живее последователно в Бон, в Хамбург, Лайпциг, и накрая – в Южна Германия, където се

Новата педагогика се развива в Европа от 90 г.

Духът на валдорфската детска градина

търпението да се задълбочат в него.

- Какви трудности и задачи стоят пред валдорфските градини и училища в Европа?

- В Германия валдорфски училища се откриват много, но не достигат учители. Преди 3-4 г. изведнъж се пенсионираха близо 600 валдорфски педагози, а на тяхно място постъпиха едва 100. Така духът на валдорфската педагогика лекаполека изчезва, и това е проблем. Валдорфските училища навсякъде по света са частни, и може да се помисли как да се създаде равнопоставеност между частните и тържавните училища.

Много правителства в Европа живеят в постоянен страх, че тяхната страна произвежда зле образовани деца. Ето защо те упражняват мно-

го силен натиск върху педагогиката, като предлагат децата да тръгват все по-рано на училище. Това обаче само стресира и разболява децата все повече. Доказано е, че тези, на които не е ограбено детството, са много по-пълноценни граждани на обществото.

Знаете, във валдорфските училища няма учебници, никой не повтаря годината, няма оценки. Децата учат, защото им е интересно, а не за оценки. Валдорфският педагог е интересен на децата, той е човек на изкуството.

- Как бихте представили валдорфската педагогика на хора, които не са чували за нея?

- Ще ви дам пример с британската рок група „Пинк флойд“ и тяхната

песен „Стената“. Когато хората усещат, че учителите дават само една тухла в стената и правят така, че ученикът да се чувства като поредната тухличка от тази стена, то това не е образованието, което ни трябва. Животът е нещо повече. Знам, че някои от музикантите на тази легендарна група са дали децата си също да учат във валдорфски училища в Южна Англия, защото смятат, че образованието трябва да прави хората индивидуалности, а не просто хора с шампа. Да се влезем в корена на немската дума erziehen (възпитавам) - в буквален превод означава „издърпвам“, т.е. учителят дърпа нещо от децата, а не го „налива“ отгоре, и така този талант, дарба се развива.

установява вече 17 години.

„В различните градове от нашето семейно пътешествие работя като валдорфски учител по евритмия”, подчертава още той.

Изкуството винаги е имало мисията, използвайки земни средства, да изяви неземното. Евритмията използва видимите физически движения, за да покаже невидимите етерни явления, обяснява Деян. Във валдорфските училища евритмията е задължителен предмет. Съвременният човек е изстинал много душевно, евритмията го стопля, пояснява той.

У дома

При това си свое завръщане Деян намира България по-чиста, отколкото е била преди 15 години. По думите му, българите са преодолели вече мечтите и заблудите от прехода - като например, че

ще го оудат много англичани у нас, които ще изкупят селските имоти, и това ще бъдат едни лесни пари за домакинствата. Българите са се разделили и с онова очакване, че го-братта синя фея с магическа пръчка ще оправи най-вече финансовия хал на страната.

Изкуства и занаяти развиват творческото у децата

Валдорфската педагогика, според нейния създател, е изкуство, а не наука, и урокът е произведение на изкуството. Тя поставя естетиката в основата на обучението и възпитанието, тъй като детето започва да чувства далече преди да започне да мисли съзнателно и защото това отговаря на познанието за природата на човека и етапите на развитието му. На детето се гледа холистично, т.е. то е цялостно същество и е нужно да се развиват всички негови дадености: тялото, душата и духът. Валдорфската педагогика се стреми да спре убиването на творческите способности чрез ранно интелектуализиране, което втвърдява човека и отнема жизнените му сили. Тя създава условия за социално обучение в клас, където усетът и търпимостта са признати за истински човешки стойности и за развиване на морала и така помага на децата да намерят смисъл в живота.

Една много различна детска градина

История

През 1919 г. много хора се съмняват дали старите норми са способни да помогнат за разрешаването на новите социални и културни проблеми. Така индустриалецът Емил Молт предлага на австрийския учен и философ д-р Рудолф Щайнер, роден през 1861 г., да създаде нова форма на училище за децата на работниците в цигарената фабрика „Валдорф-Астория“ в Щутгарт. Съзнавайки, че способността за приемане и оценяване на нови идеи не може да бъде подобрена от само себе си, Рудолф Щайнер приема да използва възможността да покаже как програмата и методите на

преподаване могат да помагат за най-добро развиване на ясна мисъл, будни чувства и силна воля. Така още през 1919 г. отваря врати първото Щайнерово Валдорфско училище. През 1930 г. нацистите затварят всички валдорфски училища в Германия, които са отворени отново веднага след края на войната през 1945 г. През 70-те години валдорфските училища бележат бум в развитието си в цял свят и в момента има над 3500 детски градини, училища и институти в над 80 страни. Близо 100 от тях са създадени след промените в източноевропейските страни.

Училище за смелите

ЯНА КОЛЕВА

Ванда Недкова води гъщеря си в Израел, показва ѝ квартал, където се е грижила за възрастна жена. Влизат в малък магазин, който е точно срещу къщата, в която е работила. Попитали касиерката за жената отсреща. Преди да отиде в дом за стари хора, тя ѝ казала: „Когато българката гоиде, розите цъфнаха. Когато си отиде, те умряха.“

Гурбетът е училище за смелите. „Да си на гурбет, не е лесно. Никога не съветвам да прави тази крачка. Но ако не намери работа в България, вариантът да опита късмета си за граница може и да сработи. Все пак зависи къде ще попаднеш“, посочва Ванда. Постоянно трябва да пазиш работата си, но и да съхраняваш достойнството си, твърди тя. Ванда е медицинска сестра, работила е у нас и по света. Над 20 години е била анестезист в сърдечно-съдова операционна, още шест в интензивно кардиологично отделение, грижила се е за възрастни хора в Израел и САЩ.

Сблъсквала се е с много некоректност. В Израел се наложило да крие

паспорта си под камък

тъй като се страхувала да не ѝ отнемат работната виза. В САЩ попадна на полякния, която има собствена посредническа агенция за намиране работа на чужденци, и взема по две седмични заплати, ако осигури заетост. За да си докара повече приходи, полякнията започнала да прилага подъл трик. Скоро, след като даден кандидат бъде нает, предлагала на неговия работодател друг човек, който уж е по-добър от първия. Така получавала още две седмични заплати от още един чужденец. Без никакви скрупули тя безмилостно изхвърляла хора на улицата и не им връщала парите под претекст, че

Работата зад граница няма само розова страна, предупреждава медицинската сестра Ванда Недкова

Да работиш в чужбина е непрекъснато доказване, казва Ванда Недкова

не се справят с работата.

Ванда Недкова има куп сертификати

и препоръчителни писма. Шегува се, че е най-добрата сред най-добрите.

Заедно със съпруга си, който е уролог, е работила в голяма американска болница в Тунис. Но през 80-те години започнали да пращат на обучение във Франция свои медицински кадри и постепенно чужденците станали излишни.

След това отива в Йемен: „Там попадеш в приключение, но като си за дълго, губиш чувството за приключение.“ Работи в сръжжавната болница Al Thawra Hospital в столицата Сана. В нея проф. Александър Чирков опитал да положи основите на сърдечната хирургия и бил сключен междудържавен договор, по който 23 медицински сестри са изпратени в Йемен. Мизерията, в която попадат, е неопикуема. Били шокирани в началото, но нямали друг избор и приели нещата такива, каквито са.

Столицата Сана тогава е с около 1 млн. население. При огромната бедност в страната по улиците се движели най-скъпи коли и тук тя прави аналогия с България. Нарича Йемен

държава на парадоксите

И предлага за размисъл още един факт. Мъжете там от малки гъвчат кат – това са листа от

храст с наркотичен ефект, който влияе върху физическото развитие на подрасващите и води до умствени увреждания. Шефът на операционната и на реанимацията е завършил медицина във Виена. Добър професионалист. По онова време обаче той е собственик на най-големите плантации на кат и е сред най-заможните хора в страната. „Перфектен лекар, а в същото време продава опиати, които имат убийствен ефект върху населението“, недоумява Ванда Недкова.

В Йемен тя разбира какво е война. През май 1994 г. започват сраженията между Севера и Юга. „След 17-часово дежурство все още бях на работа. Чу се страхотен трясък и казаха: Войната започна! Здравното заведение стана

военнополева болница

Плановите операции бяха спрени в очакване на ранени от военните действия. Анестезист от Ирак предупреди, че войната може да е продължителна като тяхната с Йордания. И наистина тя не стихна повече от година“, разказва Ванда. Спомня си как още в началото на военните действия се чува страхотен гръм, вижда се огромен пламък и стъклата на болницата се свличат на

земята. Изглежда така, сякаш е от бомба, паднала в двора. Оказва се, че взривът е на около 20 км. Там е бил свален самолет, провокативно пуснат с обозначителните знаци на Южен Йемен. Това служи като допълнителен мотив за разгаряне на напрежението. Българските medici работят без почивка, макар никои да не може да ги задължи да правят това по време на война. Благодарение на нашия посланик, който организира евакуацията, на деветия ден повечето български специалисти успяват

да се измъкнат от този ад

Там обаче остават десетина сестри и лекари, които се завръщат в България много по-късно. Около 40 минути, след като вече са във въздуха, при пътниците идва лично пилотът: „Вече мога да ви кажа, че нашият бе последният разрешен полет, след който започват бомбардировките. Едно от най-страшните летища в света е това в Сана, тъй като самолетите излитат през просеки в скалите, минава се между канари, което крие огромни рискове.“ Пристигат невредими в София.

Ванда има впечатления и от здравеопазването в Израел. То се прави с много пари и медицината не е само добрият лекар, а лекарят, който ползва много техника и ноухау. Заг него е и модерната наука. Всички изследвания, манипулации и операции зависят както от техниката, така и от професионализма на медиците.

В Израел всички са добре осигурени. Но „разумно“ за хора над 70-годишна възраст и там се спестяват разходи по изследвания. Социалната

Болница Al Thawra Hospital в столицата на Йемен Сана

Ванда обича да пътува по света

пенсия е 500 долара, дори да нямаш трудов стаж. С тези пари не може да се живее, но ако имаш дом, ще преживяваш. Социалната система е добре развита и се полагат грижи и за най-бедните. Но официално като медицински сестри българките трудно може да пробият. С високата си квалификация тя намерила работа като сестра, която се грижи за възрастни хора. Заплащането е около 750 долара на месец, а в здравно заведение би вземала

поне два пъти повече

Семейството, което наема човек за гледане на възрастен, е длъжно да плати добра застраховка, покрива пътните разходи за отиване и връщане на чужденеца, осигурява едномесечна ваканция веднъж на две години, която обаче не е платена. Всяка година по закон се полагат допълнително по 500-600 долара за този тежък денонощен ангажимент към болните.

В Израел съществува организация за защита на чуждестранните работници. Когато екстрадират нелегално работещ, организацията и полицията вземат от работодателя парите, които той дължи към него и

му ги предават на летището.

Хората, които се грижат за възрастни в Израел, имат пълни осигуровки и се радват на прилични условия и достойно заплащане. Но новите израелски граждани, колкото и добри специалисти да са, минават през ада, докато се докажат. На улицата просяк ѝ поискал цигара. Имал твърде интелигентен вид и го попитала какъв е всъщност. Признал, че е руски ядрен физик, но за съжаление не успял да се адаптира към изискванията в Израел и да се докаже. „Илюзиите умират, като не ти признаят квалификацията и трябва да станеш метач или касиер в магазин. Няко

успяват да изплуват

и да се наложат в своята област. Дори да направят име”, коментира Ванда. Един голям израелски пианист казал: „Който не е бил евреин в Русия и руски евреин в Израел, той нищо не знае.” На никого не отварят врати и не му постилат червен килим към успеха. Всеки сам трябва да се пребори...

В САЩ медицината има други специфики. Вместо рутината да убива професионалиста, предпочитат да се работи в условия на напрежение, което е гравитно и

тегли развитието напред: „Честта практика беше медицинската сестра да работи едновременно на няколко места – например три дни да обслужва болните по домовете, един ден е в училище, а след това е в болница. Това разнообразие е стимулиращо.”

Там Ванда се грижила за възрастна дама, която при падане по невнимание пука прешлен. Години наред се прави възможното, за да живее без болка, но междувремето медицината се развива и започва да се прилага манипулация, която в голяма част от случаите дава положителен резултат. Лекар обяснява на възрастната жена: „Госпожо, вие сте на 84 години и рискът е много голям. Какво искате да направим?” „Искам да се отнасяте към мен така, сякаш съм на 35. Настоявам да направите за мен онова, което и за една млада жена. Другото е в божиите ръце.” Когато на следващия ден Ванда се обаждат в болницата да се осведоми за състоянието ѝ, оттам я уверяват, че всичко е наред и тя се прибира вкъщи. Ванда я учи на определени техники за поддържане на здравето, жената оздравява и българката

е освободена от работа

Печелила е по 2300 долара месечно, но започва кризата и тя не успява веднага да намери семейство, което има нужда от нейната квалификация. Предложенията започват да ваят, когато Ванда си е купила обратен билет за родината. Но тя не променя решението си. Започвала кризата и хората били много уплашени.

В България помага при отглеждането на малки деца. Остава в страната, макар да се плаши от нарастващата бедност: „Какво от това, че имаме имоти, а дробим хапката сиренце на три. Богатството не се измерва само с пари, а и с онова, което си видял и което си направил. Може да отидеш на работа в чужбина, но това не е за всеки. А и цената, която понякога се налага да платиш, е прекалено висока.” Работата зад граница няма само розова страна... ☑

Мисия

умен град

ЯНА КОЛЕВА

Урбанизацията се развива толкова бързо, че старите методи за управление на мегаполисите вече не работят. И ако те не се променят, ще настъпи истинско бедствие.

Около 70% от населението на света през 2050 г. ще живее в градовете, прогнозира IBM Institute for Business Value. Тази тенденция обаче води до много проблеми. В някои страни градското население надхвърля 75% и хората чувстват последствията от пренаселеността: високо ниво на замърсяване на въздуха, задръствания, проблеми

с боклука. Затова все по-популярна става концепцията за „умните“ градове и с намирането на решения се ангажират държавни и общински служители, учени и големи компании. Всички те търсят начини как инфраструктурата да издържи на нарастващото натоварване и как да се предотвратят възможностите за колапс и срив. За ефективно управление на града трябва много информация – да се предвиди гъстотата на населението и плътността на застрояване, да има точни разчети за количествата отпадъци, бизнесът и потреблението да се познават добре,

Проблемите с трафика в Сингапур са решени с високи такси, които превръщат придвижването с автомобили в лукс

Концентрацията на хора в мегаполисите създава все повече проблеми и властите са принудени да намират решения

за да не се допусне пренасищане с търговски и офис площи, трябва да е ясно как влияят върху икономиката на региона културни или спортни събития. Без такава информация няма как да се подобри качеството на живот. Но за да може информацията да е наистина полезна, са нужни и технологии за събиране и анализ на данните. Такива системи не са създадени. Въпреки че големите корпорации отдавна предлагат продукти, в чието наименование се съдържа smart city, умните градове все още са проекция в бъдещето. Но има примери за успешни решения на отделни проблеми.

Столичните общинари ще са обнадеждени от опита на Сингапур, че след синята и зелената зона има какво друго да се направи за ограничаване на трафика в централната градска част, но ще са много разочаровани от напомнянето от Виена, че събирането и оползотворяването на боклука е въпрос изцяло на общински мениджмънт. Примерът за почти 100-процентовото проникване на интернет в Сеул ще хареса на мнозина, но ще е трън в очите на гържавната и общинската власт заради несвършената работа с електронното правителство. А в

В Сеул дори в метрото има WiFi

ва редки, както сега. Площта на островния град-гържава е едва 583 кв. км, жителите са близо 5 милиона души, а пътищата заемат 12% от земята. Увеличаването на населението и нарастването на неговото благосъстояние накарало правителството да разработи програма за регулиране на движението. Властите решават превозът на пътници да става основно с автобуси, таксите и метрото. Според концепцията такъв режим на транспорт трябва да предпочетат не по-малко от 70% от жителите. Комфортът и скоростта били основните изисквания при строителството на надземната и подземната инфраструктура, която обединява станциите на метрото, автобусните спирки и търговските центрове.

Те намерили начин как да се ограничи броят на автомобилите по пътищата. Днес на хиляда души са регистрирани само 180 коли. За сравнение в Москва са над 300, а в София - 500. От 1990 г. в Сингапур има закон, който задължава, преди да се придобие автомобил, да се купи специален 10-годишен лиценз за шофиране. Цената на разрешителното започва от 8000 долара. За регистрацията на МПС се плащат 140% от стойността на автомобила. Като се прибавят високите вносни мита и разходите на бензин, личният транспорт става лукс. Към това трябва да се добави и фактът, че за да минете

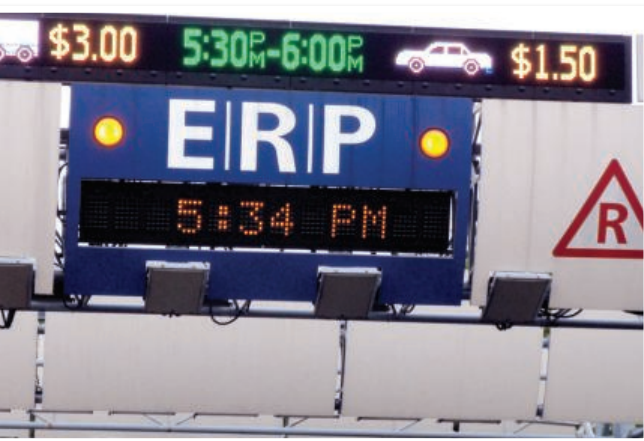
през централната част на Сингапур с кола, трябва да платите поне 3 долара. Ако в даден участък движението се затруднява, преминаването през него струва още по-скъпо. В резултат на въвеждането на тол-таксите скоростта на пътя в градски условия е нараснала с 20 км/ч.

И трето, внедрили автоматизирана система за управление на трафика. Това позволява да се наблюдава ситуацията по пътищата, но също така да се променя тарифата за преминаване през платените участъци. Тази система включва множество камери из целия град, както и устройства, инсталирани на автобуси и таксите. Информацията се предава в център за наблюдение на трафика. Системата не просто събира информация, но тя уведомява водачите на обществения транспорт къде има задръствания. Собствениците на леки автомобили също получават информация за задръствания, а също и за таксите за платените участъци.

Сеул в мрежи

Сеул е столицата с най-широко проникване на интернет в света. Широколентов достъп до мрежата имат 95% от домакинствата, повечето от които ползват безжична технология. Вървейки по улиците на азиатския мегаполис с мобилно устройство в ръка, на практика е почти невъзможно да попаднете в зона без интернет покритие.

Диалогът между властите и населението също става чрез мрежата. Жителите на Сеул от 2006 г. >

добавка има и глътка чист въздух от Копенхаген, от която веднага ви премалява, като разберете с какви инвестиции в енергийна ефективност е платена.

В Сингапур колата е суперлукс

През 90-те години задръстванията в Сингапур не били толкова

насам имат възможност да правят предложения за градското планиране и политиката на управление. Именно тогава се появява системата OASIS, чрез която всеки може да предложи идеи за нововъведения в града.

Високото ниво на навлизане на интернет е от полза и за бизнеса. Най-големият търговец на гребно на хранителни стоки Tesco през 2011 г. открива виртуален супермаркет в една от станциите на метрото. Компанията е инсталирала множество киоскове, чрез които да се разглежда цялата гама от продукти. В очакване на влака пътниците имат възможност да сканират QR кодовете на избрани от тях продукти с помощта на своите смартфони и таблети, да ги добавят „в кошницата си“ и да плащат онлайн, а след това ги получават вкъщи. Още през първата седмица продажбите на Tesco скоčili със 130%. Международно проучване за наличието на широколентов интернет в 33 страни е установило, че при нарастване с 10% на проникването на интернет БВП се увеличава с 1%.

Управление на отпадъците във Виена

Столицата на Австрия вече години наред се нарежда на челно място в класацията на „умните“ градове по ефективността на електронното правителство, качеството на живот, степента на иновации. Но това, което общината наистина успя да направи най-добре от всички други, е решението на проблема с боклука. През 2010 г. Виена бе удостоена със званието „Град с устойчиво управление на отпадъците“. По оценка на експертите това е мегаполисът в Европа, постигнал най-високата степен на рециклирането на отпадъците: само 1% отива в депа, всичко друго се оползотворява.

В града има три инсталации за изгаряне. Най-известната се намира почти в центъра. Това е заводът

Шедьовърът Хундертвасер Spittelau е туристическа атракция за гостите на Виена

Виена е световен пример за управление на отпадъците

Spittelau, проектиран от известния архитект Фриденсрайх Хундертвасер. Той първо отхвърлил офертата за участие в проекта. Но когато разбрал, че енергията от преработката ще се ползва за отоплението на 60 хиляди апартамента, се съгласил. Днес „Дворецът на боклука“

не само има практическа функция, но е една от забележителностите на града. Топлинната енергия, която се получава от изгарянето на отпадъците в трите инсталации, покрива почти 36% от общите нужди на мегаполиса. Еленергията във Виена се получава не само от изгарянето на битови отпадъци, но и от отпадъчната дървесина, която се получава например от поддръжката на дървевата в града. Дървесните отпадъци се използват като гориво за централата Simmering. От нея се отопляват 12 хил. домове, а други 48 хиляди ползват електричество. Изгаряйки 200 т стърготини и дървесни отпадъци, се спестяват 47 т мазут годишно.

тата в града. Дървесните отпадъци се използват като гориво за централата Simmering. От нея се отопляват 12 хил. домове, а други 48 хиляди ползват електричество. Изгаряйки 200 т стърготини и дървесни отпадъци, се спестяват 47 т мазут годишно.

Администрацията на Виена уверява, че тайната на успеха с отпадъците е във върното решение всички процеси, свързани с боклука, да се управляват от общинската администрация: „Общината отговаря за сметта и за сметосъбирането, за предприятията по оползотворяване на отпадъци и за всички инсталации, които превръщат боклука в ресурс.“ Работи се на пазарен принцип и няма субсидии. Столицата обаче получава 300 хил. евро годишно от гържавния бюджет за екологични мерки. Но парите се харчат най-вече за въвеждането на енергийно ефективни технологии в строителството, при пречистването на отпадни води и за модерни екологични практики.

През 2006 г. започва кампания за намаляване на отпадъците, в която е организирана мрежа от сервиси с цел жителите да ремонтират старата техника, вместо да купуват нова. Модернизират пазара 48 Vazar, където гражданите да продават ненужни вещи. Направен е и сайт, в който се публикуват статии за това как продуктите да се използват пестеливо, дават се и препоръки как по възможност нищо да не се изхвърля. Това не е утопия, тъй като според общинската власт мерките наистина дават резултат.

Свежият въздух в Копенхаген

Датската столица може да е модел за всяка градска управа, която се стреми да осигури чист въздух за жителите на мегаполиса. Благодарение на мерки, взети през 2005 г., вредните емисии в атмосферата са намалели с 21%. През 2011 г. на един жител са се падали 3,7 т емисии на въглероден диоксид, докато в Русия са 12,8 т. В САЩ отделят 16,9 т въглероден диоксид на глава от населението годишно, над два пъти повече от ЕС-27 с 8,1 т. Китайските емисии на въглероден диоксид са 6,8 т на жител. Те са под средните за ЕС-27, но и равни с тези на Италия. Датчаните планират през 2025 г. да намалят замърсяването на

въздуха до минимум и едва ли някой се съмнява в успеха.

Първата гържавна програма в тази област не е била фокусирана точно върху пречистване на въздуха. Енергийната криза в средата на 70-те години на миналия век довела до търсене на алтернатива на скъпия петрол. Първоначално решението е намерено в изграждането на електроцентрали, използващи различни горива в зависимост кое в момента е по-евтино - въглища или нефт. През 1995 г. тази технология е заменена от по-модерна, която използва газ, гървесни пелети и слама, а горещата вода, получена при производството на електроенергия, се ползва за отопление. Акцентът в програмите, разработени през 2000 г., е сложен върху околната среда и намаляването на вредните емисии в три сектора: енергия, консумация на енергия и транспорт.

Днес 35% от жителите на града се придвижват с велосипеди. Твърди се, че 40% от всички пътувания с бизнес характер стават на две колела и до 2015 г. тази цифра ще е 50%. Властите очакват, че до 2025

г. в 75% от случаите жителите на града или ще ходят пеша, или ще използват обществен транспорт и велосипеди. Очаква се масовото навлизане на електрически и хибридни автомобили. Проектите в

областта на производство на електроенергия имат за цел да заменят традиционните източници с алтернативни. Вятърни турбини и слънчеви панели може да се видят навсякъде. До 2025 г. се планира изграждането на 100 вятърни станции и няколко ТЕЦ-а, които ще ползват биомаса и отпадъци. Общата инвестиция ще надхвърли 3.7 милиарда евро.

Енергийната ефективност и намаляването на потреблението на енергия щедро се финансират. Всички новопостроени обекти трябва да бъдат оборудвани със „зелени“ генератори, които произвеждат достатъчно енергия за нуждите на сградата. Предвидени са милиарди евро за финансово подпомагане при въвеждането на технологии за енергийна ефективност до края на 2015 г. Така например правителството е предвидило 31,7 млн. евро, за да може по покривите да се монтират 60 хиляди квадратни метра слънчеви панели и това е само едно от перата. Създаването на „умна“ инфраструктура е голяма, но дългосрочна инвестиция. Не е достатъчно да се внедри едно или друго решение, а то трябва да се интегрира в съществуващата система. В Копенхаген не жалят парите. И за да може новостите да се впишат в сегашната среда, във всяка районна администрация има комисар, който координира процесите по въвеждането на иновативните решения. ☑

Велосипедите са на почит в Копенхаген

Инж. Милчо Ламбрев:

Работим по проекти за

Инж. Милчо Ламбрев е генерален директор на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ (НКЖИ) от 2009 г. Професионалният му път е преминал в БДЖ и НКЖИ. Завършил е магистратура по „Транспортно строителство“, ВВТУ „Тодор Каблешков“ и магистратура по икономика на транспортна фирма. Член е на Националното сдружение на инженерите по железен път и Камарата на инженерите в инвестиционното проектиране.

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

— н Ламбрев, каква е усвояемостта на средствата по оперативна програма „Транспорт“ за изтичащия програмен период по проекти, които НКЖИ осъществява?

— В процес на изпълнение от НКЖИ са проектите за модернизация на железопътния участък Септември-Пловдив, рехабилитация на железопътната инфраструктура в участъци от жп линията Пловдив-Бургас, реконструкция и електрификация на железопътната линия Пловдив-Свиленград-турска/гръцка граница. Всичките тези проекти се финансират от приоритетна ос 1 „Развитие на железопътната инфраструктура по Трансевропейските и основни национални транспортни оси“ на Оперативна програма „Транспорт“. Договорената безвъзмездна помощ по търговски договори е над 780 млн. лв., а разплатените към изпълнителите средства са 292 млн. лв. Това означава, че над 38% от разполагаемата безвъзмездна финансова помощ вече е усвоена.

Друг приоритет с национално значение е развитието на интермодалността. Проектите, включени в приоритетна ос 3

За НКЖИ ще е успех, ако през 2015 г. приключим всички стартирани дейности по ОП „Транспорт“, казва генералният директор на Национална компания „Железопътна инфраструктура“

„Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари“ на Оперативна програма „Транспорт“, по които работим, са „Рехабилитация на гарови комплекси централна гара София, Пазарджик и Бургас“, „Изграждане на Интермодален терминал Пловдив“ и „Техническа помощ за изграждане на Интермодален терминал Русе“. Общата стойност на проектите е около 100 млн. лв. без ДДС, от които над 86 млн. лв. е безвъзмездна финансова помощ. За финансирането на подготовката на ИМТ Русе е подписан договор за предоставяне на безвъзмездна грант. Формула-

над 780 млн. лева

рът за кандидатстване за гарите е одобрен, предстои подписване на договор за безвъзмездна помощ за гарите и търговски договори, а за ИМТ Пловдив предстои одобрение на формуляра за кандидатстване.

- И каква е оценката ви за реализацията на тези проекти?

- Анализът на данните за усвояването на средствата от Европейския фонд за регионално развитие помага на НКЖИ да проследи какво е постигнало предприятието по отношение на развитие на административния капацитет и подобряване на материално-техническата база със средства от еврофондовете. Данните показват, че по ос 5 „Техническа помощ“ са договорени средства на обща стойност 23 млн. лв., от които са разплатени над 8 млн. лв., или усвояемостта е около 35%.

Що се отнася до назоваване на най-успешния ни проект, мога да кажа, че предвид мащабността и спецификата им не бих си позволил да спомена само един. Отговорността ни е еднаква към всеки проект, независимо инфраструктурен или не. За мен успешен проект е приключил, а ние сме още във фаза на реално изпълнение и активно работим по всеки един от тях. Удоволствие за всеки ръководител на голямо предприятие като НКЖИ би било да се похвалят с успешно приключване на всички стартирали проекти. Надявам се и на нас, като един от основните бенефициенти по Оперативна програма „Транспорт“, да ни се отгледат тази възможност и през първото полугодие на 2015 г. да се наредим в редицата на бенефициенти, отлично представили се в управлението и изпълнението на проекти, финансирани от ЕС.

- Какви проекти подготвяте за следващия период до 2020 г.?

- Стратегията на новата Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“

ра” 2014-2020 г., в изпълнение на първата цел „Интегрирано развитие на транспортната мрежа на страната като част от Трансевропейската транспортна мрежа”, се концентрира основно върху завършване на приоритетните железопътни направления и насърчаване на мултимодалния транспорт. Това означава да се осигури приемственост на инвестициите, вложени през 2007-2013 г., което ще гарантира завършването на тези направления и ще направи възможно изграждането на основната мрежа и трансграничните връзки по Трансевропейската транспортна мрежа.

Чрез втората си специфична цел „Повишаване на ефективността на използването на транспорта и транспортната инфраструктура” новата оперативна програма предвижда работа за подобряване достъпа до „основната мрежа” посредством развитието на „разширена мрежа”, подобряване качеството на транспортните услуги чрез внедряване на модернизирана инфраструктура за управление на трафика, подобряване на безопасността и сигурността на

транспорта, създаване на модерни системи за управление, генериране на приходи и осигуряване на финансиране за бъдещи транспортни инвестиции.

„Развитие на железопътната инфраструктура по „основната” и „разширената” Трансевропейска транспортна мрежа” е Приоритетна ос 1 на новата оперативна програма „Транспорт”. При определянето и оценката на проектите, които ще бъдат включени в нея, вниманието е насочено приоритетно към тези, които са разположени по протежение на главните трансевропейски оси и имат общоевропейско значение.

НКЖИ предприе редица дейности и положи много усилия за продължаване на реформите в железопътния сектор с цел постигане на необходимата оперативна ефективност и повишаване на конкурентността на икономиката чрез доизграждане на коридорите от TEN-T, като приоритизира следните железопътни направления: Драгоман – София – Пловдив – Свиленград – турска/гръцка граница и Пловдив-Бургас, Видин – София – Рагомир – Кулата, възстановяване на проектите

параметри на жп линията Русе – Варна, изграждане на интермодални терминали и проекти, които допълват изброените.

Потенциален източник за финансиране на железопътни проекти в периода до 2020 г. е и Механизмът за свързаност на Европа („Connecting Europe Facility”).

- Преди дни стана ясно, че НКЖИ ще осигури 3.2 млн. лв. за изграждането на пътен възел Могър-Царевец, а първата копка е планирана за догодина. Разкажете малко повече за него и какви ще бъдат ползите.

- Според Общия градоустройствен план на община Пловдив е предвидено подлезът под железопътната линия да осъществява пряка пътна връзка между районите „Западен” и „Южен”, чрез улиците „Царевец” и „Могър”. Този проект е приоритетен. Община Пловдив е разработила идеен проект за подлеза между ул. „Царевец” и ул. „Могър”, който не е реализиран.

От особено значение за качествено и навременно изпълнение на проекта е изпълнението на частта от подлеза под железния път да се извърши по време на модернизацията.

Строителството на тази част от подлеза, която попада под железопътната линия, не може да бъде извършено след изпълнение на дейностите по модернизация на железопътната линия, тъй като това ще доведе до повторно изразходване на средства за изграждане на железопътната линия, която е над и в близост до подлеза.

- Как върви проектът за модернизация на жп линията Септември-Пловдив?

- В момента по проекта за модернизация на жп линията Септември-Пловдив се изпълняват три договора за проектиране и строителство на железен път и контактна мрежа и един договор за модернизация на сигналните системи за управление и контрол на железопътния трафик, и телекомуникационните системи за информация на потребителите на железопътни услуги. Изпълнението е на етап приключване на проектирането. В процес е съгласуване

Мостът на река Марица - символ на първия изцяло реализиран жп проект по ОПТ

на одобрените части от техническия проект с външни институции и оценка на съответствието от консултанта за внасяне на документацията в Министерството на регионалното развитие за издаване на разрешение за строеж. След издаване на документа ще стартират строителните дейности, което се очаква през септември.

- Какво научихте за управлението на тези проекти - процедурата по обезщетяване собствениците на земи ли е най-големият проблем?

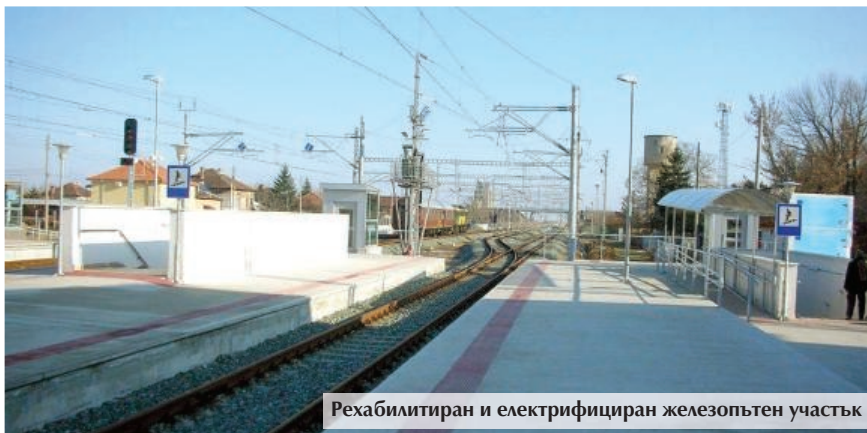
- Не само. Освен обезщетяването на собствениците, едно от основните предизвикателства при осъществяването на големите инфраструктурни проекти са земеотчуждителните процедури, защото съгласно Закона за устройство на територията за приемането и одобрението на парцеларните планове се изисква те да бъдат съгласувани с редица институции - общински служби, общини, „Напоителни системи”, областни дирекции и министерства. В повечето случаи това отнема много време и изисква много добра координация между институциите. По този начин на пръв поглед едно съгласуване или координация на проекта или на строителните работи може да доведе до забавяне. А колкото е по-комплексен и сложен един инфраструктурен проект, толкова повече са тези „незначителни” забавяния, които се натрупват. Проектът се забавя значително,

оскъпява се и може да излезе извън рамките на финансирането. Затова полагаме големи усилия да имаме готови проекти за новия програмен период на ОП „Транспорт”, за да можем да се съсредоточим върху тяхното изпълнение и да сме елиминирали факторите, които могат да ги забавят.

- Какво става с проекта за високоскоростен влак София-Драгоман, преди време хората и кметството възразиха, че влакът буквално ще минава през къщи и дворове, а и няма ло обществено обсъждане? Те обаче похвалиха компанията, че е готова да коригира трасето и реагирахте веднага.

- В средата на миналата година експерти от НКЖИ участваха в заседание на Общинския съвет в Драгоман по покана на ръководството на града. Те информираха населението, че по време на изпълнението на проектните дейности са изпълнени всички изисквания на действащото законодателство у нас, като е изпратено уведомление до кмета на Драгоман за инвестиционното предложение. В писмото е определен срок за становище и получаване на мнения от жителите. В определения срок не е постъпил отговор от страна на община Драгоман. От НКЖИ е публикувана обява по образец в национален ежедневник, информираща за предстоящото инвестиционно намерение.

Въпреки че е спазила законовите изисквания, компанията е отворе-

Рехабилитиран и електрифициран железопътен участък

на за провеждането на дискусии и постигане на консенсус с местното население. Като не трябва да се забравя фактът, че изготвените предложения за модернизирано трасе на железопътната линия на етап идеен проект са предмет на изготвяне на доклад по ОВОС.

В началото на 2013 г. бе получено отрицателно становище от страна на МОСВ по представения Доклад по ОВОС. Естеството на забележките налага разработване на нови варианти на трасето в някои участъци, с цел избягване на конфликтни зони, свързани с преминаване през и в непосредствена близост до санитарно-охранителни зони на водоизточници и преминаване на жп линията в близост до Драгоман. Поради възникналата ситуация МОСВ официално прие удължаване срока за внасяне на екооценка до 08.02.2014 г. След разработването на нови варианти на трасето, които да бъдат разглеждани и съответно да бъде получено положително становище от МОСВ за Доклад за ОВОС, предстоят обществени обсъждания.

- Каква е следващата стъпка по реализацията на проекта?

- Следваща стъпка е възлагане на техническо проектиране на железопътната линия. През фазата на техническото проектиране също е възможно жп трасето да бъде променено. Техническият проект ще се съобрази с изискванията на Решението на МОСВ по Доклада за ОВОС. При изготвянето на техни-

ческият проект ще бъдат изпълнени: пълно геодезическо заснемане на трасето; геоложки и хидроложки проучвания; ще бъдат отразени всички съществуващи пресичания с други комуникации, ще бъдат отразени съществуващите устройствени планове за селищата, през които преминава трасето, и ще бъдат направени съответните корекции, където това е необходимо.

При реализацията на своите инвестиционни намерения НКЖИ спазва всички законови изисквания, като взема под внимание исканията на населението, в чийто район се прави съответната инвестиция.

- Как оценявате състоянието на железопътната инфраструктура в страната?

- Ние, като управител на железопътната инфраструктура на България, нямаме право да намаляваме нивото на безопасност, така че всичките ни действия са свързани със запазване или повишаване на това ниво.

НКЖИ има изготвена система за управление на безопасността. Тя включва голям набор от нормативни документи и процедури, с цел поддържане на нейните параметри, така че да не намалява нивото на безопасност.

Работим също и по повишаване квалификацията на персонала, което е свързано с новите системи, които навлизат в инфраструктурата. Тяхната система за работа и поддръжка е по-различна от тези на изградените до момента участъци. Това става чрез непрекъснати обучения и курсове.

Имаме изготвена процедура и методика за оценка и анализ на риска, свързана с безопасността. По нея се оценява нивото на риска за всяка една съществуваща

промяна, било то свързана с ново строителство, модернизация на съществуващи трасета, промяна на нормативната база.

За намаляване на човешкия фактор, който взема решения, свързани с безопасността, се изграждат диспечерски центрове и възелно управление на няколко гаря. Такъв диспечерски център е изграден в Пловдив, който управлява участъка Пловдив – Свиленград – гръцка/турска граница. Ще управлява и участъците Пловдив – Септември, както и Пловдив – Бургас.

Възелно управление имаме във Видин. Там гара Видин-товарна управлява гара Видин-пътническа и разделен пост Капитановци.

Освен това използваме летните месеци за извършване на ремонт на много участъци и съоръжения от железопътната мрежа - Зверино-Мезгра-юг, Юнак-Величково, Черниче-Пею Яворов, Дралфа-Търговище, Смягово-Комунари, Царева ливада-Габрово, Рагунци-Дъбово и Ловеч-Троян.

Непрекъснато и геноносно извършваме текущо поддържане на железния път с тежка железопътна механизация, като целта ни е да не недопускате намаляване на скоростта и осигуряване на безопасно движение на влаковете.

По отношение на контактната мрежа, в компанията върви процес на подмяна на изолатори, който е на етап приключване. Стартирали сме и подмяната на носещото въже и контактен проводник. Първоначално това ще бъде в участъците, където те са най-силно корозирали и износени.

В заключение може да се каже, че работим по всички възможни фронтове на железопътната инфраструктура. ☑

Пристанищата ни ще са модерни логистични центрове

Мирослав Петров е завършил Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ във Варна със специалност „Корабоводене“. Работил е дълги години като капитан на кораби по река Дунав. Освен това има опит и като мениджър в компании от сектора на водния транспорт. През 2010 г. става директор на Териториално поделение „Пристанище Русе“ към ДП „Пристанищна инфраструктура“. От 2012 г. е назначен на поста генерален директор на Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“.

—н Петров, кои са основните проекти, по които работи в момента ДП „Пристанищна инфраструктура“?

— Годишната програма за 2013 г. планира инвестиции в размер на малко над 82 милиона лева. 2/3 от тези средства са привлечен ресурс от ЕС чрез Оперативна програма „Транспорт“.

През тази година ще завърши мащабната рехабилитация на съоръженията в пристанище Вигин – център на стойност 4,5 милиона лева. Дейността на ДППИ е свързана с поддържане и изграждане на стратегическа инфраструктура. Планирането и подготовката са госта продължителен процес. Самото строителство е пряко свързано с метеорологични фактори и нивото на река Дунав, защото значителна част от пристанищните съоръжения са под водното ниво. Не на последно място нашата работа не може да спира нормална-

та експлоатация на пристанищата. Специално обръщам внимание на този обект, защото инвестициите в пристанищата Вигин и Лом са елемент от цялостната политика за повишаване конкурентоспособността на Северозападния регион.

Друг голям проект е Международната морска гара в Бургас. Това е инвестиция, която за първи път се реализира в партньорство с пристанищния оператор и с общината и с това здание на практика започва изграждането на нов пасажерски терминал.

ДППИ осигурява информационното обслужване на корабния трафик по море и река. Това е един от най-динамично развиващите се специфични сектори. Именно в

Изграждането на съвременни комуникационни системи за управление на корабния трафик са най-големите инвестиции със средства на ЕС, които се реализират в момента, казва Мирослав Петров, генерален директор на ДП „Пристанищна инфраструктура“

изграждането на съвременни комуникационни системи за управление на корабния трафик са и най-големите инвестиции със средства на ЕС, които се реализират в момента чрез гва от най-мащабните проекти, финансирани по Оперативна програма „Транспорт“ – системите „БУАРИС“ и VTMS. Общата им стойност надхвърля 62 милиона лева.

В края на 2012 г. стартира и изграждането на център за речни информационни услуги в Русе, който ще съсредоточава контрола по управление на корабния трафик в българския участък на река Дунав. Вече е изградена основната структура на системата „БУАРИС“, която обхваща инвестиционна програма по цялото протежение на граничната река и ще осигурява денонощна активна комуникация с плавателните съдове в българския участък на Дунав.

Системата VTMS е свързана с

Строящата се Международна морска гара - Бургас

управление на корабния трафик по море. Вече започна изграждането на съвременни брегови центрове за управление на корабния трафик във Варна и в Бургас. На 24 юни тази година в присъствието на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията бе подписан договорът за изграждане на бреговите центрове и това е знак за голямата важност на тези съоръжения за осигуряване на безопасността на корабоплаването.

- Каква част от инвестиционната програма на ДППИ за 2013 г. ще бъде изпълнена успешно?

- Надявам се не е точният израз, по-скоро стараем се да изпълним 100% от заложените параметри в програмата. Всеки обект от пристанищната инфраструктура, който ние изграждаме или модернизирате, е усилие на множество специалисти от самото предприятие и неговите териториални поделения в Русе, Варна, Бургас и Лом, но и на голям брой строителни, проектантски, инженерингови компании, с които работим съвместно. Затова не бих искал да ви отговарям нито в единствено число, нито в първо лице. Макар че, няма да скрия, ще бъда удовлетворен и сигурно ще имам основания да бъда горд с направеното.

- Какви са инвестиционните възможности за развитие на българските пристанища?

- Няколко са факторите, които формират инвестиционните възможности на всяко пристанище. На първо място това е икономическата целесъобразност, т.е. потоците от товари, създават ли достатъчно трайни условия за развитие на даден вид пристанищни терминали или за изграждането на нови. На второ място това са гаденостите, разположението на самите пристанища - повечето пристанища са построени в началото на миналия век. Те вече са в чертите на централните градски части, което създава определени проблеми както за живеещите в близост, така и за работещите в пристанищата. Решаването на тези проблеми преминава през две важни стъпки: изместване на пристанищни дейности и ревитализиране или възвръщане към живот на тези доскорошни пристанища. Не навсякъде обаче има терени, подходящи

Изграждане на Център за речни информационни услуги - Русе

Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ е създадено съгласно чл. 115 от Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България и управлява пристанищната инфраструктура и другите дълготрайни активи на пристанищата за обществен транспорт с национално значение. Централно управление в София и териториални поделения - в Бургас, Варна, Русе и Лом.

за преместване на пристанищни дейности. Защото пристанището не е спирка за кораби. То е сложна комуникационно съоръжение. Съвременната визия за пристанищата още повече разширява изискванията към новите места за разгръщането им, защото се очаква те да са перспективни интермодални логистични центрове, а това предполага пътна и железопътна инфраструктура, тилова част, складови бази, възможности за обработка на товарите и много други дейности. Невинаги подходящите терени за развитие на интермодални терминали са достъпни за големи кораби - какъвто е случаят с пристанище Варна-запад. Аспаруховият мост, който е една особено важна за жителите транспортна артерия, сериозно ограничава достъпа на плавателни съдове до терминалите на Варна-запад. До края на 2014 г. предстои ДППИ да разработи актуализация на генералните планове на пристанищата за

обществен транспорт с национално значение, която ще бъде базирана на задълбочен анализ на товаропотоците и перспективите за икономическо развитие. Средствата са осигурени от ОП „Транспорт“. И тук е мястото да спомена третия фактор - инвестиционния ресурс. Днес вече има силна диверсификация на този ресурс - пристанищата се развиват както със средства от държавния бюджет, така и със собствен ресурс на ДППИ, със средства на ЕС (особено що се отнася до рибарските пристанища), със средства на пристанищните оператори и на концесионерите. От една страна, това

разширява спектъра от възможности, но от друга страна извежда на преден план въпроса за нуждата от дългосрочна визия за развитието на пристанищата, която да консолидира усилията на всички заинтересовани страни.

- Какви нови проекти и инвестиции планирате до края на годината и през 2014 г.?

- В момента нашите специалисти работят върху проекта на годишна инвестиционна програма за 2014 г. Тя ще бъде съобразена с визията за развитие на българските пристанища чрез механизмите на концесията и ще фокусира вниманието ни върху модернизацията и разширяването на общата пристанищна инфраструктура. В този смисъл ние активно ще продължим да работим за разширяване на комуникационните системи, свързани с корабоплаването, защото те създават условия за прогнозируемост в работата на всички участници в транспортната верига.

Големите проекти за развитие на интермодални терминали в Северозападна България, в Русе, Варна и Бургас са гругата мащабна и дългосрочна задача пред ДППИ. Те ще бъдат реализирани в тясно партньорство с НКЖИ, АПИ и местните власти. Затова ние своевременно се подготвяме и в скоро време предстои да представим географската информационна система на пристанищата за обществен транспорт с национално значение, която също се финансира от ОП „Транспорт“. Тя ще даде възможност за по-ефективно управление на инфраструктурата, но ще направи и инвестиционните процеси прозрачни и публични. ☑

Жп линии на магнитна левитация вече работят в Япония, Китай, САЩ (на снимката - влак от летище Пудонг в Шанхай)

Магнитната левитация —

Няколко страни по света инвестират усилено в развитието на влакове, използващи маглев технология, а предприемачът Елън Мъск планира съвсем нов клас транспортно средство, базирано на нея, което ще може да превозва пътници от Източното до Западното крайбрежие на САЩ за по-малко от час

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Пътуване от Ню Йорк до Лос Анджелис само за 45 минути, въпреки че дори със самолет превозването на пътници по тази дестинация отнема часове! Такива са, меко казано, амбициозните планове на американския предприемач от южноафрикански произход Елън Мъск, който представи преди броени дни иновативна транспортна технология, наречена hyperloop (хиперлууп) и възнамерява да я използва за навлизането си на пазара на пътническите превози. Според него системата не само ще е несрав-

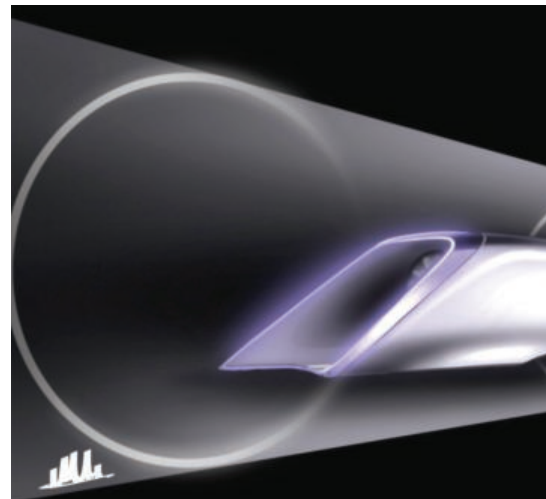
нимо по-бърза от съществуващите днес наземни, водни и въздушни транспортни средства, а и ще бъде изключително сигурна, удобна и дори екологична. Използвайки разположени по цялата дължина на линията соларни панели, новата система ще си осигурява достатъчно енергия за своята работа и ще бъде напълно автономна.

Какво представлява hyperloop?

Представете си, че Конкорд е преспал с Релсотрон и след това им се е родило дете – така самият Мъск в шеговития си тон

Технологията hyperloop комбинира магнитната левитация (маглев) и придвижването във вакуумна тръба

Подготовката на новите влакове Series L0 на японската Central Japan Railway Co.

Транспортът на бъдещето

описва иновативната концепция. На практика става въпрос за комбинация от две технологии, сами по себе си притежаващи сериозен потенциал: магнетната левитация (маглев) и придвижването във вакуумна тръба. Първата ще позволи на новото превозно средство да се придвижва, без да се докосва до земята, свеждайки триенето с нея до нула. Втората ще анулира и триенето му с въздуха, тъй като такъв просто няма да има, а то ще се придвижва във вакуумна тръба. Резултатът е футуристичен транспортен апарат, чиито концептуален дизайн наподобява по-скоро ракета,

отколкото влак и който ще може да развива

недостижими за съвременните наземни средства скорости

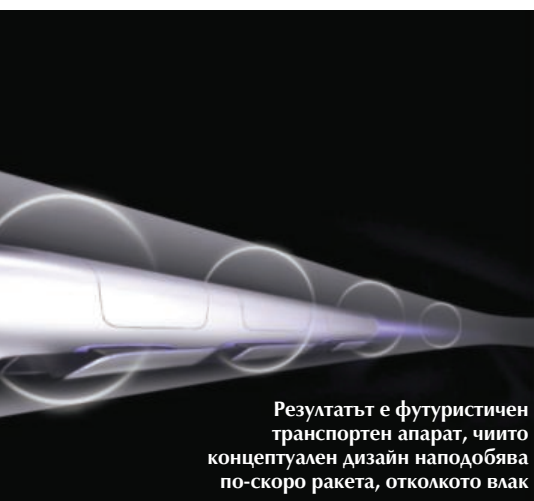
Или с други думи, максималната скорост на hyperloop технологията ще се определя не от външни фактори, а единствено от стремежа пътниците вътре да пътуват при съответното ниво на безопасност и комфорт. Този аспект все още не е напълно изследван, а някои критици посочват, че за нетренирани хора изминаването на разстоянието от Източното до Западното крайбрежие на САЩ за 45 минути може да окаже сериозен негативен ефект. От друга страна, още със създаването на първите влакове преди няколко века е имало прогнози, че пътниците няма да могат да понесат високата скорост (над 100 км/час) и ще получат ужасни кръвоизливи. Истината обаче е, че hyperloop не е точно влак и мнозина определят тази технология като петия основен тип пътнически транспорт след морския, автомобилния, железопътния и самолетния.

Въпреки фокуса на повечето световни медии върху обявеното

45-минутно пътуване от Ню Йорк до Лос Анджелис обаче, първоначалните планове на Мъск са малко по-скромни. Той планира да изгради първата hyperloop линия от Сан Франсиско до Лос Анджелис, позволявайки на пътниците да изминават това разстояние за 30 минути, или два пъти по-бързо от скоростта на пътническите самолети по същия маршрут. Очаква се проектът да бъде осъществен през следващите между седем и десет години и да струва около 6 млрд. щ. долара. Според плановете на Мъск обаче, тази инвестиция ще се възвърне, тъй като новата транспортна линия

ще превозва над 7 милиона пътници годишно

по един от най-натоварените американски маршрути. Максималният брой пътници, които ще бъдат транспортирани на един курс, е 28, а плановете на Мъск включват също и възможност за превозване на автомобили. Според милиардера, проектът ще е много по-евтин от планираната нова високоскоростна железопътна линия в Калифорния, която се очаква да струва на ганькоплатците 68 млрд. щ. долара. Той

Резултатът е футуристичен транспортен апарат, чиито концептуален дизайн наподобява по-скоро ракета, отколкото влак

обаче има и критици, които твърдят, че подобна транспортна линия ще е много по-уязвима за терористични атаки или катастрофи. Въпросителни по отношение цената на проекта и възможността му да се изплати в кратки срокове също не липсват. Елън Мъск обаче не смята да се отказва. Предприемачът, който вече предизвика революция в разплащанията, основавайки PayPal, и е на път да промени представата ни за космически полети с група своя корпорация – SpaceX, е убеден, че бъдещето на високоскоростния пътнически транспорт минава през вакуумните тръби и магнитната левитация.

По същество маглев технологията не е нова и влакове, базирани на нея, но под открито небе, а не във вакуумни тръби, има от десетилетия. Магнитната левитация представлява явление, при което гадено тяло виси във въздуха над друго тяло, задържайки се единствено от магнитно поле. По този начин се противодейства на гравитацията и се анулира изцяло триенето на „висящия“ обект в този под него. Съответно и превозните средства, базирани на

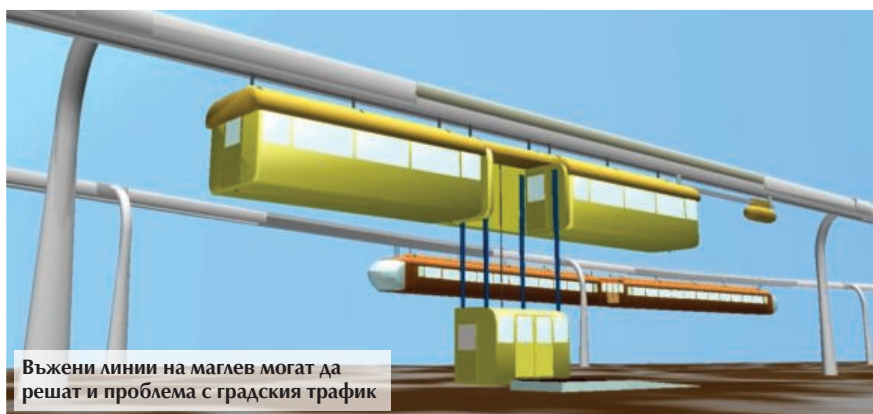

ЕЛЪН МЪСК

ни в експлоатация има в Япония, Китай и Южна Корея, а се изграждат също в САЩ и гр. страни по света. През 2003 г. в Япония е поставен днешният световен рекорд за скорост на маглев влак – 581 км/час. Плановете на Страната на изгряващото слънце са през следващото десетилетие да пусне първия маглев влак от ново поколение, наречен Series L0, който ще достига скорост от 500 км/час и ще се движи от Токио до Нагоя. Очаква се линията да бъде изградена до 2027 г., след което до 2045 г. тя ще бъде разширена до Осака. Други страни като Германия и САЩ също инвестират усилено в развитието на маглев

Преди две години британецът Крис Хенли представи иновативна маглев въжана линия, едновременно изключително сигурна и много екологична. Целта на концепцията е да използва предимствата на магнитната левитация, за да създаде своеобразно трето ниво на градската транспортна инфраструктура (над метрото и булевардите), което да поеме част от трафика в градовете. Идеята е линията да свързва направо високите етажи на бизнес сградите, по които на практика ще бъдат разположени самите спирки. Други проекти пък залагат на маглев технологията за задвижване на асансьорите във високите сгради. Според тях това ще ги направи много по-енергоефективни, по-бързи и дори е възможно да бъдат създадени асансьори, задвижвани както вертикално, така и хоризонтално. Неотдавна японската корпорация Toshiba обяви плановете си за разработката на асансьори с магнитна левитация, а към сегмента вече имат интерес и други компании.

Ученият и футуролог Мичио Каку стига още по-далеч, прогнозирайки че магнитната левитация ще бъде едно от решенията на нашите енергийни нужди в бъдеще (заедно с термоядрения синтез), както и че през следните десетилетия на века с тази технология ще се придвижват не само влакове, а също автомобили, всевъзможни други превозни средства и дори отделни хора. Според него бумът на маглев превозните средства ще настъпи, когато учените създадат свръхпроводници със стайна температура. Когато това се случи, на практика въпросът дали гаден автомобил се придвижва с вътрешно горене, ток или по друг начин, ще придобие второстепенно значение, защото ще бъде премахната основната причина за изразходването на енергията – триенето със земята. Засега можем само да гадаем как развитието на този сегмент в бъдеще ще се отрази на транспорта, икономиката, екологията и обществото като цяло. **И**

Въжени линии на маглев могат да решат и проблема с градския трафик

тази концепция, не се докосват до земята, а сякаш висят в празното пространство. Първите патенти за такъв тип железопътна система са издани още в края на 30-те години на миналия век в Германия, а първият такъв влак е пуснат в експлоатация през 1984 г. до британския град Бирмингам. През следващата година щафетата се поема от Япония, където заработват едновременно две маглев жп линии. Днес такива ли-

технологията и планират изграждането на магнитно-левитационни жп линии.

Бъдещето

Някои футуролози и специалисти в сферата на транспорта обаче са убедени, че тази технология има сериозен потенциал не само за превозване на пътници на големи разстояния, а също и за решаване на проблема с нарастващия градски трафик и задръстванията.

Бутик Спа хотел 3 Планини

"3 Планини" е луксозен бутик Спа хотел, изграден в характерен алпийски архитектурен стил, съчетан с традиционни и национални елементи. Намира се близо до Банско - най-известният ски курорт на България и в непосредствена близост до наскоро построеното от Ian Woosnam голф игрище, както и до ски писта Кулиното

За резервации и допълнителна информация: тел.: 074792955, 0888 805993; e-mail: reservations@3-mountains.com; <http://www.3-mountains.com/>

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Идеи да направят избор на услуга, клиентите говорят със средно 6 компании, за да сравнят офертите на пазара, прочитат средно 18 мнения от клиенти в различни форуми, търсят информация за търговците в интернет, съветват се с познати и приятели, сочат проучванията. Целият процес по избор на изпълнител отнема поне един работен ден. Понякога самото колебание продължава дълго и колкото по-висока е цената на услугата, толкова повече потребителят си мисли, че няма начин да няма и по-изгоден вариант.

И тъй като днес всички активни хора прекарват много време пред компютъра, съвсем очаквано се появи нова платформа в една неразработена ниша.

Проектът Tendle.net стартира преди броени месеци, за да даде възможност на потребителите в България да намират бързо и лесно изпълнители на услуги. Вместо тях платформата събира офертите, сравнява ги и на финала предлага на клиента оптимума между цена и качество. Достатъчно е да влезете на сайта и да направите своята заявка от каква услуга се нуждаете, след това регистрираните компании ще предоставят своите индивидуални предложения.

Информационните технологии вече позволяват за по-малко от 5 минути да заявите своите нужди, а Tendle.net ще търси вместо вас изпълнители на повече от 100 различни услуги в над 10 индустрии. Колкото повече потребители регистрират търсения в Tendle.net, толкова

по-силен ще стане интересът на бизнеса към тази възможност, което означава конкуренцията между фирмите да нарасне, а съревнованието между цените и качеството да се отрази позитивно върху крайния резултат за клиента. Така най-добрите компании ще получат още един сигурен канал за продажби, което не е никак малко.

компромиси с цена и качество да не са необходими, защото тук клиентът ще получава най-добрите за него оферти. Моделът не толерира компаниите да работят на минимални или при никакви печалби, нито пък да компенсират от качеството. Затова в надпреварата с оферти никой от компаниите не вижда какво пред-

В услуга на услугите

Колкото повече са регистрираните фирми и търсещите потребители, толкова повече ще са успешните сделки, реализирани чрез новата платформа

Новата платформа Tendle търси оферти вместо потребителя и избира оптимума между цена и качество

Tendle е неологизъм, в основата на който е tender (англ. – търг), тъй като в тази платформа се ползва моделът на търга при селекцията на офертите. Проектът е добре обмислен и не е плод на поредна амбиция за интернет предприемачество. Стремещт на създателите на платформата е да се изгради място, където

лагат конкурентите. Единствено, което трябва да направят, е да дадат най-добрите си условия на клиентите. По този начин и двете страни печелят и ще са доволни от сделката. „Събирането на оферти може да се прави още по-успешно в интернет, което ще спести много време и за клиента, и за изпълнителя на услугата”,

коментира Ирена Петрова, управляващ съдружник на „Тендъл“ ООД. Тя е изпълнителен директор на Българската мрежа на бизнес ангелите.

Системата разполага и с могоул за рејтинг, чрез който клиентите да оставят оценка и обратна връзка за изпълнението на услугата. Чрез него потребителите спестяват време от търсене на мнения и отзиви в мрежата, като в същото време служи и за коректив на компаниите. Очакванията са много скоро потребителското общество в Tendle.net да допринесе за усъвършенстване на модела, по който се прави бизнес и се вземат решенията за покупка.

Платформата дава много бизнес възможности за компаниите, една от които е самите те да бъдат в ролята на възложител и да намерят дистрибутори, подизпълнители

и партньори. В процес на разработка е и част от дългосрочната стратегия на проекта – новаторски метод за финансиране дейността на компаниите, които използват тази система. Иновативната система ще даде шанс на фирмите да правят много сделки едновременно, без да бъдат притискани от липсата на оборотни средства.

Услугата в услуга на услугите, както образно може да наречем Tendle.net, трябва да заработи на високи обороти най-късно до година и половина. Дотогава в платформата се очаква да присъстват поне 2 хил. компании, които да намират нови клиенти.

Tendle.net вече има отличие за стартираш бизнес. Този метод на пазаруване наистина крие огромен потенциал, но все пак пазарът ще покаже дали се е появил в точното време на точното място. **И**

Клиентът печели

- Бърз достъп до множество добри оферти;
- Задават критерии и параметрите на заявките;
- Търсене сред голям брой компании;
- Достъп до реални мнения за компаниите;
- Разширено портфолио на компаниите в сайта;
- Лесно управление на заявките;
- Възможност за обратна връзка към изпълнението на услугата;
- Известия;
- Възможност за споделяне сред приятели и познати.

Ползи за бизнеса

- Достъп до голям брой клиенти с реално намерение за покупка;
- Пестите време и ресурси по привличане на клиенти;
- Достъп до голям брой компании, с цел намиране на най-добрата компания и оферта за вашите бизнес проекти и нужди;
- Лесна и удобна платформа;
- Управление на проектите;
- Управление на финансите;
- Възможност за достъп до кредит за оборотни средства.

Проблеми у дома?

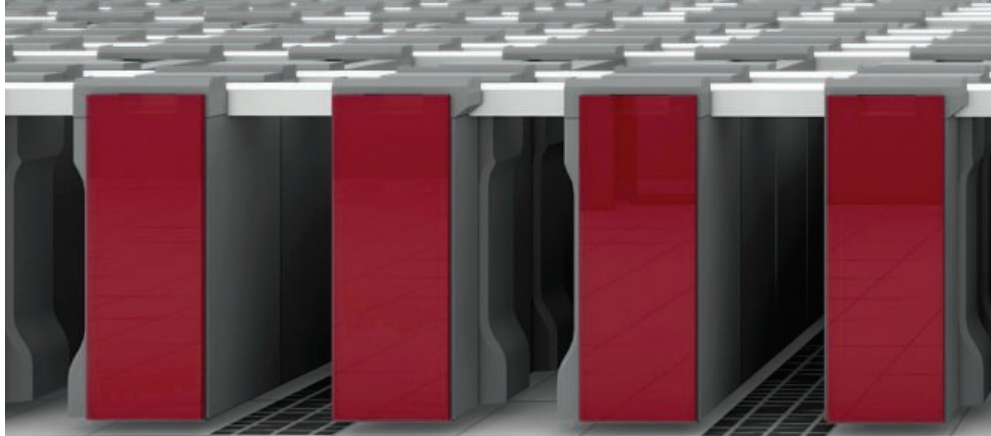
Направете заявка и релаксирайте, а Tendle.net ще събира оферти вместо вас, призовават създателите на платформата

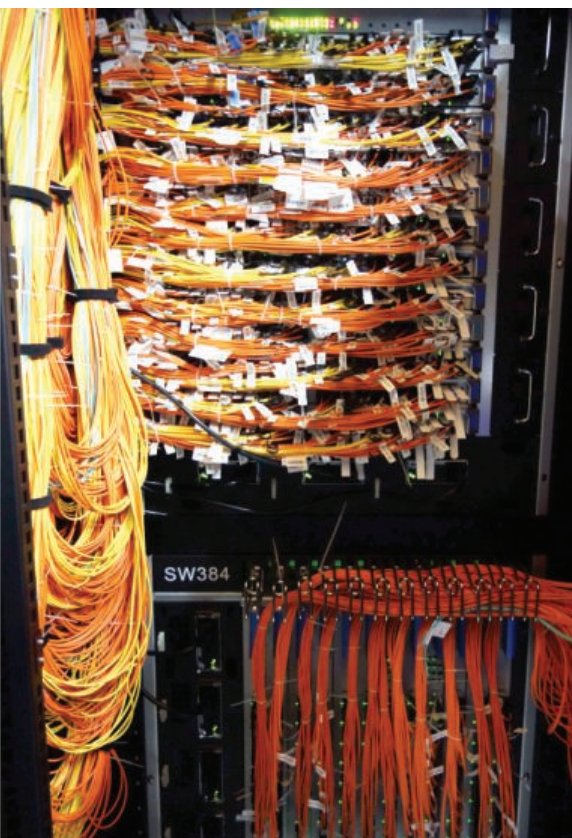
Проблеми в офиса?

Япония
засега
участва в
надпреварата
с K computer
на Fujitsu

Китай оспорва лидерството на

Китайският Tianhe-2 е най-мощният в света суперкомпютър в момента

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Повечето от младежите, записали се на тазгодишното издание на неформалното училище по програмиране Hack Reactor, преди това са имали доста повърхностни познания в сферата на компютърните науки. Затова и някои от тях се оказват доста изненадани, когато установяват, че ще участват в разработката на ... суперкомпютър. Базираният в Сан Франсиско Hack Reactor е един от многото подобни курсове, които имат за цел да проведат неколкоседмични ударни обучения по програмиране на млади хора и да спомогнат за решаването на проблема с липсата на софтуерни кадри в Силициевата долина. Практическото обучение играе ключова роля в неформалното училище, като за целта учениците се разделят на групи, всяка от които трябва да реализира конкретен проект. А един от проектите, с които тазгодишният випуск е трябвало да се

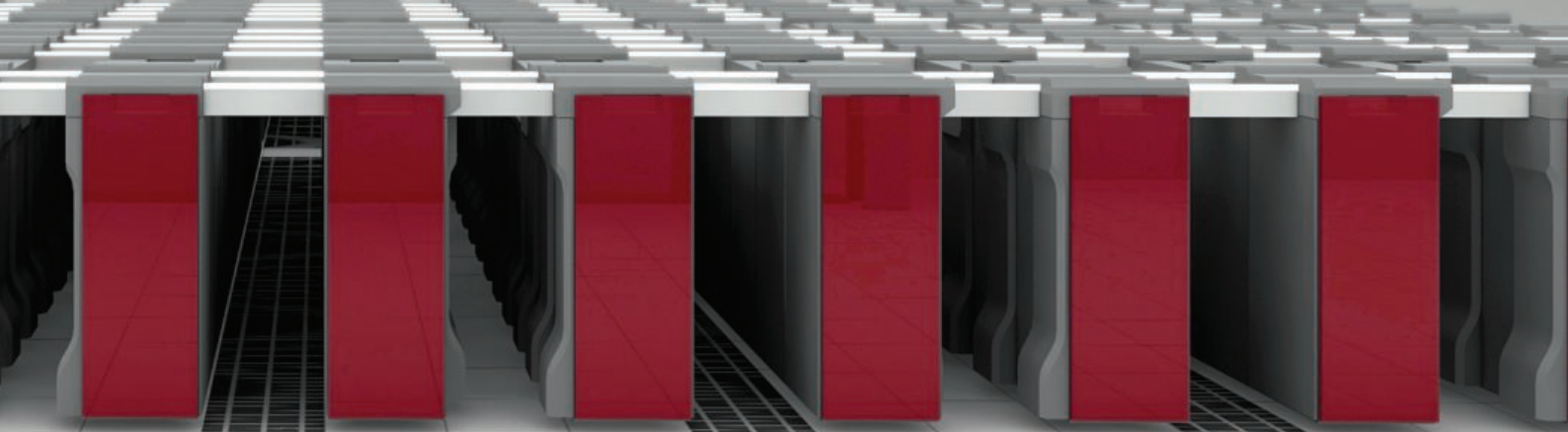
справи, е изграждането на система за разпределени изчисления между хиляди отдалечени компютри, като за целта всички те се свързват с един-единствен уебсайт.

На практика младежите са използвали нов метод, за да създадат суперкомпютър, работещ в уебпространството, способен да решава сложни задачи, изискващи голяма изчислителна мощ. Наименованието „суперкомпютър“ днес служи за разграничаване на един клас машини, които се отличават с изключително висока изчислителна мощ и най-често са базирани на хиляди работещи заедно процесори. Този тип компютри имат огромно значение за съвременното общество, тъй като те са единствените, които

могат да решат редица сложни научни задачи

– от изследването на климата, през квантовата механика, молекулярното моделиране, изследването на биологичните макромолекули и

Няколко компании в света си поделят пазара на машини с рекордна изчислителна мощност, но развитието на технологиите от типа „изкуствени невронни мрежи“ може отново да разбърка картите в този сегмент

САЩ при суперкомпютрите

Американският Titan доскоро държеше лидерството. На снимката - директорът на Националната лаборатория Оук Ридж Том Мейсън пред супермашината

полимерите, симулации на самолетни полети или на процеса на термоядрен синтез, до изследвания в областта на нанотехнологиите и астрономията. Японският суперкомпютър K computer, който е сред най-мощните в света, например се използва за симулиране работата на човешкия мозък, по задание на германски и японски учени. Редица практически задачи като откриването на нефтени и газови находища, създаването на нови медикаменти и прогнозите за времето също зависят от изчислителната мощ на суперкомпютрите, както и един от ключовите аспекти в сферата на информационната сигурност – криптографията. Суперкомпютрите най-често се използват от водещите университети по света, лаборатории и други научноизследователски организации. Някои държавни ведомства като Министерството на отбраната и Министерството на енергетиката на САЩ също имат свои машини с висок изчислителен капацитет.

За създател на модерните суперкомпютри се счита американският компютърен специалист Сиймор Крей, който разработва първите такива машини през 1960 г., докато работи за компанията Control Data Corporation. По-късно той напуска и създава Cray Research, която и до днес е един от водещите разработчици на суперкомпютри, заедно с IBM и HP. Именно тези американски компании дълги години са лидери в световната класация Top 500, която подрежда всяка година най-мощните машини в света. Американското господство в този сегмент продължава допреди няколко години, когато

В надпреварата се включва и Китай

чрез своя Национален университет по отбранителни технологии. Първо със своя проект Tianhe-1A, а след това и с Tianhe-2 ведомството успява да се нареди сред най-големите играчи в сектора. Според

най-новото издание на класацията, което беше обявено публично през юни, именно Tianhe-2 към момента е най-мощният компютър на планетата с мощност от 33.86 петафлопса. Факт, който принуди дори и президента на САЩ Барак Обама да изрази загриженост, че страната отстъпва първенството си в ключови стратегически сегменти на иновациите.

Машината, чието име се превежда буквално „Млечен път“, разполага с 16 000 изчислителни възела, всеки от които има по два процесора Intel Xeon IvyBridge и три процесора Xeon Phi. С нея на практика Китай се завръща на първото място в класацията, след като по-старият клас суперкомпютър Tianhe-1A беше изместен от първото място през ноември 2010 година. Сега Tianhe-2 на свой ред измества от лидерската позиция проекта Titan, разработен от Cray Research, който работи в американската Национална лаборатория Оук Ридж на Министерството на енергетиката. Неговата производителност е 17.59 петафлопса. Един петафлопс се равнява на 10 на петнадесета степен флопса, а терминът флопс (flops – floating point operations per second) означава буквално брой операции с плаваща запетая, които могат да бъдат извършени за една секунда.

В челната петица се нареждат още инсталираният в Националната лаборатория Лорънс Ливърмор на Министерството на енергетиката на САЩ компютър Sequoia, базиран на системата BlueGene/Q на IBM с производителност 17.17 петафлопса, K Computer на японската корпорация Fujitsu (10.51 петафлопса), който работи в Института по авангардни компютърни науки в Кобе,

САЩ работят по проект за изкуствени невронни мрежи, които да наподобяват работата на човешкия мозък - най-мощната система за обработка на информация

Япония, и Mira, отново на базата на BlueGene/Q (8.59 петафлопса), който се намира в Националната лаборатория Аргон в САЩ. Сред останалите суперкомпютри в десетката влизат още три проекта на IBM, един на Dell, както и китайският Tianhe-1A.

Любопитно е, че Китай постепенно затваря производствения процес на суперкомпютри, като в Tianhe-2 са използвани почти само компоненти, създадени в Поднебесната империя, с изключение на процесорите на Intel. Операционната система, с която работи машината, също е китайска, както и останалите софтуерни модули.

Страната постепенно обезпечава своята независимост при създаването на мощни изчислителни системи, способни да конкурират тези във всяка друга държава по света. Изглежда единственото изключение в това отношение са процесорите, като всички участници в челната десетка използват американски процесори на компаниите Intel, NVIDIA и ATI. Китай обаче заема втората позиция по брой на суперкомпютри в класацията Top 500 с 66 системи, изпреварвайки Япония, Великобритания, Франция и Германия. А със създаването на Tianhe-2 азиатската страна вече е и на второ място по обща производителност

Сецоа на IBM е в Националната лаборатория Лорънс Ливърмор

на всички нейни машини, участващи в списъка.

Самите суперкомпютри се развиват с изключително бързи темпове през последните години. Показателно в това отношение е, че петафлопсовата граница, която е прескочена за първи път от системата Jaguar през 2008 г., днес вече не е проблем за новите най-мощни проекти. За сравнение – бариерата от един флопс е преминалата за първи път през далечната 1941 г., а за достигането на терафлопсовата граница през 1997 г. е трябвало да минат десетилетия. Днес в света функционират 26 системи с производителност над един петафлопс, като техният брой в началото на годината е бил 23. Любопитно е също, че последната система в най-новата класация е заемала далеч по-престижното 322-ро място в предишното издание, шест месеца по-рано. Суперкомпютрите се развиват с все по-бързи темпове, предоставяйки на цивилизацията ни все по-мощни инструменти за изследване на сложни научни задачи и същевременно иницирайки нова технологична напревара между геополитическите центрове на планетата.

Междувременно корпорацията IBM, в партньорство с Агенцията

за иновативни изследвания в сферата на отбраната DARPA, която е част от Пентагона, възнамерява да извади нов коз в тази надпревара, залагайки на развитието на т.нар. изкуствени невронни мрежи. В самото начало на август компанията представи първата система от този тип, наречена SyNAPSE (Systems of Neuromorphic Adaptive Plastic Scalable Electronics - система от невроморфна адаптивна пластична скалируема електроника), която включва процесор от ново поколение, симулатор, софтуерни библиотеки и групи програмни модули. Идеята на екипа е да използва

МОДЕЛА, ПО КОЙТО РАБОТИ ЧОВЕШКИЯТ МОЗЪК

за да създаде качествено нова компютърна система, способна да извършва много повече изчисления за единица време от работещите днес машини. Учените отгавна са доказали, че човешкият мозък засега е най-мощната система за обработка на информация, позната на човечеството, и затова целта на експертите от IBM е да се доближат максимално до начина, по който тя функционира. Това включва имитацията на разклонена мрежа от неврони, техните синапси и връзки, наречени аксони, които се обединяват при различни събития, за решаването на конкретни задачи. Ако проектът е успешен, вероятно ще бъде даден нов тласък в създаването на машини с рекорден изчислителен капацитет и предстои да станем свидетели на ново разместване на позициите при най-мощните суперкомпютри на планетата.

Mira, също на IBM, който се намира в Националната лаборатория Аргон в САЩ, завършва челната петица на супермашините

ADM dental care studio

предлага на Вас и Вашето семейство висококвалифицирана грижа във всички области на денталната медицина:

- ✓ профилактика
- ✓ комплексни лечения и възстановявания
- ✓ естетични корекции
- ✓ дизайн на усмивката
- ✓ пародонтология
- ✓ имплантология
- ✓ лечение под седация
- ✓ ортодонтия
- ✓ микробиологична диагностика
- ✓ декорации и избелване на зъби
- ✓ дентална козметика- филъри на устни и назолабиални гънки

Ние знаем как да направим усмивката Ви по-красива !

КОНТАКТИ:

гр. София , бул.България 118,
Бизнес център АБАКУС, офис 6 А
тел. +359 2 / 866 56 31; 866 57 21
mob. +359 / 885 30 20 70
office@adm-dentalstudio.com
www.adm-dentalstudio.com
www.facebook.com/pages/ADM-dental-care-studio

ADM
dental care studio

Комуникация през човешкото ТЯЛО

**Следващата голяма
стъпка при съобщителните
технологии вероятно ще е
превръщането на нашите
собствени тела в част от
глобалната мрежа**

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Посетителите на щанда на шведския телекомуникационен гигант Ericsson на Световния мобилен конгрес през 2012-а със сигурност са очаквали да видят интересни иновации в сферата на далекосъобщенията. Много от тях обаче просто не бяха подготвени за демонстрацията, на която станаха свидетели. Компанията използва мобилната конференция през отминалата година, за да представи своята концепция Connected Me за развитие на технологии, позволяващи на собственото ни тяло да се превърне в комуникационно устройство. На практика Ericsson се опитва да създаде един изцяло нов технологичен сегмент, превръщайки самите хора в част от информационната мрежа и позволявайки им да прехвърлят информация, изображения и дори видео сигнал чрез просто докосване на предметите около тях.

Това вече е възможно от десетилетия чрез технология, наречена капацитивно свързване (capacitive coupling), която се базира на електрическите сигнали в собственото ни тяло. Демонстрацията на Ericsson включваше различни приложения за пренос на данни през тялото, достигайки скорост от 10 mbps (мегабита в секунда), което е достатъчно за предаване на видеосигнал. Мнозина от присъстващите на мобилния конгрес се убедиха сами, че технологията работи и че при нейното използване

Човек не усеща

нищо по-различно

превръщайки своето тяло в своеобразен заместител на USB флашка или на Bluetooth връзка.

За първи път подобна технология е демонстрирана през 1995 г. в Масачузетския технологичен институт в САЩ със скорост на пренос на данни от около 2.4 kbps. По-късно подобни демонстрации се осъществяват също и в Южнокорейския университет KAIST, както и в японския телекомуникационен оператор NTT DoCoMo. По всичко личи обаче, че екипът на Ericsson има амбицията да се превърне във водещия играч в този нов сегмент, създавайки цял нов клас устройства и мобилни приложения. Компанията на практика залага на естествения човешки инстинкт към докосване на нещата около нас и

силата на осезанието

което е едно от петте най-разпространени сетива. Днес с широкото

разпространение на тъчскрийн дисплеите докосването вече се е превърнало в ключов елемент от информационното общество. Съвсем различно обаче би било, ако можехме просто да държим нашия смартфон в едната си ръка и да докосваме например принтера в офиса с другата, за да принтираме различни файлове от телефона. Можем само да гадаем в каква степен ще се промени и улесни ежедневието ни, ако подобна технология бъде внедрена във всички цифрови устройства около нас, позволявайки ни да предаваме дигитални сигнали от собственото си тяло към заобикалящата ни свят.

Според Ян Хедерен, стратегически мениджър в Ericsson, концепцията Connected Me има потенциала да промени човешкото поведение, улеснявайки значително взаимодействието ни с интернет и разнообразни цифрови устройства. Държейки мобилен телефон в една ръка и докосвайки друго устройство с другата, ние ще можем да осъществяваме бързо прехвърляне на разнообразни документи, снимки, презентации и други файлове. Изключителен пример за иновация, комбинираща мощта на дигиталния свят с лекотата на естественото докосване.

От Ericsson обаче са категорични, че съвсем не става въпрос само за постигане на повече удобство. Според тях концепцията Connected Me може да се окаже също и значително по-сигурен метод за пренос на данни и контрол на достъпа, подобряващ значително защитата на устройства и сгради. Чрез него например можем да докоснем бравата на вратата, тя да ни разпознае и да се отвори. Можем да осъществим потвърждение за извършване на плащане чрез просто докосване на персонален компютър, смартфон или POS-терминал. Използвайки информацията за сърдечния ритъм

на съответния човек и неговата уникалност, приложенията на бъдещето могат да създадат

НОВ ТИП БИОМЕТРИЧНА ИДЕНТИФИКАЦИЯ

Контролът на достъпа до дома, влизането в обществени и бизнес сгради, спортни съоръжения, гейтове на летища и други обекти биха могли да са много по-сигурни. Отключването на нашите собствени компютри, мобилни телефони, таблети или гейм конзоли също ще е по-лесно и надеждно. Родителите, например, ще могат да настроиат телевизора в хола така, че когато той бъде включен от техните деца, да не може да показва съдържание, предназначено само за възрастни.

От Ericsson очакват новата концепция да получи голямо приложение също и в сферата на презентациите, бизнес срещите и преговорите. С Connected Me обменът на визитки ще се осъществява чрез просто ръкокустикане.

Същото важи и за обмена на фирмените документи, презентации, проектна документация, изображения и друго бизнес съдържание. В сферата на здравеопазването преносът на данни през тялото ще позволи създаването на нови медицински устройства, които ще могат много по-лесно да получават информация за разнообразни показатели за здравословното ни състояние, след което да я изпращат през клетъчната мрежа на личните лекари. В сферата на развлеченията пък вероятно ще бъдат създадени нови augmented reality игри, базирани на докосване. На практика в по-далечно бъдеще всяка електроника около нас би могла да бъде управлявана интелигентно чрез прости докосвания, променяйки начина ни на живот. Комуникацията през човешкото тяло има и друг важен аспект. Тя може да доведе до намаляване натовареността на

мобилните мрежи и останалите телеком инфраструктури, поемайки част от трафика. А в свят, в който се очаква през 2017 г. мобилният трафик на данни да се е увеличил 15 пъти в сравнение с 2010 г., това може да бъде от сериозно значение за способността на операторите да посрещнат нарастващите нужди на потребителите от мрежов капацитет.

Как функционира?

Connected Me използва сараситив coupling принципа, за да осъществи цифров пренос на данни чрез електричеството в тялото ни. Практически в такъв случай тялото работи като компютърна мрежа, свързваща две устройства, с които то има допир и които трябва да са специално създадени така, че да могат да предават и приемат мобилен сигнал през него. Технологията има потенциала да обезсмисли навлизането на някои популярни стандарти за безжичен пренос на близко разстояние като NFC (Near Field Communication) и RFID (Radio Frequency Identification), с които днес се свързват очакваната за бум на мобилните разплащания, мобилния контрол на достъпа и други нови сегменти.

Днес концепцията за комуникация през тялото все още е прекалено нова и много аспекти не са ясни. Например, ако човешките тела в бъдеще участват активно в информационната мрежа, няма ли да се наложи те да получават и уникални IP адреси, подобно на всички други свързани устройства днес. Или какви комуникационни протоколи ще бъдат използвани за различните услуги за пренос на данни през тялото. Сигурното е обаче, че този нов сегмент има потенциала да промени изцяло света на информационните технологии и потребителската електроника. В свят, който става все по-свързан и дигитализиран, и в който се очаква до 2020 г. броят на устройствата с достъп до интернет да достигне 50 милиарда, лесната и опростена връзка ще е от ключово значение. И ако днес очакванията са съвременните смартфони и таблети постепенно да бъдат заменени от т.нар. wearable gadgets или такива, които се носят на главата или на ръцете, то превръщането на самото човешко тяло в устройство за пренос на данни ще промени изцяло правилата на играта, създавайки огромни нови възможности в сферата на мобилните приложения и услуги.

Стив Балмър /вляво/ и Стивън Елоп на представянето на модела Nokia Lumia 920. Серията смартфони на финландския производител работи с операционната система на Microsoft Windows Phone.

Nokia под крилото на Microsoft

НИЯ ИЛИЕВА

Microsoft („Майкрософт“) купува телефонния бизнес на Nokia („Нокиа“) за 7,2 млрд. долара. Новината за една от най-големите сделки в технологичния сектор гръмна в първите дни на септември, седмица след обявеното от изп. директор на американската компания Стив Балмър решение да се оттегли от поста в близките 12 месеца. „Майкрософт“ ще придобие също лицензите на „Нокиа“, както и свързаните с телефоните услуги. Очаква се сделката да бъде факт през 2014 г. след одобрение на регулаторните органи. Близко 32 000 служители на финландската компания да бъдат прехвърлени към „Майкрософт“.

Сделката за телефонния бизнес на финландската компания е лебедовата песен на оттеглящия се от поста изпълнителен директор на американския гигант Стив Балмър

До момента „Нокиа“ се бореше за място сред лидерите в жестоката конкуренция със Samsung („Самсунг“) и Apple („Епъл“), а „Майкрософт“ бе критикуван за това, че бавно се развива на пазара за мобилни устройства. Двете

компани си партнират при производството на моделите Nokia Lumia, като Microsoft разработва операционната система Windows Phone.

Финландската компания бе един от последните лидери в производството на мобилни телефони в Европа, но в последните години загуби позициите си. Продажбите ѝ през последните три месеца са спаднали с 24% спрямо година по-рано. Единствено при устройствата Lumia, които работят именно с операционната система на „Майкрософт“, се наблюдава ръст.

Междувременно се появила спекулация, че изпълнителният директор на „Нокиа“ Стивън Елоп, който гоиде във финландската компания през 2010 г. именно от „Майкрософт“, сега се завръща в „Майкрософт“ на бял кон, заедно с някои от най-близките си сътрудници. Според слухове Елоп е една от силните кандидатури за поста на изпълнителен директор на „Майкрософт“, който Стив Балмър заяви, че ще напусне до една година.

Решението на Балмър бе обявено в края на август и също предизвика госта полемики в технологичния сектор. Много анализатори от госта време призовават за неговото оттегляне от „Майкрософт“ заради негодното представяне на компанията именно в мобилния пазар.

Балмър застана начело на американската компания през 2000 г., като наследи основателя ѝ Бил Гейтс, но до 2006 г. се занимаваше предимно с финансите, а едва след това пое и продуктивите отдели. Именно след този период обаче компанията загуби имиджа си на лидер в иновациите и мобилния сектор, коментират анализаторите. Затова и през годините се чуваха многократни призови за оттеглянето на Балмър, което като че ли бе приветствано от инвеститорите.

Сега обаче въпросът е кой ще бъде неговият наследник в „Майкрософт“? Според анализаторите в компанията не са останали много хора на високи управленски постове, които да могат да поемат кормилото. Това навежда на мисълта, че по-скоро ще се търси човек отвън. И може би той ще е необходимата гоза „свежа кръв“ за компанията, подчертават специалистите. **И**

Айкан - спасителят на iPhone

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

Един Tweet добави 17 млрд. щатски долара към пазарната капитализация на Apple и без съмнение ще насърчи новите поколения инвеститори. В по-малко от 140 символа корпоративният кръстоносец Карл Айкан изпрати акциите на производителя на iPhone в небеса до шестмесечен връх и си спечели 50 млн. долара само за ден.

„В момента заемаме голяма позиция в Apple. Вярваме, че компанията е доста недооценена. Днес говорих с Тим Кук (б.а. – изпълнителния директор на Apple). Очаквайте подробности”, обяви в Twitter той в средата на месец август. Именно тогава небезизвестният милиардер купи акции в технологичната компания за над 1 милиард долара.

Айкан е един от най-известните американски инвеститори и управители на фондове, които купуват дялове в дружества. Той има дял в повече от дузина големи технологични компании, включително Yahoo!, BlackBerry и Netflix. В момента е вторият най-голям акционер в компютърната компания Dell.

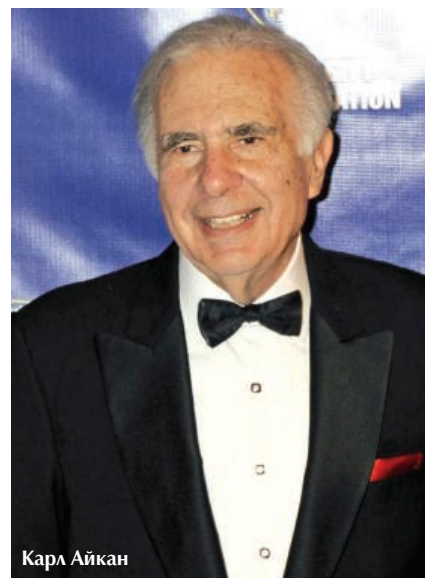
Айкан иска Apple да заемат пари евтино, за да изкупят обратно акциите си, въпреки че компанията вече обяви 100 млрд. акционерно изплащане, съставено от обратни изкупувания и дивиденди, след натиск от друг голям инвеститор - Дейвид Айхорн.

„Apple има възможност да обяви програма за обратно изкупуване до 150 милиарда долара, заемайки средства с лихва от 3%”, смята Айкан. „Дори компанията да продължи да повишава печалбата си едва с 10% годишно и да се търгува при настоящите си финансови съотношения, това означава акциите - да поскъпнат до 700 долара”, заключава хеджфонд мениджърът. Айкан има славата на успешен инвеститор. Средната възвръщаемост на инвестициите, закупени от него, се равнява на 41,6% от 2010 г. насам, в сравнение с едва 19,2% при индекса S&P 500 за същия период. Тези цифри са задвижени предимно от инвестициите на Айкан в Netflix, които постигнаха

Славата на милиардера като успешен инвеститор може да се окаже ракета носител за изоставащите книжа на Apple

възвръщаемост от умопомрачителните 176%. Всъщност инвеститорият е известен с агресивния си стил, който предполага придобиване на големи дялове в компании и настояването пред мениджърите за промяна на насоката на развитие - нещо, което е на път да се случи и в Apple.

Накъде обаче върви Apple след влизането на Айкан? Ако технологичният гигант иска да следва Microsoft по пътя на суперскъпи ценни книжа, то той трябва по всякакъв начин да продължи да харчи състояние, за да из-

Карл Айкан

милиарди, преди „музиката да спре”. Вероятно това би качило цената на акциите за малко, но едва ли ще ги изпрати до нов връх.

Друга интересна подробност, която ще определи движението на книгата на Apple, са слуховете за следващ iPhone, който вероятно ще бъде представен на 10 септември.

Според редица източници тогава ще бъде показан обновеният iPhone 5S. Според груги Apple разработва по-евтин пластмасов модел на iPhone, който да дебютира още тази есен. „Евтин iPhone би имал смисъл за Apple, след като компанията търси нови начини да разшири бизнеса си с мобилен хардуер”, казва анализаторът от Forrester Чарлс Голвин. Изработването на по-евтини модели ще даде възможност на повече хора в света да получат iPhone. Дори и в развитите пазари, като тези в САЩ, много потребители изпитват затруднения да си позволят високата цена на смартфона. Анализаторите отчитат факта, че много компании осъзнаха, че пазарът вече е пренаситен и все повече се стремят да пускат евтини смартфони, които да задоволяват потребителските нужди.

Към 20 август акциите на Apple се търгуваха за малко над 500 щ. долара. Към края на юли 2013 г. те се оценяваха на \$420. Въпреки това стойността им е далеч от славния септември на 2012 г., когато надхвърлиха \$700. И

През септември се очаква премиерата на нов продукт на компанията, като вероятно това ще е моделът iPhone 5S

купува обратно акциите си. Ако иска да запази усещането на Уолстрийт, че иновациите в компанията са си отишли със Стив Джобс, то Apple може само да подобрява iPad и iPhone веднъж годишно с минимални промени и да се опита да извлече максимална печалба от тях. Това ще генерира

Движение на стойността на акциите от 12 до 16 август. Карл Айкан обяви участието си в Apple на 14 август

Битката за лукса

АТАНАС ХРИСТОВ

Борбата за нагмощие на германските топпроизводители на луксозни лимузини - Bayerische Motoren Werke AG (BMW), Audi и Mercedes-Benz, става все по-ожесточена. А за да спечелш капризните и платежоспособни клиенти, трябва да си иновативен. И германските премиум производители го знаят отлично.

Атака на върха

Премиум моделите на германските автогиганти BMW, Audi и Mercedes-Benz в жестоката надпревара за пазарно лидерство

Само преди дни вторият по големина световен производител на луксозни автомобили – Audi, представи обновената версия на флагмана си A8, която ще направи премиера пред публика на автомобилното изложение във Франкфурт между 12 и 22 септември 2013 г.

С подобренията на луксозния седан от Audi ще направят опит да надминат по продажби BMW - цел, която трябва да бъде изпълнена до края на десетилетието. С новото

A8 базираното в Инголщат, Германия, звено на Volkswagen за производство на луксозни коли се стреми да постави нов рекорд в продажбите през тази година, като обновеният флагман на Audi ще влезе в битка за пазарен дял с новото поколение на топлимузината S-Class на конкурента Mercedes-Benz.

Новото Audi A8 ще бъде с две дължини на каросерията, с нови двигатели, които ще се отличават с повече мощност и ефективност. Луксозната лимузина е с нови брони, преден капак и решетка на радиатора, както и с нови светлини, които са оборудвани с LED технология, наречена MatrixBeam.

Audi предлага A8 с възможност за избор от два бензинови и два дизелови агрегата. Бензиновите са 3.0 TFSI с принудително пълнене с механичен компресор и 228 кВт (310 к.с.) и V8 4.0 TFSI с битурбо пълнене и 320 кВт (435 к.с.). Дизелите са 3.0 TDI clean diesel със 190 кВт (258 к.с.) и разполагащият с изключителна тяга 4.2 TDI clean diesel, генериращ мощност от 283 кВт (385 к.с.) и въртящ момент от 850 Нм.

Интериорът на флагмана на Audi впечатлява с елегантните си линии и щедро пространство.

Отговор на отговора

С подобренията по A8 от Audi отговори на хвърлената ръкавица от Mercedes-

Benz, които по-рано през годината представиха пред широката публика новото поколение на флагмана си S-класа.

Авангардната лимузина на Mercedes впечатлява с комбинация от ефектен стил и спортна елегантност, постигнати от екстериор с 4-ламелна радиаторна решетка, иновативните фарове и двуцветните задни светлини на базата на иновативни светодиодни технологии.

Дървените лайсни по цялата периферия на интериора са едно от първите неща, които привличат внимание. Обкръжаващото осветление изпълва интериора на S-Class с приятна, индиректна светлина, а изборът е разширен до седем цвятни схеми на осветлението. Изобилието от опции включва дори пакет Air Balance, който филтрира и йонизира въздуха, като дори може да изпусне лек и дискретен парфюм.

Новият Mercedes-Benz S-Class е с 4 мотора. S350 BlueTEC е оборудван с 3-литров V6 дизелов мотор с мощност от 285 к.с., а S500 разчита на 4.7-литров бензинов V8 двигател, който може да се похвали с мощ-

ност от 455 к.с. и въртящ момент от 700 Нм.

В S300 BlueTEC Hybrid е сложен 2.1-литров 4-цилиндров двигател с мощност от 204 к.с., а S400 Hybrid разчита на 3.5-литров V6 мотор с 306 к.с.

Първенецът

Най-големият производител на луксозни автомобили в света – BMW, също подобри флагмана си BMW Серия 7. Новото поколение на баварската лимузина стана факт есента на 2012 г.

От топ премиум производителя се похвалиха с повишен комфорт на возене, още по-изискан интериор с оптимизирана акустика и модерни технологии за сигурност. Последното поколение на BMW Серия 7 е с нови или оптимизирани двигатели, включително и най-мощния редови 6-цилиндров дизелов двигател и второто поколение на BMW ActiveHybrid 7.

Най-впечатляващият елемент в новото BMW Серия 7 са новите LED-фарове с типичните за марката светлинни

пръстени. Излъчването на баварската лимузина се допълва от модифицирана бъбрековидна радиаторна решетка с 9 вместо 12 спици и модернизирани предна броня.

Освен върховия модел BMW 760i с 12-цилиндров двигател и мощност 400 кВт/ 544 к.с., бензиновата гама мотори на баварците за Серия 7 включва нов редови 6-цилиндров агрегат с мощност 235 кВт/ 320 к.с. и модернизирани V8 бензинов агрегат, чиято мощност е увеличена с 10% до 330 кВт/ 450 к.с.

6-цилиндровите дизелови двигатели на BMW 730d и BMW 740d също са с повишена мощност при намален разход на гориво. Премьера отпразнува и BMW 750d xDrive, което се задвижва от нов TwinPower Turbo 6-цилиндров дизелов двигател - най-мощния агрегат от този тип в света.

След като Audi и Mercedes-Benz показаха обновените си флагмани през тази година, публиката е в очакване и на нови подобрения от 7-а серия на BMW.

Най-добрият търсач има усет и познания - той не мисли за парите, но те не закъсняват, твърди Дилян Бориславов

Наричат ги диамантите на кухнята и според поверията трюфелите се образуват от гръмотевиците, които падат близо до дървета, появяват се на мистични места или под омагьосани растения. Твърди се, че имат силата да правят магии, да лекуват и да носят късмет. Най-добри екземпляри намира онзи, който е надарен с магически способности.

Многото суеверия и легенди стават по-лесно обясними, когато стане ясно, че рядката гъба расте в специфични горски условия, че има изключителни вкусови качества, че цената ѝ е твърде висока и заради необичайния начин, по който се събира. Те се търсят така, както някога златото в Клондайк и нефтът в Тексас.

В царството на трюфелите

В българските гори растат основно черни трюфели, сочи опитът на Дилян Бориславов

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Събирането на трюфелите е изкуство, наподобяващо търсенето на съкровище. Уханната гъба с грудковидна форма, превърнала се в символ на лукса, расте под земята. Практиката през вековете е показала, че най-добрият начин да бъде извадена е чрез безпогрешното обоняние на куче, специално обучено да разпознава специфичния аромат. Разбира се, търсачът на трюфели трябва да намира най-подходящите места и да е наясно със спецификите на отделните видове. Трюфелите се образуват в кореновата система на дървета като дъб, бук, върба, липа, бор, лиска, тополя, габър и други. Разделят се на две групи – бял и черен.

Малкото куче търсач си има пазач

Плантиции

Трюфелът е от видовете гъби, които трудно се приспособяват за отглеждане с търговска цел, поради необходимостта да се полагат грижи едновременно за самите гъби и за подходящите приемни растения. Насажденията трябва да достигнат достатъчна физиологична зрялост и докато дойде време да се събира реколтата, минават 10 -15 години, като първите трюфели се появяват едва на петата година. Това обаче е при стриктно спазване на всички предписания на производителя на фиданките. Едно от условията е почвата да е подходящо подобрена.

Бизнесът с дръвчета за трюфелни плантации има дълга предистория. Опитите да бъде култивиран „кралят на кухнята“ дълго време са имали неуспех. Едва в началото на 60-те години на миналия век в резултат на продължителни изследвания в Италия се появили първите пълноценни насаждения от приемни дървета с трюфели и били разработени методи за размножаването им. За съжаление опитите за производството на най-ценните видове все още не постигат добри резултати, успехите в култивирането са свързани най-вече с черните трюфели.

Намират се главно в проветриви гори с карстови и чакълесто-песчливи или наносни почви.

Като най-голям досега е сочен 2,5-килограмовият трюфел, представен на президента Айзенхауер през 1954 г. За

рекордните цени

на единични екземпляри с тегло над 1 кг се носят легенди. Най-скъпо върви белият трюфел *Tuber Magnatum Pico* и е продаван за 150 и за 200 хил. евро. Стенли Хо, милиардерът от Хонконг, известен като Краля на хазарта, спечели благотворителен търг за „трюфела на века“ срещу 330 хил. долара през 2007 г. и получи гиганта, тежак килограм и половина. У нас няма данни за подобно наддаване. Пазарът не е развит и събраните количества се изнасят на Запад, тук се предлагат в ограничен брой гурме ресторанти.

„Каква чудесна прония се крие в мистиката на трюфелите: най-великият кулинарен деликатес расте скрит под земята. Там, където само прасета и кучета го намират. Ние, хората, които толкова ценим вкусовите качества на тази уникална гъба, не можем да я откриваме без помощта на животни“, казва Диян Бориславов, който развива бизнес с трюфели. Всичко започнало преди 12-13 години, когато съпругата му отишла в Италия и попаднала във фирма за трюфели. Той също заминал там и скоро се запалил по лова. Изкарал специален курс, купил си първото куче и животът се завъртял на бързи обороти.

Хоби, удоволствие, ходене из

горите, добър доход – това накратко е

първото ниво на бизнеса

с трюфели. Диян най-много цени свободата сам да определя своя дневен рег и сам да чертае насоките, в които да разраства дейността си. Пътува много и основният двигател на тези посещения в различни страни са, разбира се, трюфелите. Но в последните години госта българи се насочили към това и надпреварата се ожесточила. Диян не само е ловец на трюфели, но изкупува и изнася, отглежда кучета, обучава ги, след което ги продава. Той не разчита продажбата на кучета да му носи основен доход, а по-скоро

техните купувачи да станат госта-тавчици на суровината.

„Най-добрият търсач на трюфели е онзи, който не мисли за парите. Последната грижа трябва да е колко килограма ще събере и какъв ще е приходът. Трябва да имаш желанието да се захванеш с това, да обикаляш горите и да преодоляваш трудностите. Всичко опира до познания и до късмет. Но когато потръгне, парите не закъсняват“, уверява Бориславов. Неговият късмет до голяма степен се дължи на знанията, които натрупал в Италия, и на контактите, които създал. Опит му предали хора, които имат над 45-годишна практика: „Нужно е да знаеш редица тънкости, но да имаш и добре обучено куче, с което да умееш да работиш.“

През тази година реколтата на трюфели е добра

Професионалният подход е важен, но за да станеш добър търсач, трябва усет - то е

КАТО ИМАНАРСТВОТО

Подходящо ли е времето, няма почивен ген за търсача и неговото куче, защото ген година храни.”

Търсенето на трюфели не е изцяло мъжка работа, има и жени, които ходят на лов. Кучетата обикалят, надушват трюфела, изравят го и го носят на своя стопанин. Понякога го посочват и той сам го изравя. В добра година един ловец с едно-две кучета може да събира дневно между 5 и 15 кг. Сменят се районите, търсят се груги гори. Почти целогодишно може да се събират, стига земята да не е скована от лед. Дъждовна, но топла година, каквато е 2013-а, е най-благоприятното време за трюфели. Те са на 5-10 см под земята, колкото повече е влагата, толкова по-плитко са разположени.

ЛОВЪТ

на пресни трюфели датира още отпреди няколко века. В мина-

За кучетата търсачи е важно родословието

Кучето Клаудия е потомствен търсач на трюфели и Дилян Бориславов му говори на италиански

лото по-често са се използвали прасета, но те били склонни да изяждат трофеите, пък и транспортирането им било трудно. Така ловците започнали да обучават първите кучета за откриване на ценните гъби. Има една тънка разлика: прасетата инстинктивно изкопават трюфелите, докато кучетата трябва да преминат през тренировка. Няма точно определена порода кучета, които да са най-добрите трюфелотърсачи. Няма и порода, развила инстинкт към намирането на скъпите гъби. Практиката обаче показва, че някои кучета се справят по-добре със задачата, отколкото други, коментира Дилян Бориславов. И ако го попитате кое е най-доброто куче за търсене на трюфели, ще каже шеговито: „Това, което ги намира.” Продавачите на такива кучета обикновено уверяват, че техните са най-добрите. Според познавачите истината се крие в гена на кучето.

ФАКТИ

- ✓ Двама опитни търсачи на трюфели с две-три кучета, които работят в комбина, в една добра година може да съберат около 1,5 тона от ценната гъба.
- ✓ Изкупната цена на едро у нас за летния трюфел (*Tuber Aestivum*) е между 80 и 100 лв./кг. Есенният е по-скъп и в зависимост от пазарите може да стигне и до 130 лв./кг.
- ✓ В търговската мрежа на Запад цената варира до 4 хил. евро/кг. За единичните екземпляри няма ценови таван.
- ✓ Добрият бизнес с трюфели зависи от годината, от доброто куче и от качествата на ловеца. Заблуда е, че кучето е решаващо, тъй като крайният успех зависи от много фактори. Добрата подготовка, страстта и нюхът на самия ловец да намери точното място и да събере по-голямо количество в

Седеммесечните кокер шпаньоли са перфектни търсачи на трюфели, стига да са добре обучени

Доказано е, че ако то е с родословие на родители търсачи на трюфели, може да се очаква да даде отлични резултати в надушването на погземните гъби. Ако сте решили да се занимавате с лов на трюфели, такова куче е незаменим помощник. Практиката показва, че най-остър нюх за „уханното злато“ имат породи като Английски кокер шпаньол, Фокстериер, Дакел, Lagotto Romagnolo. Личните предпочитания на Дилян Бориславов са към Английския кокер шпаньол и Lagotto Romagnolo. „Кучетата за трюфели трябва да имат много чувствително усещане за мирис, да бъдат спокойни, да не са прекалено разгразнителни, да слушат водача си, да са общителни и най-важното – да са с родословие на търсачи на трюфели“, разказва той. Най-доброто обучение на младите животни е, когато заедно с майката са в гората. Те копират онова, което тя прави, и демонстрират

чудеса. Тренировките започват още на третия месец възраст, продължават сред природата и станат ли на 6-7 месеца, те вече може да са перфектни търсачи. Обучението на кучетата за бял и за черен трюфел е различно, тъй като и ароматът им не е еднакъв.

У нас трюфели се намират в местности с липа, гъб и габър. Обикновено белият вид расте в иглолистни гори, но и черният вирее по същите места. Ако размерът е 300-400 грама и нагоре, той има

СТОЙНОСТ НА ЕДИНИЧЕН ЕКЗЕМПЛЯР

Но в България малцина може да се похвалят с такава находка, още по-трудно е да се намери купувач, който да даде съответна цена. „Всеки, който се захваща с търсене на трюфели, иска да изкарва пари, но не всеки е целеустремен, с добра тактика и планиране. Затова малцина успяват -

казва Бориславов. - Кучето трябва да е като приятел и на него не бива да се гледа като на машина за пари. Възможности има, но търсиш ли само материалната страна, нещата няма да потръгнат. Парите идват като награда за осъществените планове.“ Самият той е последователен в амбициите – намерил е райони, където да събира трюфели, открил е подходящо място в Лугогорieto, където да се засели, купил е недвижими имоти с цел да развива дейността си, направил е и поддържа развъдник за кучета.

Мечтата му е да създаде плантация за трюфели със специални фиданки от Италия и един ген да види как се събира богатата реколта. Има и идеи да превърне лова на трюфели в туристическа атракция. А най-доброто наследство, което един ген може да остави на гъщеря си Мирела, е карта на света с находища, на които той самият е бил.

крайна сметка са определящи.

- ✓ **Цената на кучетата търсачи на трюфели е между 3 и 6 хил. лв.**
- ✓ **На световния пазар има 10 пъти по-голямо търсене от предлагането на трюфели.**
- ✓ **В България вече има хора, които правят опити да се превърнат в монополист на пазара и да диктуват изкупните цени.**
- ✓ **Сред ловците има такива, които ровят в гората с различни инструменти, вадят трюфелите и не заравят, така унищожават мицела и не може да се разчита на следващ добив.**
- ✓ **Появяват се и предложения за кучета, които не са търсачи на трюфели, но ги представят за такива и по този начин бизнесът се компрометира. Добре е демонстрацията да се прави в естествени условия. Иначе необученото куче се превръща в домашен любимец, тъй като няма развит усет на търсач.**

Дилян Бориславов с най-малките питомци, които вече е обучил

Юлия Савова
на изложението
VINITALY 2013

Кино и вино, все едно - това беше любим израз на моя дядо. Като бях малък, той ни водеше на кино. До киното в Пловдив имаше сладкарница и кръчма и вместо да гледаме филм, дядо предпочиташе да изпие бутилка вино в компанията на свои приятели. На връщане обсъждахме как да скрием това от баба. Тя редовно ни хващаше, че пак сме се разминали със седмото изкуство, а дядо я успокояваше: „То кино и вино - все едно.“ Това става повод Веселин Савов и неговата съпруга Юлия да нарекат своята нова компания „Кино и вино“, макар да са били на крачка името на фирмата да включи пълната версия на култовата реплика. Предисторията е дълга и е предшествана от една успешна компания преди това.

Емоцията

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Юлия и Веселин Савови се насочват към бизнеса с вино почти случайно. Но както се казва, нищо случайно не е случайно. Близо 20-ина години подгържали интерес към виното, но по-скоро като лаици. С удоволствие обикаляли по изби, интересували се и четели много, дори имало период на еуфория от „Винарията“ в Пловдив. Така бавно и полека развили вкус към виното и постепенно забравили за всякакъв друг алкохол.

Години наред са се занимавали с кино, но дошъл моментът, когато продават своя дял в „Съни филмс“, кино и видеоразпространител за България на най-големите филмови компании в света.

В началото бе пътешествието

При едно пътуване в Сицилия попадат във великолепа изба, води ги местен бизнесмен, който впоследствие става техен партньор. Тази среща с виното се оказва решаваща и това дава новия хоризонт на предприемаческия им дух. Започват да предлагат вино първо на приятели, после на ресторанти и може да се каже, че от две-три години са влезли в ролята на разпространител на вино. Те не искат да стават голяма компания в този бизнес, нямат намерение да се конкурират с водещите дистрибутори, но се стремят да госта-

вят добре подбрани вина, които са по-скоро редки, отколкото скъпи.

Любовта вода не става

Киното остава в наименованието, за да е като връзка с предишната им дейност в киноразпространението. Но не само. Киното си остава тяхна любов и до днес, затова го включват като важен детайл в гегустациите, които организират. В изискани заведения правят

Юлия и Веселин Савови станаха тандем във виноразпространението, след като показаха как трябва да се прави киноразпространение в България

винени срещи, на които канят подбран кръг от приятели и ценители, осигуряват подходяща храна и създават добра атмосфера за представяне на селекцията. Имат много въображение, а и познание, и не е проблем с всяко вино да свържат филм: „Когато пиеш червено сицилианско Nero

„КИНО И ВИНО“

Откакто създадоха "Кино и вино", Юлия и Веселин Савови не пропускат издание на VINITALY

D'Avola (В превод - Черно грозде от Авола), „Кръстникът“ просто няма как да не изплува.” Със Симеон Джуров, китарист и певец, организират спектакли-дегустации, в които участват и други музиканти. Представят виното, правят аналогии с филма и свирят музика от него. Емоцията винаги е на макс! Мълвата стига до собственици на заведенията и те започват да ги търсят, за да направят подобен перформанс при тях. Дори от „Аполония“ предложиха да организират вечери на виното по време на фестивала в Созопол.

Не шведски, а съветски

Симеон Джуров започна да ми възлага все по-тежки задачи. Наскоро представяхме четири италиански вина, които трябваше да бъдат свързани с четири съветски филма от 70-те години. Бялото сицилианско вино, събрало цялото слънце на лятото, няма как да не възкреси представата за „Бялото слънце на пустинята“... Другите три вина бяха гарнирани с настроението на му-

зиката от „Тримата мускетари“, „Ирония на съдбата“ и „Белоруската гара“, разказва Веселин Савов.

О, времена, о, нрави

В осем от десет случая, когато говорят за вино, се стига до момента, какво хубаво вино са правели дядото, чичото, съседът. И тук Веселин приключва разговора, тъй като тези хора нямат представа какво означава елитно вино: „Виното е жива материя, която изисква специално отношение. В дядовата бчва, ползвана над половин век, може да стане всичко друго, но не и вино.“ Някои им разказват как добавят гюли, пелин, билки. А дефиницията за вино е проста: ферментирал гроздов сок.

В България всичко е мода - всички строяха, всички отваряха заведения, а които можаха, си направиха винарска изба. Проблемът на много от българските производители е, че си играят с качеството и с цената. Има добри производители и у нас, отпадени на виното, но повечето от

собствениците се стремят към бързи пари и разчитат, че хората не разбират. Лъжата с регионалното грозде и с регионалното вино също отблъсква. За да няма съмнения, предпочели семейният им бизнес да се фокусира само върху вноса на италианско вино. Те познават добре избите, от които предлагат, разчитат на гарантирано качество и цени, които да отговарят на вкуса и платежоспособността в България.

Версия „Кръстникът“

Внимавайте! С цената на виното може да се извърши сериозна спекулация. Трябва да има причина скъпото вино да е толкова скъпо – или да е рядък сорт и реколта, или да е специална селекция. Под съмнение трябва да се поставя както много скъпото, така и много евтиното вино, съветват Юлия и Веселин. Една от причините за по-ниските цени например може да са и европейските субсидии, тъй като тази индустрия на Запад сериозно се подпомага. Това обаче няма как да го проверите в магазина. Някой може

Виното е удоволствието да усещаш емоцията от всяка глътка, уверяват Юлия и Веселин Савови

да опита скъпо да ви продаде ефектна бутилка и дизайнерски етикет, но цветът и ароматът на виното са издайници, Вкусът обаче е самопризнанието за качество.

Урок по италиански

За тандема Юлия и Веселин Савови италианското вино е като да белиш глава лук – винаги има още един нов слой. Сега двамата сами слагат таван на своя бизнес, иначе енергията на семейната фирма неминуемо ще се насочи към количеството и това ще се отрази на качеството. В момента бизнесът им е в развитие и тази есен започват програма за работа с корпоративни клиенти. В офиси и кантори след работно време ще представят вино и за тези дегустации със сигурност ще се заговори. Целта им е да разширят кръга около „Кино и вино“ и да покажат какво е истинският винен еликсир.

Сладък живот

Към „Кино и вино“ може да се обърнете за всякакви консултации, свързани с виното. Приятели и

ценители ги търсят за съвет как да си направят малка изба с добре подбрани вина. Веселин обаче не препоръчва да ставате колекционер. Защото виното трябва да се пие.

„Виното е неповторима емоция. Често то е и мода“, казва Юлия. Двамата с Веселин обичат да говорят за вино, тъй като това е новата им страст след киното, с което като бизнес окончателно се разделят през 2009 г. Създават „Съни филмс“ през 1992 г., продават своя дял през 2005 г. и още три години участват в нейното менажиране. Рутината довела до умора и се оказала повод за крачка съвсем встрани от този бизнес. Малкият български пазар непрекъснато им поставял ограничения и лимити. Турският им колега постигал 30-40 пъти по-голям оборот.

Експериментът

Имали идея да развият интернет търговия с вино, но се отказват. Аргументът: онлайн не може да продадеш емоцията. Юлия проверила много сайтове по света за продажба на вино и не намерила

нико една индикация, че бизнесът върви успешно. По същото време започнали да четат биографията на Ричард Брансън. Той е направил най-големия интернет магазин за вино, събрал над 100 хил. абонати. В цялостната си равностметка обаче признава, че е създал около 300 компании - независимо през какви перипетии са минали, всички те са успешни, с изключение на компанията за виртуална продажба на вино.

И корабът пътува

Ако в магазина ви попадне Beaujolais Nouveau 2006, не гледайте на това като на ценна находка. Божоле Нуво е младо вино, което се пие само докато е младо. На именитото италианско просеко не се обозначава реколтата, тъй като не е предвидено да старее и се пие максимум до 18 месеца, след като е произведено...

Има какво да научите от Юлия и Веселин. Но да се говори за вино, е като да гледате хубава бутилка с ефектен етикет. Вкусът и истинската емоция ще усетите на дегустациите, които започват тази есен.

РЕСТОРАНТ ЕДНО ВРЕМЕ

ЕЗЕРОТО АРИАНА

НИЕ РАБОТИМ САМО С
НАТУРАЛНИ ПРОДУКТИ

За резервации и доставки по домовете:

0888 22 33 55

Щанд с екопродукти за домакинството

Супермаркети за здраве

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Обичай мястото, където пазаруваш”, гласи озормонният нагпис, който посреща посетителите на супермаркетите от веригата Whole Foods Market още на входа. И те наистина го обичат. Много. За клиентите на магазините, чието име в свободен превод означава „пазар за здравословни храни”, пазарването в тях е много повече от необходимост с цел задоволяване на една от основните човешки потребности. Докато голяма част от хранителните гиганти действат на принципа „изобилие на ниски цени”, Whole Foods Market предлага качество срещу по-високи. Тя е най-голямата верига супермаркети за органични и натурални храни и продукти в света – доминираща сила в този сектор, който в последните години се развива с бясно темпо.

Whole Foods Market има огромна заслуга за промяната на начина, по който се хранят и пазаруват стотици хиляди американци. Благодарение на веригата купването на органични продукти се превърна от запазна марка на екоактивистите в нещо като мода – както за средностатистическите жители на страната, така и за един куп знаменитости. Доказателствата са ярки – през 2012-а Whole Foods Market е спечелила 11,7 млрд. долара от продажби и през последните години се разраства със скорост, която ѝ спечели прозвището „супермаркетен феномен”.

В момента магазините от веригата са над 340 в САЩ, Канада и Великобритания и в тях работят около 73 хиляди служители.

За да бъде пуснат в продажба в Whole Foods Market, всеки хранител-

лен продукт трябва да отговаря на нейните собствени стандарти за качество – минимална обработка, липса на наситени мазнини, изкуствени оцветители, аромати, подсладителни и консервантни и много други, изброени в списъка на т. нар. неприемливи хранителни съставки. Всеки супермаркет си набавя натурални и биопроductи от производители от региона, в който се намира, но освен това произвежда и собствени такива. За цялата верига броят им е бли-

Веригата Whole Foods Market трансформира начина, по който се хранят американците. Доминираща сила на световния пазар на органични и натурални храни и продукти, миналата година тя е спечелила близо 12 млрд. долара от продажбата им

Всички торти и пайове, които се предлагат в супермаркетите, са домашно приготвени

Основателят и изпълнителен директор на компанията Джон Маки
зо 2500.

За разлика от складовата обстановка в повечето големи супермаркети, в тези от веригата Whole Foods Market приятната атмосфера и атрактивната погледба на стоките са абсолютно задължителни. Сред изобилието от продукти – над 600 вида сирена, 20-метров щанд с прясна риба, огромен избор на здравословни

Един от най-новите супермаркети от веригата е разположен в Нюпорт Бийч, Калифорния

готови ястия и т.н., клиентите са окуражавани да бърборят с приятелски настроените служители като в едновременна квартална бакалница. Именно в това се корени успехът на компанията – магазините ѝ са нейни храмове, караси посетителят да чувства, че е направил нещо добро дори само с влизането си вътре. А човекът, на когото принадлежи основната заслуга за това, е 60-годишният Джон Маки – основател и изпълнителен директор на Whole Foods

Market. През последните години той управлява компанията дистанционно – от ранчото си в Остин, в което отглежда кокоски и се впуска в разгорещени онлайн дискусии с маниаците на тема биохрани, твърдящи, че тя е предала много от принципите си.

„Понеже сме голяма корпорация, някои хора си мислят, че сме преминали към тъмната страна – казва Маки. – Но това, че сме станали лоши, защото сме се разраснали, е просто мит. Опитваме

Управлението

✓ Основна заслуга за успеха на Whole Foods Market има начинът, по който е структурирана. Компанията е разделена на 12 географски региона, всеки от които има собствен президент и оперира почти изцяло като самостоятелен бизнес. Основната цел на този вид структура е да се окуражи креативността на служителите.

✓ Whole Foods Market има децентрализирана система на зареждане. Във всеки магазин се предлагат уникални стоки, набавени от региона, в който се намира.

✓ Когато през 2007 г. компанията купува основния си конкурент Wild Oats Market, Държавната търговска комисия на САЩ завежда дело срещу нея, оспорвайки сделката. Обвиненията са, че Whole Foods Market е прекрала антитръстовите закони, елиминирайки конкуренцията на пазара на здравословни храни и осигурявайки си възможност да повишава изкуствено цените им и да понижава качеството им. В крайна сметка съдът

оправдава компанията.

✓ След като дълго време понася критики, че продава генномодифицирани храни, през март т.г. компанията официално обещава, че най-късно до 2018 г. на всички продукти в магазините ѝ, съдържащи такива съставки, ще бъдат слагани етикети, на които това ще бъде изписано.

✓ Служителите във всеки супермаркет са разделени на т. нар. отбори според отдела, в който работят. Членовете на всеки отбор участват в избора на своя шеф, както и на продуктите, за които отговарят. При наемането на нов служител той бива включен в някой отбор и преминава през двумесечен изпитателен срок. Решението дали да му бъде предложен постоянен договор се взема след тайно гласуване. За да се случи това, поне 2/3 от членовете на отбора трябва да дадат положителен вот.

✓ Whole Foods Market наема въоръжена охрана за супермаркетите си, както и хора, които се занимават специално със случаите на кражба. На всички други служители е строго забранено да се противопоставят директно на крадците.

Витрина с т.нар. специални сирена

История на успеха

Всичко започва през есента на 1978 г. в Остин. С 45 хиляди долара, взети назаем от приятели и роднини, Джон Маки, който по онова време е студент по философия в Тексаския университет, и тогавашната му приятелка Рене Лоусън - вегетарианка и хипарка като него, отварят малък магазин за натурални храни на име SaferWay (По-безопасен начин). Скоро след това са изгонени от апартамента си, тъй като хазяите откриват, че съхраняват там стоката. Месеци наред живеят в малко помещение над магазина, предназначено за склад. Тъй като в него няма баня, се къпят в тоалетната, ползвайки маркуч, свързан към миялната машина.

Първият супермаркет Whole Foods Market отваря врати на 20 септември 1980 г., след като SaferWay се обединява в едно с местната бакалница Clarksville Natural Grocery. Новият магазин е доста голям в сравнение с конкурентните, предлагащи здравословни храни - простира се на площ от 1160 кв. метра и разполага с 19 души обслужващ персонал.

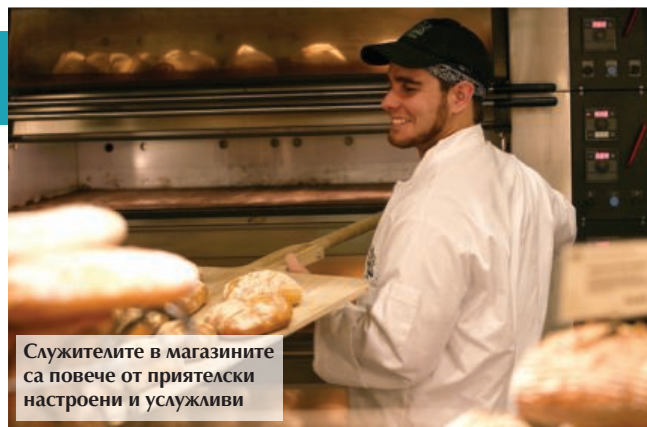
Началото е обещаващо, но само няколко месеца след откриването на супермаркета се случва огромно нещастие - Остин става жертва на едно от най-страшните наводнения

Така е изглеждал първият супермаркет Whole Foods Market, който отваря врати през септември 1980-а

се да правим добро. Опитваме се да правим и пари. Колкото повече пари правим, толкова повече добро ще можем да вършим."

В края на 2006 г. в отворено писмо до десетките си хиляди служители Маки оповестява следното: „Достигнах етап от живота си, в който вече не искам да работя за пари, а просто заради радостта от работата и за да мога да отговоря по-добре на повика да служа, който чувствам толкова ясно в сърцето си." Броени дни по-късно Маки намалява заплатата си на 1 долар и обявява, че компанията трябва да започне да се ориентира „отвъд органичното" и да прави повече за разпростра-

Служителите в магазините са повече от приятелски настроени и услужливи

в историята на САЩ. Като резултат от него цялата стока на Whole Foods Market е унищожена, а голяма част от оборудването е повредено. Загубата е в размер на близо половин милион долара, а за лош късмет супермаркетът няма застраховка. Въпреки всичко обаче успява да отвори врати само месец по-късно. Кредитори и инвеститори съдействат по финансовата част, а клиенти и роднини на служителите на магазина се включват в почистването и ремонтните работи на сградата.

Натрупали достатъчно капитал, само 3 години по-късно, през пролетта на 1984 г., Маки и компания започват експанзията си извън Остин - първо в Хюстън и Далас, а след това в Ню Орлиънс. През 1989 г. „акостират" и на Западния бряг, отваряйки супермаркет в Пало Алто, Калифорния. Ставайки публична през 1992 г., компанията натрупва финансов мускул, необходим за устремното ѝ разрастване. То се осъществява в 2 посоки - отваряне на нови супермаркети из страната и купуване на конкурентни вериги за натурални продукти. Още преди края на 90-те години броят на магазините Whole Foods Market достига 100. Продажбите в тях растат главоломно - до голяма степен благодарение на бестселъри с крайно тревожни послания като „Нация на бързото хранене" и „Дебеландия: Как американците станаха най-дебелите хора в света".

През 2002 г. Whole Foods Market навлиза в Канада с първия си магазин в Торонто, а 2 години по-късно стъпва и на британския пазар.

Над секцията с продукти за тяло виси надпис „Истински съставки, истински резултати“

няване на тревогите, свързани с „промишлените храни“.

„Иска ми се да имах магическа пръчка, с която да накарам американците да се хранят по-здравословно – казва Маки. – Защото всички болести, които ни убиват – сърдечните, ракът, диабетът, множествената склероза, са

тясно свързани с диетата. Това е нещо, което повечето хора не разбират.“

А на въпроса кое би избрал – компанията да банкрутира или всички по света да се хранят по-здравословно, отговаря моментално следното: „Бих избрал Второто. Абсолютно.“ ☑

Поводи за гордост

✓ През 2005 г. компанията основава фондациите Animal Compassion и Whole Planet, работещи по посока на търсенето на решения за глобалните проблеми. Усилията на първата са насочени към подобряване на качеството на живот на животните във фермите, а втората се бори с бедността в селските райони по света чрез микрокредити.

✓ Компанията традиционно дарява най-малко 5% от годишните си нетни приходи на благотворителни каузи. Това се осъществява по разнообразни начини. Всеки супермаркет, например, има правото да дарява определено количество храна и пари на местни благотворителни организации. В магазините също така 4 пъти годишно се провеждат т.нар. 5% дни. Печалбите от тях отиват при местни и регионални нестопански и образователни дружества.

✓ През последните 6 години компанията предоставя заеми с ниска лихва на независими производители на натурални и биохрана и продукти.

✓ Агенцията по защита на околната среда в САЩ редовно нарежда Whole Foods Market на едно от челните места в списъка с купувачи на зелена енергия в страната.

✓ По случай Деня на Земята на 22 април 2008 г. компанията обявява, че спира използването на

найлонови торбички във всичките си магазини. Оттогава клиентите могат да избират между пликове, изработени от рециклирана хартия, и такива за многократно ползване. В супермаркетите се предлагат също т.нар. по-добри торбички. Те са големи и цветни и са изработени от рециклирани бутилки.

✓ През април 2007 г. компанията стартира търговска инициатива, насочена към повишаване на социалната отговорност към продуктите, внасяни от Третия свят. 1% от приходите от продажба на стоките, сертифицирани по тази инициатива, отиват за подкрепа на програмата за микрокредити на фондацията Whole Planet.

✓ От повече от 14 години компанията е член на Съвета за стопанисване на моретата - глобална нестопанска организация, работеща по посока на опазването на различни видове риби.

✓ Whole Foods Market участва активно в борбата със затлъстяването на американските деца чрез своята фондация Whole Kids. Посредством партньорства с различни организации тя работи по посока на осигуряването на достъп до пресни и здравословни храни в училищата.

✓ От 15 години Whole Foods Market не слиза от списъка на 100-те най-добри компании за работа, изготвян от списание Fortune.

Актрисите Чарлийз Терон, Дженифър Гарнър и Ан Хатауей (от горе на долу) са сред стотиците звездни почитатели на веригата

През тази година Лилия Балева чества два юбилея в едно

ФИЛМ МИРЕНА ЗАЛТЕВА

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Всеки има своя остров. Мястото, което мислено избираш. Но и мястото, на което като Робинзон попадаш случайно. В единия случай може да мечтаеш и да се вълнуваш. В другия - Робинзоновият остров е изпитание на човешката воля, упоритост и издръжливост.

Островът доказва силата на човешкия дух, който оцелява при всички обстоятелства. За да бъдеш истински творец, трябва да облагородяваш дивата природа на острова и да поемеш личната си отговорност - към себе си и към другите, дори това да е само един Петкан. Сред човешкото множество художникът може да запази своята индивидуалност „в самота“ и чрез творчество да отстоява личното си присъствие. Това каза преди време по повод своята изложба „Островът в мен“ Лилия Балева, художник и директор на Националната гимназия за приложни изкуства „Свети Лука“ в София.

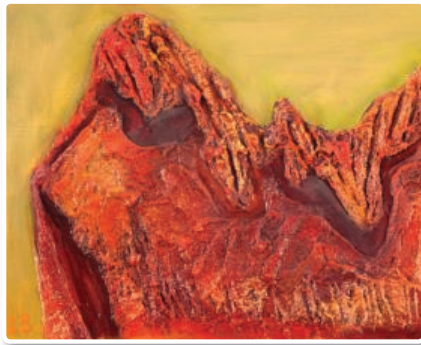
След „Едно пътуване до Кападокия“ и „Търсене във времето“ тя подготвя специална селекция от своите живописни „находки“. През тази година има личен юбилей, но и училището става на 60 години. Затова двойният празник е повод след началото

Палитрата,

Лилия Балева ще покаже майсторството на четката си в изложбата „Юбилей в юбилей“

ФИЛМ ХРИСТОФОР КРЪСТЕВ

КОЯТО НЕ ИЗСЪХВА

на новата учебна година Лилия Балева да покаже майсторството на четката си в експозицията „Юбилей в Юбилей“ в изложбения салон на гимназията. През ноември нейни маслени платна ще бъдат подредени в столичната галерия „Средец“ на Министерството на културата. Ще е интересно да се усети парижкият полъх в картините ѝ, след като наскоро специализира два месеца в ателиетата Cite des

Arts, благодарение на спечелен от нея конкурс на СБХ.

Невероятно, но факт – в трудовата биография на Лилия Балева има само една месторабота, съчетана с растеж на място. След като завършва специалността Текстил в Националната художествена академия, през 1979 г. тя става преподавател в Средното художествено училище за приложни изкуства. През 2007 г. е избрана за не-

гов директор. Бързо успява да промени статута и престижа на учебното заведение и то се превръща в Национална гимназия за приложни изкуства. „Изпитвай удоволствие от всичко, което правиш, иначе нищо няма да се получи“, така Лилия Балева обяснява своята вяност към преподавателската работа. Като ръководител на гимназията отговаря за 400 ученици и 60 учители и служители, което несъмнено е огромна отговорност. Но тя не забравя, че художникът отстоява личното си присъствие чрез творчество. Вярна на максимата „Време не се намира, време се създава“, Лилия Балева не спира да рисува и не превръща административните ангажменти в оправдание за изсъхнала палитра.

Най-краткото определение за изкуството Лилия Балева получила от баща си: „Хората на изкуството правят нещо, което го няма в реалността.“ И сигурно защото самата тя „прави нещо, което го няма“, картините ѝ носят своя сила и заряд и отиват само при онзи, който се влюби в тях.

Звездите вещаят икономически подем напролет

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Даниела Евстатиева се занимава с астрологията повече от 40 години. Интересът към звездната наука идва от майка ѝ, още когато тя е на 12 години. Даниела е завършила факултет „Славянска филология“ на СУ „Св. Кл. Охридски“ и в джоба си има 4 дипломи – говори перфектно сръбохърватски, завършила е още руска и българска филология, а също и философия.

Специализирала е астрологията в Полша и Швейцария. У нас от 1993 г. тя изготвя хороскопи за редица печатни и онлайн издания, общо над 150 медин.

Известната астроложка от септември ще прави своите прогнози и в портала на българските общини www.kmeta.bg, част от групата „Бранд Медия България“, заедно със списание „Икономика“ и www.esopotis.bg.

Чаровната дама е зодия Водолей. Признава, че никога не чете хороскопа си, просто защото сама знае какво я очаква. Освен науката за звездите обаче, има и още една страст – спортът. Списъкът с предпочитаните от нея спортове е дълъг почти колкото списъка със зодиакалните знаци – кара ски, колело, зимни и летни кърпки, играе волейбол и обича да плува.

Даниела Евстатиева не приема израза „Роден под щастлива звезда“. „Не е верен“, твърди чаровната астроложка и обяснява: „Човек си прави сам звездите и бездната – дават ти се възможности, можеш да не се възползваш, или да ги из-

Известната астроложка Даниела Евстатиева ще изготвя хороскопи за читателите на www.kmeta.bg

Даниела Евстатиева

ползваш лошо, човек има свободната воля. Не може да се уповаваме във всяка ситуация, че късметът ще работи за нас .”

Какво очаква България

Според астроложката ни очаква доста по-спокоен септември в сравнение с динамичните събития от началото на годината. „Надя-

войната, а друг път - с тесне карти се губи. Общият климат през септември ще е много по-спокоен, надявам се ние да поемем от тази атмосфера”, добавя тя.

Астроложката коментира и знаменията, че планетите ще бъдат в опасна комбинация на 19.09. „От нумерологична гледна точка може и да е вярно, разбира се, че нещата са прелетени, но всичко трябва да се види в контекста, а не извън него. 19 е число под влиянието на Уран. Мога да кажа само, че на 19.08.1991 г. стана прехватът в Русия - августовският пуч срещу Михаил Горбачов, когато бе направен опит той да бъде отстранен от поста президент на бившата СССР. Дори и да е била опасна комбинация, както се вижда, преживя се”, тълкува чаровната астроложка.

Никоя планета не е виновна за нашите затруднения, всяка има характер. Да вземем Сатурн, за който нумеролозите казват, че на 5 октомври 2012 г. напуска зна-

ка на Везни и пътува в знака на Скорпион. Той ще пребивава там две години и половина. „Сатурн иска да сме сериозни, да работим за основните неща в живота, да подработим сигурността си. Той иска да знае, че няма измама, че се работи с чисто сърце и помисли”, допълва още тя.

Есента носи добри икономически новини

„Игва благосклонен към икономическите фактори ноември. Би могло да се очаква стабилизиране, ако през септември започнат да се изпълняват конкретни програми, и тогава това може да се усети като леко освобождаване, като „поемане на глътка въздух” от страна на бизнеса. Защото в момента точно това липсва - има капацитет за работа, но липсват пари, които да бъдат налети и да се раздвижи икономиката. Дори през ноември може да се усети лек рът”, казва Даниела Евстатиева.

Европа вече излиза от рецесията, но България ще почака до пролетта на 2014-а, твърди още тя. „Много европейски страни не са в рецесия, например Австрия. И докато ние говорим за криза, тяхната безработица за последните 5 години се е променила. Това е много важен показател на стабилността на една икономика. Ние, разбира се, вървим назад поради редица други фактори. През март 2014 г. ще стане ясно дали имаме икономическа програма, която работи или не”, добавя още астроложката. „Аз работя с ъгли и градуси, това са моите факти и аз се доверявам на тези числа”, категорична е Даниела Евстатиева. ☑

Вам се, че българите ще се възползват от благоприятните възможности, които се очертават. Очаквам протестите да утихнат, тъй като я няма тази вибрационна агресия, която да се активизира”.

„2013-а е уникална година от астрологична гледна точка, добавя още Даниела. По думите ѝ няма добри и лоши години, а интересни. „Раздават ни се много карти, зависи как ще ги изиграем. Някой път с една карта се печели

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Освен от липсата на достатъчно свободно време, почти няма представителка на нежния пол, която да не се оплаква от липсата на достатъчно дрехи. Дори да не следват сляпо модните тенденции, повечето жени пълнят гардероба си с облекла, които слагат само няколко пъти. Основните причини за това са две - трудни

са за съчетаване и заради специфичния си стил не могат да бъдат носени навсякъде.

Има обаче дрехи, които отговарят на точно обратните условия. Нещо повече - те никога не излизат от мода и са подходящи за всяка жена, независимо от възрастта и стила ѝ. Облеклата, които намират място в топ 10 на вечните модни класики, са следните:

Жилетката

Тя би могла да се носи с всичко – рокли, панталони, поли, топове, ризи, джинси, дори тениски. За целта обаче трябва да е с изчистен силует и в неутрален цвят. Най-практични, женствени и подходящи за всеки тип фигура са моделите с дължина до началото на бедрата. Добре е също жилетката да бъде подбрана така, че да може да се носи и с коланче под бюста или на кръста. Жените, които могат да си позволят модел от кашмир, изобщо не трябва да поглеждат към друг. Всички групи е препоръчително да заложат на памука.

10

Вечни модни класики

Малката черна рокля

Тя неслучайно е модно клише. Универсална и практична, малката черна рокля в същото време е съвършено отражение на личния стил, демонстриран посредством начина, по който се носи. Независимо с какви аксесоари, обувки и връхни грехи се съчетава обаче, тя трябва да отговаря на няколко условия – да бъде едновременно секси и изтънчена, да е ушита от качествена материя, да е удобна и да е съобразена с фигурата, така че да скрива недостатъците и да подчертава достоинства ѝ. Ако изборът на малката черна рокля е ръководен от всичко това, тя ще има място навсякъде – от офиса до нощен клуб. По отношение на модела няма ограничение, а дължината може да е до коляното, малко под него или малко над него.

Класическите джинси

През последните години гизаинерите буквално се забавляват с денима, превръщайки го в разнообразни облекла и аксесоари в още по-разнообразни цветове и принтове. Само при джинсите изборът е толкова голям, че буквално може да замае главата. Но класическият модел в тъмносин цвят и с прав крачол никога няма да бъде изместен от първото място, що се отнася до практичността. Единствената грешка, която може да се допусне при избора му, е да не бъде улучен точният размер. А той е задължителен в името на удобството.

Бялата риза

Няма по-добър избор от вталения изчистен модел. Той позволява комбинации с всякакви поли, панталони и джинси и може да се носи както самостоятелно, така и под пуловер, жилетка или сако. Освен това такъв тип риза изглежда едновременно добре както пъхната в долната греха, така и оставена свободно. По отношение на материалите памукът е абсолютен първенец по достойнства.

Правата пола

Тя отива на жени с почти всякакво телосложение – особено ако е черна и до коляното.

Женствена и практична, правата пола е един от най-лесните и сигурни начини за постигането на елегантно излъчване.

Черният костюм

Задължителен за бизнес дамите, той трябва да присъства и в гардероба на всички други жени. Най-малкото, защото в случай на изненадваща покана за официално събитие или среща е отличен спасителен вариант. Но това не означава, че може да свърши работата само при такива поводи. Сакото и панталонът на костюма могат да бъдат съчетавани поотделно с различни други грехи и аксесоари – особено ако то е едноредно, а той е с прав крачол.

Задължителните обувки

Пантофките

Еlegantни, практични и удобни, те изглеждат еднакво добре с панталон, джинси и пола.

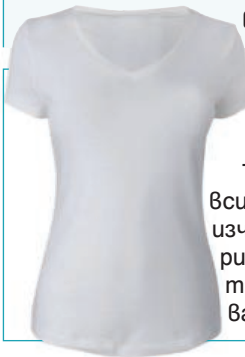
Черните на висок ток

Ако са затворени, изчистени и не са прекалено остри, те са перфектни както за

бизнес среща, така и за излизане вечер.

Равните ботуши до коляното

В случай че разполага с такива в черно или в кафяво, жената не се нуждае от други обувки за зимата, тъй като може да ги носи с абсолютно всичко.

Бялата тениска

Точно като бялата риза, тя може да бъде носена с всичко. Разбира се, за тази цел моделът трябва да е изчистен, по тялото и от стегнатата памучна материя. Тъй като белите тениски се износват бързо и трябва да се заменят често, прекалено скъпите варианти не са разумен избор.

Панталонът

Еlegantен панталон с изчистена кройка, подходящ за всеки сезон, е абсолютна необходимост за гардероба. Черното е класика в жанра, но сивото е не по-малко добър вариант. Панталонът трябва да може да се комбинира еднакво добре както с пуловер или жилетка, така и с фин топ, както със затворени, така и с отворени обувки, както с ниски, така и с високи.

Блейзерът

Разликата между него и сакото на костюма? Той излъчва по-небрежна и дори спортна елегантност и може да се носи с почти всичко – от женствена рокля до

джинси и тениска. За максимална податливост на съчетаване блейзерът трябва да е черен, втален и да бъде еднакво удобен и атрактивен както закопчан, така и разкопчан. Почитателките на рок шик излъчването могат да изберат модел от кожа или от кадифе. Независимо от какъв материал е обаче, блейзерът задължително трябва да е точно по мярка – нито широк, нито прекалено тесен.

Тренчкотът

Изключително стилиен, удобен и практичен, той никога не излиза от актуалност и може да се носи по всяко време на годината – дори в хладните и дъждовни летни дни. Тренчкотът може да бъде с колан или без, но първият вариант създава по-добър баланс в пропорциите на тялото. На дължината също трябва да се обърне внимание. По-късите модели са подходящи за носене само с панталони, тъй като полата или роклята не бива да се подава отдолу. Колкото до цветовете, изборът е между бежовото и черното.

Тъмните джинси

Изискванията към тях са същите като тези при гамските – да са изчистени и с прав крачол. Също така не бива да са прекалено тесни или твърде широки.

Синият блейзер

Той е гръбнакът на мъжкия гардероб и може да бъде комбиниран с почти всичко, създавайки с еднакъв успех както модерен, така и класически елегантен стил.

Бялата риза

Подходяща за ежедневието и за официални събития, тя може да се носи с джинси и панталон, както и под всякакво сако и пуловер.

Панталоните в цвят каки

Също толкова практични като джинсите, те са идеалният избор за мъжете, които искат да изпъкват сред морето от геним. Моделът трябва да е с изчистена кройка и удобен.

Пуловерът с остро деколте

Той се комбинира перфектно с всякакви ризи и тениски, особено ако е в неутрален цвят. Пуловер от кашмир определено си струва инвестицията, тъй като ще може да се носи години наред.

Сивият костюм

Той има много по-елегантно и модерно излъчване от черния, без да е толкова строг и задължаващ. Препоръчително е самото да е вталено, а панталонът да не е прекалено широк.

Бялата тениска

С обло деколте и от стегната памучна материя – това са характеристиките на перфектната бяла тениска, която може да се носи с всичко.

Коженото яке

Независимо какъв модел е, то е емблема на небрежния шик. Но класическите модели тип блейзер са по-податливи на съчетаване.

Кецовете

Те трябва да са погбрани така, че да са едновременно стилни и издръжливи. Добре е също да не бъдат в прекалено ярък цвят, за да могат да отиват на всички джинси и по-небрежни панталони в гардероба.

Мокасините

Заради удобството и небрежната си елегантност те са предпочитани от мъжете, които работят в офис. Подходящи са обаче за носене и навсякъде другаде, тъй като подхождат еднакво добре както на панталон, така и на джинси.

Апартхотел Лъки Банско

работа и удоволствие в едно

Апартхотел Лъки Банско вече е 5-звезден. Хотелът заслужено се горее с признанието за изключително качество на услугите и комфорт, които неизменно погърбва от създаването си преди 7 години.

Източните философии твърдят, че има неразривна връзка между чистия въздух, зелената, уютна и правилното дишане, което помага на паметта да се концентрира върху най-важното. „Не съм присъствал на по-успешна конференция и тимбилдинг от тази в Апартхотел Лъки Банско. Вероятно е заради това съчетание.“ - отбелязва един от многобройните посетители на Лъки Банско в книгата за гости.

В класацията на най-големия международен пътеводител „TripAdvisor“ Лъки е в топ 20 за най-успешни бизнес хотели в България и заради акцента, който екипът е поставил върху домакинството си за провеждането на делови срещи, обучения, конференции, тимбилдинг на екипите на множество български и чуждестранни компании. „При нас се провеждат конференции, обучения и срещи целогодишно. При-

Наградата за най-добър бизнес хотел е поредното признание на TripAdvisor за конференцията бизнес на апартхотела

межаваме полифункционална зала с капацитет от 130 места, която е оборудвана с дискуссионна уредба, два мултимедийни проектора, флипчарт и всички удобства за конференция бизнес. Освен че за кратко залата може да бъде пренаредена в най-различни конфигурации, тя може да бъде разделена на две зали с по 60 места, а вечер - да се преобрази в зала за частно парти.

Отделно разполагаме с още две по-малки зали за срещи и дискусии с капацитет до 12 души“, отбелязва Алекс Орешков, генерален мениджър на Лъки Банско.

Гостите на хотела ползват безплатен интернет не само в лоби бара, както е в повечето хотели, но и в стаите си, в конференцията зала, ресторанта и на цялата територия на хотела.

Апартхотел Лъки Банско е готов да предложи много повече от луксозно настаняване и перфектни условия за бизнес и делови срещи. Уникалната природа и модерно

оборудваните зали на хотела дават възможност за провеждане едновременно на няколко типа различни по натовареност колективни занимания в рамките на тимбилдинг срещите.

Живописни преходи с ниска, средна и висока степен на трудност с помощта на квалифициран планински водач, изкачване на Пирин, рафтинг по Струма, риболов в Добринице, лов, конна езда, барбекю на открито, изучаване на местната кухня и обичаи, „пътуване в миналото“ сред уникалните църкви и забележителности в Банско и околните села, Мелник, в Роженския и Рилския манастир - това са само част от възможностите, които предлага Лъки Банско като развлечения на открито.

В допълнение почти всички участници в деловите събития не пропускат възможността да релаксират в басейна и СПА центъра на хотела.

НАГРАДИ: Апартхотел на годината за 2008, 2009 и 2011 година, сертификат „Отличен“ за 2011 г., 2012 г. и 2013 г. от TripAdvisor (най-големият международен пътеводител), един от 25-те ТОП хотела на България по класация на TripAdvisor за 2013 г., най-висока награда на портала на общините в България www.kmeta.bg за 2013 г. „Най-добър хотел в Банско“

Въженият мост към крепостта

Легенда разказва, че през 426 г. дъщерята на римския император Теодосий Велики - Гала Плацидия, поела с армията си дългия път от Константинопол до Равена, където нейният син, наследник на империята, бил държан в плен. Преди да тръгне, брат ѝ Хонорий я посъветвал, за да е успешен походът, да се отбият за здраве и сили до лековитите извори на юг от Сердика - на мястото на днешното село Белчин. Гала Плацидия го послушала. Пророчеството се сбъднало. Войските ѝ завладели Равена, освободили шестгодишния ѝ син. В легендата не се споменава за наличието на военна крепост в региона, но анализите на специалистите потвърждават, че това съоръжение е издигнато вследствие на голям държавен проект.

Макет на крепостта

ЯНА КОЛЕВА

Самоковското село Белчин отново е във фокуса на интереса. Сега туристите са привлечени не само от лековитите минерални води, но и от уникалния исторически комплекс - реставрирана крепост от IV-V в. и църква от XVII в. Хълмът Свети Спас пази дълговечна история. С него са

Цари Мали

Реставрираната крепост на хълма Свети Спас и възстановката на исторически битки привличат туристите

свързани легендите за голямото старинно селище, наречено Цари Мали граг, което всъщност означава Малък Цариграг. Каменните стени и кулите били частично запазени до XIX в. Античното име на крепостта, за съжаление, е неизвестно.

В края на юли т. г. крепостта отново оживя. Провокирани от неспирния иманярски интерес и сигналите за унищожаването на исторически паметници през 2007 г., на хълма започват археологиче-

Възстановката на битки на римляните ще привлича туристи и през септември

Римската войска в крепостта - възстановка

Възстановяването на Цари Мали град струва над 5,5 млн. лв.

град край Белчин

Археолозите добре са свършили своята работа

ски проучвания. Установява се, че Римската империя е оставила траен отпечатък по тези земи. Разкриват се основите на величествена крепост и три храма, градени през вековете един върху друг. По думите на археолога Веселин Хаджиангелов, ръководил проучванията, укрепването на хълма над Белчин започва през III век. От 285 година селището попада в границите на римската провинция Вътрешна Дакия със столица Сердика по времето на императора реформатор Диоклециан. Следва период на динамични промени в икономическо религиозно и политическо отношение, миграционен процес през IV-VI век, назван Велико преселение на народите, промени политическата карта на Европа. Периодът на политическа нестабилност, на

опустошителни военни набези налага изграждането на сигурна защита на местното население с масивна крепостна стена.

Инвестицията, направена на хълма Свети Спас, е на стойност 5,58 млн. лв. по оперативна програма „Регионално развитие“. Изпълнител на проекта е фирма „Главболгарстрой“, чийто генерален директор Симеон Пешов е и председател на фондация „Възраждане за Белчин“. До крепостта се стига по две екопътеки, има и път за автомобили. Панорамното влакче и Въженият мост радват посетителите.

В крепостта са намерени ценни златни монети на Юстиниан, бронзови на Гала Платидия, на Траян, Теодосий, Валент, Валентиан, Грациан и Максимилиан. Сред

находките има и средновековни апликации, фибули от VI век, множество стрели от епохата, известна като Тъмните векове. По време на археологическите проучвания на крепостта са разкрити и останките на две раннохристиянски и една средновековна църква. Основите на трите храма се застъпват, което се приема като доказателство, че в района християнският култ е съществувал без прекъсвания през вековете. С цел да се покаже тази традиция освен консервацията на основите на двата ранни храма е извършена и пълна реконструкция на средновековната църква. Тя обаче вече не е действаща. Мултимедийна система и фототабла по стените ѝ разказват за историята на християнството в Самоковския край.

Търсите ли нови преживявания и срещи с историята, Белчин дава възможност да съчетае приятно с интересното.

Тувалу - рай в опасност

В малката, красива и екзотична държава в центъра на Пасифика времето сякаш е спряло. Но е възможно и да ѝ остава съвсем малко от него, тъй като глобалното затопляне я е изправило пред страшна заплаха – да бъде погълната от океана

БЕТИ КИРИЛОВА

Където и да се намира човек на Фунафуги – главния остров на Тувалу, може да чуе рева на Пасифика. От едната страна вълните на открития океан се разбиват с грохот в каменистия бряг, а от другата се простира великолепна тюркоазена лагуна със спокойни води. Островът е дълъг 13 км, но на места е толкова тесен, че едва може да побере път с две ленти. Никъде не са необходими повече от 5 минути, за да се стигне

Тази снимка на местна жителка е направена през 1900 г. и е една от най-старите от страната

пеша от единия до другия бряг. Въпреки че на него се намират сградата на парламента, пощата, банката, болницата, летището, полицейското управление и всички други важни учреждения в Тувалу, Фунафуги е малък. Много малък. Той е просто една миниатюрна коралова панделка в центъра на Тихия океан, точно между Хавайите и Австралия. Общата площ на страната е едва 26 квадратни километра, което я прави четвъртата най-малка в света след Ватикана, Монако и Науру. Състои се от 3 острова и 6 атола, а населението ѝ е около 11 200 души.

Неравният път, който се простира по цялата дължина на главния остров, навсякъде е обграден от палми. Откъм страната на лагуната плажът е само на няколко крачки, а откъм тази на

Кралица Елизабет II и принц Филип на посещение в страната през 1982-а

Най-тесната част на главния остров

В някои случаи вълните стигат съвсем близо до хотела в Тувалу. Повишаването на морското равнище вследствие на глобалното затопляне е сериозна заплаха за страната

океана тук-там се мярка по някоя скромна къща. По пътя често

преминават прасета и кокошки

пуснати да се разхождат свободно от стопаните си. По-едър робитък обаче не се отлежда. Почвата не е достатъчно плодородна, за да вирее нещо друго освен кокосови орехи и банани, но във водите наоколо плува предостатъчно риба. Огромни екземпляри висят пред повечето къщи като неоспоримо доказателство за успешен улов. Местните момченца разнасят гордо риби тон, големи почти колкото тях.

Тувалу е място на красотата и спокойствието. Човек може да се излежава на плажа, без да види никого другогото докъдето му стига погледът и в гвете посоки. Островите не предлагат кой знае какви исторически или други атракции. Традиционната местна култура обаче е жива, богата и неопорочена от туризъм. А това превръща тувалуанците в едно от най-големите богатства на страната.

Местните са тъмнокожи, добродушни и леко закръглени. Носят цветя в косите си и обожават да танцуват. На всички специални събития в сградата на градския съвет – т.нар. манеапа, се изпълнява традиционният танц, известен като фателе. В него, за радост на местните, се включиха принц Уилям и съпругата му Катрин при официалното си посещение в страната миналия септември.

Тувалуанците имат собствен език, но всички говорят и английски. Докато възрастните предпочитат да бъдат поздравявани от

Като туристическа дестинация

За огромно огорчение на правителството заради изолираността на страната туризмът там е доста слабо развит. Годишно я посещават едва около 1000 души. Голяма част от тях пристигат на големи групи, слизайки от круизни кораби. Нощем спят в каютите си, но през деня кръжат из главния остров или се излежават по плажовете му. Често се разхождат само по бански, без да се интересуват, че по този начин обиждат местните. Затова когато корабите отплават, тувалуанците си отдъхват облекчено.

Другият тип посетители на страната са екотуристите. В западната страна на остров Фунафути има почти недокосната от човешка ръка площ, дълга 33 километра и поддържана от специален екип. Тя предлага спиращи дъха природни красоти - част от океана, рифове,

лагуна и шест необитаеми островчета. Разнообразието на морския живот там я прави отлична дестинация за гмуркачи.

Тувалу е популярна и сред колекционерите на пощенски марки по света. В местното Бюро по филателия се съхраняват хиляди бройки, немалко от които са изключително редки и ценни. Мястото е една от големите гордости на страната и функционира и като галерия.

На главния остров се намира и Центърът по занаятите, предлагащо ръчно изработени сувенири - бижута от мидени черупки, красиви дървени кутии, шапки, ветрила, чанти и какво ли още не. Подобни стоки се излагат и по сергии в непосредствена близост до летището няколко часа преди да излети всеки от трите самолета, които кацат в страната седмично.

Тувалу от птичи поглед

туристите с „малофа“ („здравей“), децата весело подвикват „хай“ и „бай, бай“ – горди от английския, който са научили в училище.

Всяка вечер островите са

ОГЛАСЯНИ ОТ ЗВЪН НА КАМБАНИ

приканващи семейства на молитва преди вечеря. По-възрастните жители, разхождащи се с Библия в ръка, не са необичайна гледка.

Главната църква на Фунафути е една от най-големите сгради на острова и всяка неделя се изпълва с хора. Жените и момичетата обличат най-хубавите си рокли, обикновено бели, и седят отрясно, а много от мъжете слагат ризи и вратовръзки и се разполагат отляво. Онези, за които няма място по пейките, се настаняват на пода върху постелки от черупки на кокосови орехи. Църквата и всички обществени сгради са боядисани в бяло с боя, направена посредством изгаряне на огромни количества мъртви корали. Двуетажните постройки са огромна рядкост и на тях се гледа почти като на забележителност. Най-голямата сграда в страната е тази на парламента, която се издига на цели 3 етажа.

Рядкост в Тувалу са и

автомобилите. Местните жители се придвижват с мотоциклети, с велосипеди или пеша, а от един остров на друг се стига само с лодка. Разбира се, пътни знаци също не се виждат никъде. На островите има една-единствена табела „Stop“ и тя е изписана на ръка. Издига се на мястото, където свършва главният път и започва самолетната писта. Изградена от американски войници

по време на Втората световна война, тя служи за много груги неща, освен за приземяване и излитане на самолети. На пистата нерядко се провеждат местни фестивали и танцови забави, но основното ѝ предназначение е на спортно игрище. Като се има предвид, че на летището се приземяват

едва 3 самолета седмично

– Всичките от Фигжи, вероятността играта да бъде прекъсната е много малка.

Най-популярният традиционен спорт в Тувалу се нарича килити и е подобен на крикета. Отборите са съставени от играчи на всякаква възраст и в някои случаи гости-гат над 50 души. Те носят ярки грехи и венци от тропически цветя на главата си. Повечето са боси.

Името на другия спорт, специфичен за страната, е ано. Той е местна версия на волейбола, но се играе с 2 твърди топки, направени от палмови листа. Целта е да не бъдат оставени да паднат на земята.

Въпреки силата на

Сградата на парламента е най-голямата в страната

Една от по-големите къщи на главния остров. Вляво се вижда един от резервоарите за съхраняване на дъждовна вода, предоставени от Европейския съюз

Историческа справка

За живота на деветте острова преди пристигането на европейците не е известно почти нищо, тъй като за него не са открити никакви писмени сведения. Но рисунките и следите, оставени по пещерите, свидетелстват, че там е имало човешко присъствие още преди хиляди години. Когато европейците достигат до бреговете на Тувалу, осем от деветте му острова са населени с полинезийци. Оттам идва и името на страна-

та - на местния език то означава „осем, стоящи заедно“. По онова време жителите на островите се придвижват между тях с ръчно издялани канути и се изхранват с риболов.

Първият европейец, който съзира бреговете на Тувалу, е испанецът Алваро де Мендана на 16 януари 1586 г. По неизвестни причини обаче той така и не успява да достигне до островите и да ги изследва. Това се случва близо 3

века по-късно, като първите европейски заселници на островите са британски мисионери. Именно благодарение на тях през 1878 г. е основана Църквата на Тувалу. Днес 98% от населението на страната са християни.

Малко преди края на XIX век европейците започват да търгуват активно с жителите на островите и да изучават задълбочено племенните им традиции и начин на живот. През 1890 г. дори прочути-

По време на посещението си в Тувалу миналия септември принц Уилям и съпругата му Катрин се включиха в традиционен местен танц

На пазарчето близо до летището местни жени предлагат ръчно изработени украшения и сувенири

традицията обаче, през последните години над двата спорта е надвиснал тъмен облак. Популярността им малко по малко започва да отстъпва пред тази на футбола. В днешно време момчетата го предпочитат пред киликити и ано – обстоятелство, повлияно в немалка степен от успешните представяния на националния футболен отбор на международни турнири.

Със своя спокоен ритъм на живот, дългите си плажове, обградени от палми, и приятелски настроените си жители, пазещи традициите си живи, Тувалу прилича на малка райска градина, в която времето е спряло. До такава степен, че човек няма как да не се запита каква е уловката. И такава действително има – над Тувалу от години са надвиснали

ИЗКЛЮЧИТЕЛНО СЕРИОЗНИ ПРОБЛЕМИ

Основният е свързан с нейната надморска височина. В най-високата си част тя е едва

4,6 метра, което изправя страната пред огромната заплаха на покачващото се морско равнище – следствие от глобалното затопляне. Прогнозите са повече от стряскащи. Според тях през следващите 100 години е възможно морското равнище да се покачи с между 20 и 40 см, което означава, че островите ще бъдат напълно потопени. Ако не се вземат мерки този процес да бъде овладян, Тувалу ще стане първата жертва на глобалното затопляне в света.

Другият основен проблем в страната е свързан с питейната вода. Основният ѝ източник е дъждовната вода, която се събира по покривите и се съхранява в резервоари. Дълго време тази система е доста примитивна, което води до недостиг на вода. Благодарение на Европейския съюз и Австралия обаче са осигурени специални резервоари, което прави съхраняването доста по-надеждно. Япония също оказва помощ, спонсорирайки закупуването на няколко съоръжения за обез-

соляване на морска вода. През юли 2012 г. ООН, към която Тувалу се присъединява 12 години по-рано, поставя изискване на правителството на страната да изготви национална стратегия за подобряване на достъпа до питейна вода в дългосрочен план. Тя трябва да включва и мерки за подобряване на канализационната система, чието настоящо състояние е причинило груг сериозен проблем – замърсяване. С помощта на Европейския съюз се работи по изготвянето на проекти за преработка на органичните отпадъци и изграждане на екосистеми за санитария.

В случай, че не се намери дълготрайно решение на всички тези проблеми, особено на този, свързан с повишаването на морското равнище, тувалуанците вероятно няма да дочакат следващия век. Поне не на собствените си острови. Неслучайно още преди десетилетие тогавашният генерален секретар на ООН Кофи Анан определя ситуацията в страната като „беда в рая“. [1]

ят писател Робърт Луис Стивънсън посещава Тувалу заедно със съпругата си.

Островите стават британско владение през есента на 1892 г. и успяват да си възвърнат независимостта чак на 1 октомври 1978 г. Оттогава страната има собствено правителство, но продължава да е част от Обединеното кралство и Елизабет II е неин държавен глава, носейки титлата Кралица на Тувалу.

За неделната църковна служба всички обличат най-хубавите си дрехи. Жените и момичетата носят предимно бяло

Така ще изглежда легендарният стадион „Маракана“ през 2014 г.

Спортната корона

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

Бразилия усилено налива средства в подготовката на двата най-големи форума, на които е домакин - Световното първенство по футбол през 2014 и Летните олимпийски игри през 2016 година. Милардните харчове вече взривиха социално недоволство и родиха призови за сериозни икономически реформи

С края на лятото на тази година вниманието и очакванията постепенно се изместват към следващите топли дни през 2014-а. Тогава ще се проведе и най-голямото спортно събитие - Световното първенство по футбол в Бразилия. Скоро след това страната ще бъде домакин и на друг емблематичен форум - Летните олимпийски игри през 2016 година.

С приближаването на събитията обаче все повече се пораждаат тревоги и съмнения дали страната ще успее да се подготви подобаващо. Едва година преди първия от двата големи форума, все още има тревожно количество работа, което трябва да се доведе до край.

Бразилските власти обещават, че големите публични проекти, като например градски транспорт,

летища и пристанища, изграждане на нови пътища, стадиони и хотели и подобряване на комуникациите и енергийната мрежа, ще бъдат завършени в срок. Но има причини да бъдем скептични.

Повече от половината от планираните инфраструктурни проекти се очакваше да бъдат готови до края на 2013 година, но до края на 2012-а едва 5 на сто от тях са завърше-

Изглед от строящия се стадион Arena Fonte Nova в Бахия

дотежа на Рио

ни. Уверенията на властите са, че проектите вървят по план и че има слабо изоставане от графика.

Шест години след като Международната футболна федерация (ФИФА) определи Бразилия за домакин на Световното първенство по футбол през 2014 г. и четири години след като кандидатурата на Рио де Жанейро спечели правото да бъде домакин на Летните олимпий-

ски игри от Международния олимпийски комитет (МОК), страната е разтърсвана от закъснения, превишаване на разходите, съдебни дела, масови протести и високи нива на корупция, които заедно намаляват очакванията на цял свят.

Около 1 трилион долара държавни и частни средства се изразходват за обществени поръчки за строителство при подготовката за двете събития, показват правителствени оценки. Само публичните разходи се оценяват на над 30 млрд. щатски долара.

Отчитайки потенциалния дългосрочен мултипликационен ефект, президентът Дилма Русеф следва политика на продажба на инфраструктурни концесии на публично-частни консорциуми.

Големи летища в Сао Пауло, Бразилия и Кампинас се продадоха на търг през 2012 година, като три отделни частни консорциума спечелиха концесии за експлоатация и обновяване на всяко от летищата.

В средата на август на миналата година Русеф обяви продажбата на стойност 133 милиарда реала (66 млрд. щатски долара) в концесии за 7500 км платени пътища и 10 000 км железопътни линии. Около половината от парите ще се изразходват през следващите пет години.

През 2009 г. Infraero, правителствената летищна мениджмънт агенция, изчисли, че 2,6 милиарда щатски долара (5,3 млрд. реала) ще бъдат необходими за надграждане на общо 31 летища в цялата страна, които да поберат 600 000 чуждестранни и 3 милиона местни туристи, очаквани по време на Световното първенство. Голяма част от тези средства идват от частни инвеститори.

Хотелиерската инфраструктура също е голямо предизвикателство за местните условия. През 2012 година в Рио официално можеха да се настаят едва 52 000 туристи. Извън сегашното масово застрояване на нови хотели, разликата ще бъде

Работа кипи и по стадиона Itaquerao в Сао Пауло

частично покрити от акостиране-то на шест круизни кораба, които прибавят нови 10 000 стаи около пристанището по време на Световното първенство. Разбира се, за да се настаят корабите, пристанището трябва да бъде сериозно обновено, като се очаква това да се случи до месец май 2014 - точно преди откриването на форума.

The Porto Maravilha, програма за редица мерки и реконструкции на Рио де Жанейро, провеждана от 2010 година насам, се равнява на близо 7 милиарда щатски долара в публично-частно партньорство. То е насочено към съживяването на 5 милиона кв. метра от града, предимно по крайбрежието. Проектът включва изграждане на три пречистителни станции, както и 700 км канализация, ВиК мрежа, обновяване на 4 км пътни тунели, както и изграждане на 70 километра пътища, 650 кв. км тротоари и 17 км алеи.

Олимпийският парк в Рио от птичи поглед

HTTP://WWW.OLYMPIC.ORG

Гребният канал Rodrigo de Freitas, където ще се проведат олимпийските състезания по гребане

Marina di Gloria - за ветроходните състезания

ЕП/БГ/НЕС

Реформите в образованието са сред най-належащите в страната

Един от най-важните транспортни проекти обаче е малко вероятно да бъде завършен до 2019 година - много след края на двата мащабни спортни форума. Нагваването за 500-километрова влакова линия, свързваща Сао Пауло и Рио де Жа-

нейро, с цена около 30 млрд. щатски долара (60 милиарда реала), трябва-ше да започне през 2009, но стана факт едва в края на 2012 година.

МОК засега отговаря дипломатично на проблемите и закъсненията, но често напомня на организаторите, че сроковете са все по-строги, а обемът на работа се увеличава.

От друга страна, изграждането на железопътни проекти в осем от градовете за Световното е вече в ход и се очаква да бъде завършено до откриването му. Освен това Рио ще разшири метрото, ще добави

трета линия към досега съществуващите две, както и ще пусне редица допълнителни бързи автобусни транзитни линии.

Изграждането на стадионите е друг голям проблем пред бразилските власти: първоначалните оценки за ремонт и

модернизация от около 1 млрд. щатски долара достигнаха 3,4 милиарда, като повечето от тях са публични средства. Освен тях, изграждането на олимпийско голф игрище се забави от спор за земя, разглеждан от Висшия съд на Бразилия.

И все пак, когато след по-малко от година целият свят обърне поглед към Световното по футбол, той няма да гледа инфраструктурата на страната, а славния стадион

„Маракана”. Местните строители обещаваха до 2014 г. той да се превърне в символ на строителната индустрия на Бразилия. Неотдавна правителството на щата Рио публикува условията на концесията за отдаване на експлоатацията на спортния комплекс на частната инициатива. Договорът е за 35 години. Нито един футболен клуб кариока няма да се радва на изключителното право да използва стадиона, за да може съоръжението да запази имиджа си на „световен храм на футбола”. Новият стадион „Маракана”, чиято модернизация струва над 404 млн. долара, ще приеме четири мача за Купата на конфедерациите през юни 2013 г. и седем от Мондиал 2014, включително и финалите на двете състезания. На него ще се проведат и церемониите по откриване и закриване на олимпийските игри в Рио през 2016 г.

Значителни средства ще се заделят и за обекти на енергетиката, IT сектора, туризма и снабдяването с вода, и то не само на местата, където ще се състоят спортните събития, а в цялата страна. Като допълнение до 2014 г. ще бъде стимулирано изграждането на 78 нови ветърни парка за добив на 1928 мегавата електроенергия. Според анализите 20% от влаганите сега средства в инфраструктура ще бъдат върнати към 2017 г. В същото време всяка година до 2016-а ще бъдат откривани по 120 хил. нови работни места.

Освен икономическите решения, които трябва да бъдат взети, има и няколко социални фактора, които поставят под въпрос успешната подготовка за големите спортни форуми.

Протестиращите бразилци поискаха по-малко харчове и икономически и социални реформи

През юни повече от един милион души излязоха по улиците на около 100 града в Бразилия. Демонстрациите започнаха разпалени от планираното увеличение на цените в градския транспорт, но прераснаха в протести срещу корупцията и

огромните разходи за организирането на финалите на Световното първенство следващата година в момент, когато Бразилия страда от сериозна липса на ресурси в здравеопазването, образованието, жилищното настаняване, а в страната продължават да съществуват остри социални неравенства. Само в Сао Пауло излязоха над 100 хиляди души, а в Рио де Жанейро - сцена на най-големия протест - 300 хиляди.

Напрежението по време на протестите ескалира, като в столицата Бразилия демонстрантите се опитаха да влязат в президентския дворец и нападнаха с камъни сградата на министерството на външните работи.

Протестът ще се запомни с това, че демонстрациите бяха организирани в социалните мрежи и не бяха свързани с политически сили, а повечето участници бяха млади хора от средната класа.

При посещението си в Бразилия през юли т.г. папа Франциск благослови знамената на Олимпийските и Параолимпийските игри, които предстои да се проведат в страната

Реформи, а не повече пари

Вълната на недоволство в Бразилия предизвиква едновременно интерес и възхищение в цял свят. Редица анализатори, сред които и международният кредитен застраховател Софасе, публикуваха свои изследвания за корените на протестите в цялата страна. Според повечето от тях изискванията на демонстрантите са едновременно и качествени, така и количествени по природа. Те се отнасят до политическата практика, образованието, здравеопазването, транспорта и жилищното строителство.

Въпреки че президентът Дилма Русеф заяви, че е решена да отговори на изискванията, това неизбежно ще отнеме много време. На седмо място в света по размер на БВП, Бразилия е първообразът на развиваща се страна. Тя успешно издържа теста на икономическата криза от 2009 г., което показва силата на икономическите основи и зрелостта на политическите институции. Слабият растеж през последните две години и социалното напрежение обаче са резултат от структурни проблеми, свързани по-малко с класическите икономически политики, отколкото с реформи, които не могат да бъдат решени в краткосрочен аспект.

Така например малките производители в аграрно-хранителния сектор страдат от липса на достъп до нови технологии. Освен това голямото участие на властите в бизнеса е константа - дори до степен на приемане на протекционистки мерки.

Данните за растежа продължават да слагат спирачка на легендарния оптимизъм на бразилците. През 2012 г. икономическата активност регистрира най-слабия ръст сред страните от БРИК с ниво от 0,9%, в сравнение със средно 4,8% за всички развива-

щи се страни. Тези разочароващи цифри на растеж бяха изострени от продължителната инфлация и скоковете на потребителските цени с близо 6,5 на сто само за месец май на 2013 година.

Тази квази стагфлация е една от причините за широкото обществено недоволство, което започна от средата на юни 2013 година. Стагфлацията носи със себе си една дилема за паричната политика - дали да се насърчава събирането на пари, и съответно да се стигне до по-ниски лихви, или да се прави точно обратното, следователно да се повишат лихвените проценти. Противно на легендата, и особено по отношение на други развиващи се страни, Бразилия се характеризира с потенциално ограничен растеж. БВП нараства със средно 3,6% между 2000 г. и 2011 г., далеч зад Китай (10,2%) и Русия (5,3%).

Този сравнително скромнен растеж се обяснява от структурни фактори, типични за Латинска Америка, а именно нисък процент

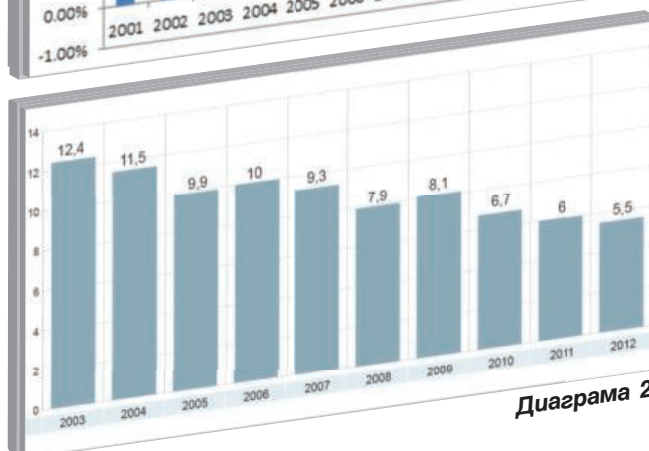
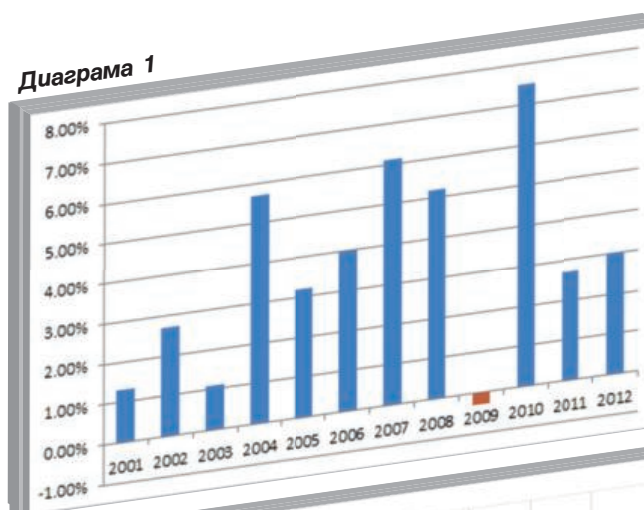
Президентът Дилма Русеф се ангажира да изпълнява исканията на протестиращите бразилци за социални реформи. Ефектът обаче няма да е никак бърз

на инвестиции в сравнение с азиатските икономики (18% от БВП, спрямо 45% за Китай). Растежът на Бразилия е нестабилен, като динамичното вътрешно търсене утежнява дефицита по текущата сметка, който след това рязко се пренастройва. С две думи, Бразилия е свикнала на икономически бумове и скромни ръстове, както е показано в диаграма 1. Рекордният ръст през 2010 година, след период на лек спад, бе последван от сравнително слаби 2011 и 2012 година.

Безработицата в Бразилия е спаднала рязко от началото на 2000 година. От 12,4% през 2003 г. тя е едва 5,5% през 2012 г. и се стабилизира на средно 5,8% през второто тримесечие на 2013 година (диаграма 2). Макар да е вярно, че това състояние на почти пълна заетост увеличава потреблението на домакинствата, то може да вдигне заплатите и да добава към инфлационния натиск и в същото време да постави печалбите на дружествата под налягане.

Освен това минималната работна заплата отново се увеличи с 9% от 1 януари 2013 г., а безработицата продължава да бъде под т.нар. естествена норма - т.е. на ниво, съвместимо с ниска инфлация, възлизаща на около 6%. Лечението на подобни проблеми се крие не толкова в икономическата политика на Бразилия, а именно в качеството на реформите за подобряване на образованието и следователно увеличаване на броя на квалифицираните работници. **И**

Диаграма 1

Диаграма 2

economic.bg

www.economic.bg